

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารงานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ โดยใช้ชุดฝึกอบรม สำหรับมัคคุเทศก์ทางด้านธุรกิจวิทยาและชากคีกคำบรรพ์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีและแนวคิด รวมถึงเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางการวิจัยดังนี้

1. สถานการณ์การท่องเที่ยวของโลก ประเทศไทยและประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำแม่น้ำโขง
2. หน่วยงานภาครัฐและนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทย
3. โครงการแผนการดำเนินงานทางด้านการท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2552
4. แหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย และ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
5. มัคคุเทศก์
6. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
7. กระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว
  - 7.1 การวิเคราะห์ความต้องการ (Need Analysis)
  - 7.2 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม (Curriculum Design)
  - 7.3 การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development)
  - 7.4 การฝึกอบรม (Training)
- 7.5 รูปแบบการจัดฝึกอบรม
8. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนสำหรับผู้ใหญ่
  - 8.1 ทฤษฎีการเรียนกลุ่มพฤติกรรมนิยม
  - 8.2 การเรียนรู้ของผู้ใหญ่
  - 8.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศสำหรับผู้ใหญ่
  - 8.4 การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner-Centered Curriculum Development)
- 8.5 The Teaching-Learning Cycle Model
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 9.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

9.2 การพัฒนาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว

10. ครอบแนวคิดในการวิจัย

1. สถานการณ์การท่องเที่ยวโลก ประเทศไทย และประเทศไทยในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

องค์การการท่องเที่ยวโลก (WTO) คาดการณ์ว่าจะมีการเดินทางต่างประเทศท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกประมาณ 10% เนื่องจาก นักท่องเที่ยวให้ความสนใจแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมากขึ้น โดยเฉพาะกัมพูชา เวียดนาม อินเดีย และจีน ซึ่งมีอัตราการเติบโตของนักท่องเที่ยวสูงในลำดับต้นๆ ของภูมิภาค รองลงมาได้แก่ ภูมิภาคแอฟริกา ภูมิภาคอเมริกา ภูมิภาคยุโรป และภูมิภาคตะวันออกกลาง ตามลำดับ สถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทยในปี 2548 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้าไทย 11.52 ล้านคน แม้ว่าลดลงจากปีที่ผ่านมา ร้อยละ 1.15 การซื้อเป็นผลมาจากการท่องเที่ยวติดภัยและความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งภาระต่อไปนี้ที่รุนแรงจากแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดใหม่ (เวียดนาม จีน อินเดีย) และการสร้างสิ่งค้า เป็นผลให้ภาครัฐบาลและเอกชนของไทยได้พยายามกระตุ้นตลาดและการเร่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของไทย และสามอันดับแรกของนักท่องเที่ยวมาจากภูมิภาคลุ่มน้ำโขง อาทิเช่น และยุโรป ส่วนภูมิภาคที่นักท่องเที่ยวนิยม ในสามอันดับแรกของประเทศไทย คือ กรุงเทพฯ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นผลให้จำนวนของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามานั่นเที่ยวในประเทศไทย ในช่วง 11 เดือนแรกของปี 2549 จำนวน 12.38 ล้านคน ซึ่งมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 20 นักท่องเที่ยวจากภูมิภาคลุ่มน้ำโขงมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องมาเป็นอันดับที่สองรองจากเอเชียตะวันออก ส่วนจำนวนของนักท่องเที่ยวที่เพิ่ม ขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นนักท่องเที่ยวมาจากภูมิภาคแอฟริกา และโอเชียเนีย ตะวันออกกลาง และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

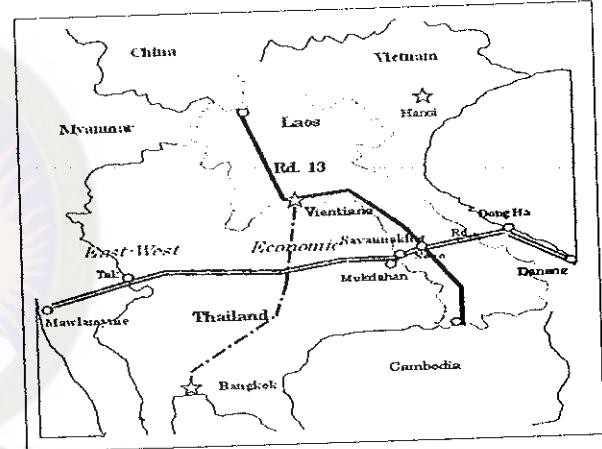
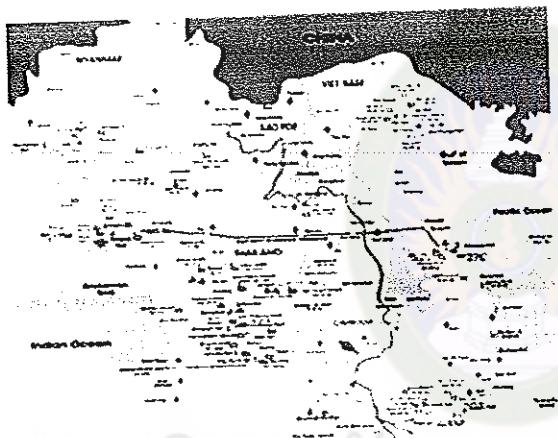
2. หน่วยงานภาครัฐและนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทย

2.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การศึกษาวิจัยเพื่อสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงได้กำหนด 17 ยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยมีเป้าหมายของยุทธศาสตร์ คือการพัฒนาการท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้อยู่ในระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวสากล โดยรักษาเอกลักษณ์ของตนเองไว้และส่งเสริมให้เป็นจุดเด่นสำหรับการท่องเที่ยวด้วย นุ่งเน้นการทำตลาดเชิงรุกค่อนข้างมาก ให้คำแนะนำและสนับสนุนให้กับผู้ประกอบการท่องเที่ยว ให้การฝึกอบรม และประชาสัมพันธ์ว่าเป็น

ศินแคนท่องเที่ยวคุณภาพสูงที่มีความคุ้มค่า้านราคາ เมื่อเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ประกอบกันมีโบราณสถานมากมาย ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์เก่าแก่ ศาสนา การทำท่องเที่ยวเชิงเกษตรพร้อมทั้งประเพณี วิถีชีวิตของชนเผ่าต่าง ๆ และการท่องเที่ยวทางน้ำ ได้แก่ แม่น้ำโขง ซึ่งเป็นแม่น้ำนานาชาติไหลผ่านหลายประเทศ และ การส่งเสริมการผลิตนุ漉ลักษรที่มีคุณภาพให้กับอุตสาหกรรมการทำท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ การพัฒนาความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแก่บุคคลที่ต้องไปและท่องถิ่น รวมทั้งการบริหารจัดการสถานที่พัก (จุลสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2549)

2.2 เส้นทางเศรษฐกิจแนวตะวันตก-ตะวันออก (East-West Economic Corridor)

ตลาดการทำท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงมีแนวโน้มว่าจะดีขึ้น เนื่องจาก รัฐบาลจากประเทศไทยในภูมิภาคนี้ได้ร่วมมือกันสร้าง เส้นทางเศรษฐกิจแนวตะวันออก – ตะวันตก (East-West Economic Corridor : EWEC) ซึ่งประกอบด้วย จีน พม่า เวียดนาม กัมพูชา และไทย เพื่อสร้างเส้นทางคมนาคมที่จะประโยชน์แก่ประเทศไทยในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง โดยการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมที่จะเชื่อมต่อจังหวัดที่สำคัญ เช่น ตุ้นกาน แม่สาย และยานพาหนะข้ามพรมแดนของแต่ละประเทศด้วยการลดหย่อนเงื่อนไข เกณฑ์ติดอา_MISS ต้นทุน และการสนับสนุนให้ก่อสร้างทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างรายได้ โดยถนนสายนี้จะเชื่อมระหว่างเมืองดานังในเวียดนาม เชื่อมเข้าสู่ สาธารณรัฐประชาชนจีน ที่แขวงสะหวันนะเขต และผ่านไทยที่จังหวัดมุกดาหาร กาฬสินธุ์ ขอนแก่น เพชรบูรณ์ พิษณุโลก และตาก เพื่อไปสู่เมืองมาระเมาะแม่เมืองของพม่า ได้รับการสนับสนุนจาก ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย หรือ ยู บี ไอ โครงการที่จะเสร็จสมบูรณ์ ในปี พ.ศ. 2551

2.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10

รัฐบาลไทยได้วางกรอบนโยบาย เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 โดยมุ่งพัฒนาให้ สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) คนไทยมีคุณธรรม นำความรอนรู้ รักเท่าทันโลก ครอบครัวอบอุ่น ชุมชน เชื่อมแข็ง สังคม สันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม ถึงแวดล้อมมีคุณภาพและ ทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน อุปถัมภ์ให้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำเนินไว้ซึ่ง ระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหาปัจจัยทรงเป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมี ศักดิ์ศรี โดยมีเป้าหมาย คือ

- 1 การพัฒนาคุณภาพคนและความ เชื่อมแข็งของชุมชน
- 2 การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ให้การผลิตเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรมีอัตราส่วน เพิ่มขึ้น
- 3 การสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทาง ชีวภาพ
- 4 ด้านธรรมาภิบาลเน้นสภาพลักษณ์ของความ โปร่งใส ระบบราชการที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลในบริบทไทย
- 5 การพัฒนาประเทศ ผู้นำเน้นการพัฒนาคุณภาพคนและสังคม ไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ เพื่อสร้างความเชื่อมแข็งของชุมชนและสังคม ให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ
- 6 การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติและการติดตามประเมินผล ให้ภาคีพัฒนาทุกภาค ส่วนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน

จากยุทธศาสตร์การพัฒนาและการตั้งเสริมการท่องเที่ยวของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปได้ว่า เป้าหมายของยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ ต้องการ พัฒนาการท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานในระดับสากล เน้น นักท่องเที่ยวทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยมีโครงสร้างแผนการดำเนินงานค้านการท่องเที่ยว ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี 2552 เน้นกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย จาก ภูมิภาคเอเชียตะวันออก ภูมิภาคอาเซียน เอเชียใต้และ แปซิฟิก โดยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ระบบบริการข้อมูลสารสนเทศ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การตลาด และการเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวฯกระดับชุมชน ระดับประเทศสู่กลุ่มประเทศในภูมิภาคลุ่มน้ำโขเจ

2.4 กระทรวงการการท่องเที่ยวและกีฬา

กระทรวงการการท่องเที่ยวและกีฬา ได้กำหนดกรอบนโยบายของคณะกรรมการท่องเที่ยว แห่งประเทศไทย ปี พ.ศ. 2550 – 2554 ดังนี้

1. ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วทุกภูมิภาคของไทย และเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการสร้างงานและเพิ่มรายได้ให้กับประเทศ
2. ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวของประเทศไทยเดิน โดยเน้นการขยายฐานตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพ ทั้งในพื้นที่ใหม่และในตลาดเฉพาะกลุ่ม ภายใต้การสร้างความเข้มแข็งของตราสินค้า (Brand) ประเทศไทยย่างต่อเนื่อง
3. ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตคนไทย โดยเน้นการประสานงานระหว่างเครือข่ายภาครัฐกับภาคเอกชน กระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวภายในประเทศที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการสร้างสรรค์ประโยชน์ทั้งต่อสถาบันครอบครัวและต่อสังคมโดยรวม อันจะนำไปสู่การสร้างและกระตุ้นจิตสำนึกรักษาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งให้เกิดความรักและการภูมิใจในเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย
4. ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กระจายตัวสู่แหล่งท่องเที่ยวรองมากขึ้น เพื่อสร้างสมดุลระหว่างพื้นที่ทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มจังหวัดและขั้นภูมิภาค
5. ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับประเทศไทยเพื่อนบ้าน โดยการทำการตลาดร่วมกัน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวทั้งภายในภูมิภาคและภายนอกภูมิภาค อันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานร่วมกันอย่างเป็นระบบ และช่วยเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันของภูมิภาคในตลาดท่องเที่ยวโลก
6. นำพัฒนาองค์กร ระบบบริหารจัดการ และเสริมสร้างบุคลากรให้มีทักษะและจิตความสามารถทางการตลาดท่องเที่ยว เพื่อให้เป็นองค์กรแห่งการขับเคลื่อน (Driving Force) ที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานและมีศักยภาพทางการแข่งขันระดับนานาชาติภายใต้หลักธรรมาภิบาล รวมทั้งพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรในบทบาทเชิงวิชาการและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการตลาด
7. พัฒนาระบบท科 ในไลส์สารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว(e-Tourism)เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ประเทศไทย และเสริมสร้างศักยภาพในการส่งเสริมการตลาดผ่านสื่อสารสนเทศ
8. ส่งเสริมการอำนวยความสะดวกและความสะดวกและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว โดยประสานความร่วมมือและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน

การเพิ่มปัจจัยความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว

1. ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันตลาดเชิงรุกทั้งในและต่างประเทศ โดยจัดทำสื่อการขายที่มุ่งเน้นคุณภาพสินค้าและความหลากหลาย เน้นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เพิ่มประสิทธิภาพการตลาด ตลอดจนส่งเสริมการถ่ายทำภาพยนตร์ ต่างประเทศในประเทศไทย
2. ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็น Gateway ในภูมิภาคเอเชีย โดยการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านภายใต้กรอบความร่วมมือ ระหว่างประเทศ
3. พัฒนาระบบสารสนเทศ โดยการจัดทำฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ระบบสารสนเทศ ด้านการบริหาร
4. ส่งเสริม World Event Marketing โดยการเสนอขายเทคโนโลยีงานประเพณี และกิจกรรม ให้เป็นสินค้า การท่องเที่ยวหลัก ทั้งกับ Trader และ Consumer ต่อเนื่องและความสม่ำเสมอให้ครอบคลุมทุกภาคส่วนในตลาดที่มีศักยภาพ และครองใจ

การพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว

1. สร้าง พัฒนา ฟื้นฟูและเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว โดยการสร้าง ฟื้นฟู อนุรักษ์ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัด กลุ่มจังหวัด ภูมิภาคและประเทศเพื่อนบ้าน
2. ยกระดับมาตรฐานสินค้าและบริการ โดยการส่งเสริมให้ชุมชนและประชาชนสามารถพัฒนาและบริหารธุรกิจท่องเที่ยว เพื่อขยายฐานเศรษฐกิจและวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนการสร้างและปฏิรูปการระบบพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ให้มีคุณภาพมาตรฐานสากลและเป็นศูนย์กลางเรียนรู้ในภูมิภาค

ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้งในและต่างประเทศ

3. เพิ่มมาตรฐานการอำนวยความสะดวกความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว โดยการเพิ่มประสิทธิภาพของภาครัฐในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเข้าออกประเทศ ด้วยการประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการอำนวยความสะดวกความสะดวกการผ่านแดน และจัดให้มีระบบบริการข้อมูลข่าวสารที่เข้าถึงได้ง่ายและสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ตลอดจนการปรับปรุงระบบการขนส่ง และการเชื่อมโยงเส้นทางการเดินทาง การเดินทางแหล่งท่องเที่ยวตามยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวระดับนานาชาติ ชาติ ภูมิภาค กลุ่มจังหวัด และจังหวัด

4. พัฒนามาตรฐานการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว โดยการพัฒนาระบบอำนวยความสะดวกความสะดวกและเพิ่มปัจจัยความสามารถในการให้บริการด้วยการประสานความ

ร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศในการส่งเสริมมาตรฐานความปลอดภัยที่เป็นธรรมและแก้ไขปัญหาการเอกสารอาเบรียบนักท่องเที่ยว

บทบาทและหน้าที่ของกระทรวงการการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นองค์กรหลักที่นำประเทศไทยไปสู่ศูนย์กลางการท่องเที่ยวในเอเชียย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ให้สามารถกระจายรายได้แก่ ชุมชนอย่างทั่วถึง โดยเน้นเอกลักษณ์ วัฒนธรรมอันดึงดูดของไทย และพัฒนาการกีฬาให้เป็นหนึ่ง ในกลุ่มผู้นำการกีฬาแห่งเอเชีย เป็นศูนย์กลางการกีฬาที่สร้างรายได้ สร้างอาชีพ สร้างความเป็นเดิศ และพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคมอย่างยั่งยืน โดยการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการท่องเที่ยว การกีฬา ด้วยการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศไทย เน้นการบูรณาการ และประสานการดำเนินการกิจด้านการท่องเที่ยวและกีฬา เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบกับทุกภาค ส่วนให้สามารถตอบสนองต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทยอย่างยั่งยืน ตลอดจน เสริมสร้างอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและกีฬาให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันระดับภูมิภาค และ ระดับโลก

3. โครงการแผนการดำเนินงานทางด้านการท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2552

สำนักงานการท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้มีโครงการแผนการดำเนินงานทางด้านการท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2552 เพื่อส่งเสริมการขายในภูมิภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ภูมิภาคเอเชียตะวันออก และภูมิภาคอาเซียน เอเชียได้และแปซิฟิก ตะวันออกเฉียงเหนือ

3.1 โครงการจัด Agent Farm Trip จากกลุ่มตลาดเอเชียตะวันออก และกลุ่มตลาดอาเซียน เอเชียใต้และแปซิฟิก เพื่อศึกษาภาพสถานที่ในพื้นที่พร้อมเจรจาธุรกิจกับผู้ประกอบการในพื้นที่

3.2 โครงการส่งเสริมการขายตลาดสิงคโปร์ (งาน NATAS) เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจ ท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนำเสนอสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวให้กับผู้สนใจ และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวจากต่างประเทศ โดยการเชิญผู้ประกอบการจากสิงคโปร์มาเข้าร่วม และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและสถานที่บริการด้านการท่องเที่ยว ตลอดจนวัฒนธรรมประเทศ การประชุมเชิง ปฏิบัติการร่วมกันเพื่อพัฒนา Package เพื่อขายในสิงคโปร์ และการจัดงาน Isan Night ในงาน NATAS

3.3 โครงการเทศบาลเที่ยวเมืองไทย ปี 2552 เพื่อส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ปลูกฝังอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมไทย และให้ประชาชนรักษาสิ่งแวดล้อมกับแหล่ง ท่องเที่ยว และยังสร้างการกระจายรายเศรษฐกิจไปยังทุกภูมิภาคทั่วประเทศ โดยมุ่งเน้นการแสดงทาง วัฒนธรรมประเพณีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น แสดงความก้าวหน้าของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของ

ประเทศไทย ด้วยหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว ประเภทต่างๆ

3.4 โครงการส่งเสริมนักท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะเพื่อสร้างภาพลักษณ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ “แหล่งเรียนรู้...อู่อรัฐรม” เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการขยายตัวทางการท่องเที่ยวในพื้นที่มากขึ้น และเป็นการยกระดับศักยภาพทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ใหม่ความดึงดูดใจ และดำรงสถานะทางการตลาดให้มีความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติ โดยความร่วมกับผู้ประกอบการนำเที่ยว ซึ่งเป็นสมาชิกของสมาคมทางการท่องเที่ยวต่างๆ สำรวจเส้นทางแต่ละเส้นทาง เช่น เส้นทางໄโค โนเราร์เส้นทางอารยธรรมขอน เส้นทางอารยธรรมโบราณ เส้นทางเดียว ฝั่งโขง “สันหนันตราริมฝั่งโขง และห้วยราชแคนคลาน : เส้นทางตามรอยพระพุทธเจ้า เส้นทางตามรอยบูรพาจารย์ เส้นทางตามรอยอาจารย์ไหญ่สายวิปัสนา เส้นทางเยือนถิ่นกาหอลิก 2

3.5 โครงการที่ดำเนินการต่อเนื่องจากปี 2551 เพื่อรับรองค์ให้ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวประเภทต่างๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และนักท่องเที่ยวได้รับรู้และทราบนักท่อง พลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของโลกที่มีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนร่วมมือกับภาคเอกชน นักวิชาการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการร่วมมือกันกำหนดแนวปฏิบัติเพื่อ ลดกิจกรรมที่จะส่งผลให้เกิดสภาวะโลกร้อน โดยการจัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านพลกระทบของ สภาวะโลกร้อนต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแก่ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่ ตลอดจนการร่วมมือกันที่จะลด ละ เลิก กิจกรรมที่มีผลกระทบต่อสภาวะโลกร้อน

โครงการนี้การท่องเที่ยวของภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถสรุปได้ว่า เป็นโครงการที่ต้องการ กระตุ้นและส่งเสริมให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวจากภูมิภาคต่างๆ เดินทางไปสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และยังกระจายรายได้ไปสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและแสดงถึงเอกลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี ของคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตลอดจนเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือขายสินค้าและบริการให้กับประชาชนทั่วไป

บทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐกับนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทย และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปได้ว่า เป้าหมายของนโยบายการท่องเที่ยว คือการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในเอเชียอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน โดยการสร้างเครือข่าย และความร่วมมือเกี่ยวกับการท่องเที่ยวกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับภูมิภาคและ ระดับโลก เน้นเอกลักษณ์ที่ดีงามของไทย และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เพื่อพัฒนาเชิงความสามารถในการแข่งขันทั่ว โลก พัฒนาเศรษฐกิจ ของประเทศไทย ตลอดจนสร้างรายได้ให้กับชุมชน

4. แหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย

4.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

4.1.1 ความหมายการท่องเที่ยวขององค์การสหประชาติ คือ การเดินทางเพื่อความบันเทิงรื่นเริงใจ เช่นญาติหรือ ไปร่วมประชุม ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพเป็นหลักเป็นฐาน หรือไปพำนักอยู่เป็นการถาวร

4.1.2 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้อธิบายว่า การท่องเที่ยว คือ การเดินทางตามจุดที่กำหนดเป็นสากล 3 ประการ ได้แก่

4.1.2.1 เดินทางจากที่อยู่ปกติไปที่อื่นชั่วคราว

4.1.2.2 เดินทางโดยสมัครใจ

4.1.2.3 ไม่ใช่การเดินทางไปประกอบอาชีพ หรือ หารายได้ โดยมีจุดประสงค์ในการเดินทางไม่ใช่เฉพาะเพื่อการพักผ่อน หรือ สนุกสนานรื่นเริง แต่รวมถึง เพื่อการประชุมสัมมนา หาความรู้ เพื่อการกีฬา ติดต่อธุรกิจ หรือ เช่นญาติ

4.1.3 ความหมายโดยทั่วไปของการท่องเที่ยว (Tourism) หมายถึง การเดินทางไปสู่สถานที่ต่างๆ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อการศึกษา การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การประชุม การแสดง ธุรกิจ และอื่นๆ

4.1.4 นักวิชาการได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยว (Tourism) หมายถึง ผลกระทบของ pragmatics และความสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาจากการปฏิสัมพันธ์ของนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจ รัฐบาลผู้เป็นเจ้าของบ้าน ในกระบวนการจะตึงคุกใจและการต้อนรับนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนอื่นๆ ความหมายของการท่องเที่ยวสามารถสรุปได้ว่า เป็นการเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง

หนึ่ง

ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อการพักผ่อน สนุกสนานรื่นเริง การประชุมสัมมนา หาความรู้ และเปลี่ยนวัฒนธรรม การกีฬา ติดต่อธุรกิจ หรือ เช่นญาติ

4.2 ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวของไทย

4.2.1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอันเป็นที่อยู่อาศัยของสิ่งที่มีชีวิต เช่น พืช สัตว์ และมนุษย์ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติ ที่มีเอกลักษณ์ เอกพาะติ่น และมีความเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมและ

นอกจากนี้ยังเป็นการท่องเที่ยวโดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของห้องถิน เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกร่วมกับการรักษาระบบเศรษฐกิจยั่งยืน

4.2.2 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism) ว่า เป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์ และสัตว์เลี้ยง รวมทั้งการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่าง ๆ สถานที่ราชการ ตลอดจน สถาบันการศึกษา ที่มีงานและการพัฒนาเทคโนโลยี การผลิตทางการเกษตรที่ทันสมัย เพื่อชื่นชม ความสวยงาม ความสำเร็จ และเพลิดเพลิน ในกิจกรรมทางการเกษตรในลักษณะต่าง ๆ ได้ความรู้ได้ประสบการณ์ใหม่ ๆ ตลอดจนได้รับความเพลิดเพลิน การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของประเทศไทย ประกอบด้วย การทำนา การปลูกและตัดไม้ดอก การทำสวนผลไม้ การทำสวนครัวสวนผัก การทำสวนสมุนไพร การทำฟาร์มปศุสัตว์ และ งานเกษตรผลิตภัณฑ์ต่างๆ

4.2.3 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นการท่องเที่ยวและเยี่ยมชมสถานที่แสดงถึง ความเป็นวัฒนธรรม เช่น การชมสถานโบราณวัตถุ โบราณสถาน ปราสาท พระราชวัง วัด ประเพณี ที่แสดงความเริ่มรุ่งเรือง ที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม รวมถึงวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย นักท่องเที่ยวจะได้รับทราบประวัติความเป็นมา ความเชื่อ ความคิด ความศรัทธา ความนิยมของบุคคลในอดีตที่ถ่ายทอดมาถึงของคนรุ่นหลังโดยผ่านสื่อเหล่านี้

4.2.4 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) ในปัจจุบันสามารถแบ่งความหมายตามวัตถุประสงค์ได้ 2 ประเภท คือ

4.2.4.1. การท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ (Health Healing) เป็นการเดินทางท่องเที่ยว

โดยมีโปรแกรมการทำกิจกรรมบำบัดรักษาโรค หรือพื้นฟูสุขภาพต่าง ๆ ที่หลากหลาย รวมทั้งการทำฟัน การผ่าตัดเสริมความงาม หรือ การผ่าตัดแปลงเพศ ในโรงพยาบาลและสถานพยาบาล

4.2.4.2. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Promotion) เป็นการท่องเที่ยวโดยมีการจัดโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพอันประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ และพักแรมในโรงแรม รีสอร์ท หรือ ศูนย์สุขภาพ ซึ่งมีการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในสถานที่นั้น ๆ จัดขึ้น เช่น การนวดแผนไทย การอบสมุนไพรไทย กิจกรรมบริการสุคนธบำบัด (Aroma Therapy) การบริการอาบน้ำแร่ (Spa) เป็นต้น

4.3 แหล่งที่ห้องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทย

แหล่งท่องเที่ยวสามารถแบ่งย่อยได้หลายประเภท ตามแต่แนวคิดและวัตถุประสงค์ แต่ในที่นี้ขอแบ่งการท่องเที่ยวโดยยึดเป้าหมายของการไปชุมชนนักท่องเที่ยวเป็นหลัก ดังนี้

4.3.1 แหล่งท่องเที่ยวประเทศาธิ หมายถึง สภาพทางกายภาพของธรรมชาติ ที่มีความสวยงาม หรือความน่าสนใจต่อการเดินทางไปเที่ยวชม ได้แก่ ภูเขา ป่าไม้ น้ำตก แม่น้ำลำธาร ชายทะเล เกาะแก่งภูมิทัศน์ และสภาพภูมิศาสตร์อื่น ๆ นอกจากนี้ยังรวมถึงบริเวณซึ่งมนุษย์เราได้เข้าไปปรับปรุงตกแต่งเพิ่มเติมในบางส่วน ให้ความงามของธรรมชาติเด่นชัดยิ่งขึ้น ได้แก่ อ่างเก็บน้ำ เกี๊ยวน และสถานที่ตากอากาศต่าง ๆ

4.3.2 แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โดยรวมวัฒนธรรม ศาสนา หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์เราได้สร้างสรรค์ขึ้นตามวัตถุประสงค์และเพื่อประโยชน์ของมนุษย์เอง ทั้งที่เป็นมรดกของอดีตและได้สร้างเสริมขึ้นในสมัยปัจจุบันแต่มีผลดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ได้แก่ พระราชวัง ศาสนสถาน โบราณวัตถุสถาน อนุสรณ์สถานและพิพิธภัณฑ์

4.3.3 แหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรม หมายถึงรูปแบบ การดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมและการประพฤติปฏิบัติที่ยืดหยุ่น และสืบทอดต่อ กันมาต่อ如今 กิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ได้แก่ สถาบันชีวิตไทยริมคลอง ตลาดน้ำเรือนแพ หมู่บ้านชาวเขา หมู่บ้านประมง งานเทศกาลประเพณี ศุนย์แสดงวัฒนธรรมประเพณี และสวนสนุกเป็นต้น

4.4 แหล่งท่องเที่ยวทางธุรกิจวิทยา

ในปัจจุบัน แหล่งท่องเที่ยวธุรกิจวิทยาหลายแหล่งกำลังเสื่อมสภาพไปอย่างรวดเร็ว จำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์พื้นที่และแก้ไข โดยได้พิจารณาแหล่งที่จะอนุรักษ์จากคุณสมบัติที่สำคัญดังนี้คือ

1. มีลักษณะธุรกิจวิทยาที่โคลคเด่น บ่งถึงประวัติความเป็นมาหรือวิวัฒนาการของพื้นที่ประเทศไทย และใช้เป็นแหล่งอ้างอิงทางวิชาการได้

2. เป็นแหล่งธุรกิจวิทยาเฉพาะที่ ซึ่งไม่อาจพบในที่อื่น หรือพบน้อยมาก
3. มีความสวยงาม อุดมไปด้วยสถาปัตยกรรมทั้งตัวแหล่งและพื้นที่ข้างเคียง

ในการพิจารณาทั้งหมด พื้นที่ซึ่งจัดเป็นแหล่งธุรกิจวิทยาสามารถเป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการของหน่วยงานที่รับผิดชอบพื้นที่ โดยควรยึดหลักการจัดการแหล่งให้เป็นได้ทั้งสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และสถานที่ให้ความรู้ความเข้าใจด้านวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ แก่เยาวชน และบุคคลทั่วไป สำหรับแหล่งท่องเที่ยวทางธุรกิจวิทยาที่มีอยู่ในประเทศไทย สามารถจำแนกประเภทออกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ดังนี้ คือ

1. แหล่งท่องเที่ยวด้านข้อมูลธรณีวิทยา แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ มีลักษณะโดยเด่น เคพะเรื่อง หรือเป็นปรากฏการณ์ด้านธรณีวิทยาที่เห็นเด่นชัด และใช้เป็นแหล่งอ้างอิงทางวิชาการ ธรณีวิทยาได้ แหล่งเหล่านี้ได้แก่ หินโผล่ (Outcrops) แล้ว ซากศึกค่าบรรพ์ โครงสร้างทางธรณีวิทยา (รอยเลื่อน รอยคลื่น รอยแยก ส่วนมากจะปรากฏให้เห็นในหิน เกิดจากการเคลื่อนไหวของเปลือกโลก) การเรียงตัว และการลำดับชั้นหิน เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวลักษณะนี้ส่วนมากจะอยู่ในพื้นที่ จำกัด และเกิดเฉพาะที่ ทึ่งที่โผล่ให้เห็นตามธรรมชาติ และจากการบุกค้นขึ้นมาของมนุษย์ เช่นหน้า ตัวของถนนที่พาดผ่านภูเขา ชั้นหินจากบ่อ หรือเหมืองที่บุกลึกลงไปจากผิวดิน แหล่งเหล่านี้ ส่วนมากจะรักษาไว้ในหมู่นักธรณีวิทยา และกลุ่มคนที่สนใจธรณีวิทยา แต่บางแหล่งก็เป็นแหล่ง ท่องเที่ยวที่แพร่หลาย และรู้จักกันมานานแล้ว เช่น สถานที่หินแผลม โพธิ์ จังหวัดกระษี ซาก ไดโนเสาร์ ทึ่งที่ อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น และที่ภูสูมข้าว จังหวัดกาฬสินธุ์ โครงสร้างทาง ธรณีวิทยา เช่น รอยเลื่อนที่เข้าพิงกัน อ่าวพังงา จ.พังงา และสถานที่หินงอกฟันต์ ที่เข้าพิงเหล็กไฟ อำเภอ วิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ และที่วัดแสนศรี อำเภอ

เขานมิ้ง จังหวัดตราด เป็นต้น

2. แหล่งท่องเที่ยวประเภทพุน้ำร้อน แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ มีลักษณะโดยเด่น แตกต่างจากแหล่งธรณีทั่วไป ด้วยแหล่งมีการเปลี่ยนแปลงให้เห็นอย่างเด่นชัดในระยะเวลาหนึ่ง มีทั้ง การถูกรุนแรง ดีดพุ่ง และหยุดนิ่งของพุน้ำร้อน ทึ่งนี้พะเพาะพุน้ำร้อน (Hot Spring) เป็นปรากฏการณ์ ธรรมชาติทางธรณีวิทยา ที่น้ำร้อนไหลพุ่งขึ้นมาจากใต้ดินสู่พื้นผิวโลก ปริมาณน้ำที่ไหลพุ่งขึ้นมากจะมี ความรุนแรงต่างกันจึงมีชื่อเรียกพุน้ำร้อนต่างกัน ไปด้วย น้ำพุร้อนพนกเกือนทุกภาคของประเทศไทย พบ มากที่สุดในภาคเหนือ รองลงมาคือภาคใต้ เช่น พุน้ำร้อนที่อำเภอฟาง อำเภอสันกำแพง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พุน้ำร้อนแม่เจดีย์ อำเภอ เวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย และอีกหลายแหล่งในจังหวัด เมืองส่องสอน ลำปาง พร率为 น่าน เป็นต้น สำหรับพุน้ำร้อนภาคใต้ที่รู้จักกันดีคือพุน้ำร้อนบ้านหาดส้ม เป็น อำเภอเมือง จังหวัดระนอง นองจากนั้นก็ยังพบในหลายจังหวัดของภาคใต้ เช่น พุน้ำร้อนบ้าน บ่อดาล อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา พุน้ำร้อนอีกหลายแหล่งในเขตอำเภอไชยา อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดกระบี่เป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีพุน้ำร้อนหลายแหล่ง แต่ที่สวยงามและมี ลักษณะเด่นคือพุน้ำร้อนในเขตกรุงเทพฯ ที่สัตว์ป่าทุ่งเต็บบางคราม อำเภอคลองท่อม พุน้ำร้อนที่นี่จะมี ลักษณะเป็นทึ่งน้ำตก พุกโคลน ป่องน้ำร้อน และน้ำซึมเป็นแหล่งพุน้ำร้อน ที่กรมทรัพยากรธรณีจัดเป็น แหล่งอนุรักษ์ทางธรณีวิทยาด้วย

3. แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรณีสัมฐาน แหล่งท่องเที่ยวทางธรณีวิทยาประเภทนี้พบ เห็น ได้มากที่สุด อาจจะพูดได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวทางธรณีวิทยาประเภทนี้พบ เห็น ได้มากที่สุด อาจจะพูดได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีทิวทัศน์สวยงาม ส่วนมากเป็นแหล่งท่องเที่ยว ประเภทนี้

ธรณีสัณฐาน (Geomorphology) เป็นสาขานึงของธรณีวิทยา ที่กล่าวถึงการดำเนิน และ วิวัฒนาการของพื้นที่ซึ่งประกอบให้เห็นอยู่บนพื้นผิวโลก แล้วผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงทาง ธรณีวิทยา เช่น การเคลื่อนไหวของเปลือกโลก การแผ่นดิน การสึกกร่อน การพัดพา การสะสมตัว จนทำ ให้ลักษณะ รูปร่างของพื้นที่นั้นเปลี่ยนไป จนมีรูปร่างอย่างที่พนหนอยู่ในปัจจุบัน เรียกว่า “ภูมิลักษณ์” (Landforms) จากแหล่งท่องเที่ยวทางธรณีวิทยาทั้ง ๓ ประเภท เป็นแหล่งท่องเที่ยวทาง ธรณีวิทยาประเภทธรณีสัณฐานที่ประกอบด้วยภูมิลักษณ์ต่างๆ กันได้รับความสนใจและพัฒนาให้เป็น แหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด

ภูมิลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวทางธรณีวิทยา

ภูมิลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวทางธรณีวิทยาจำแนกออกตามลักษณะการเกิด และ วิวัฒนาการตามกระบวนการทางธรณีสัณฐาน ได้ดังนี้คือ

1. ภูมิลักษณ์ของภูเขา ภูเขานิคจากการเคลื่อนไหวของเปลือกโลก ทำให้เกิดกระบวนการ ยกตัวขึ้นเป็นภูเขานั้นผิวโลก ประเทศไทยมีภูเขามาก ภูมิลักษณ์ของภูเขามีหลายรูปแบบ ขึ้นกับชนิดของหินและโครงสร้างทางธรณีวิทยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งรอยเดือน ซึ่งจะทำให้ภูเขานิค เป็นแนวต่อเนื่องกันไปเรียกว่าเทือกเขา หรืออาจเกิดเป็นภูเขารูปเดียวๆ ภูมิลักษณ์ของภูเขางานชนิด หินที่พบในประเทศไทย มีหลายแบบ เช่น เทือกเขาอย่างสุเทพ-ปุย ดอยอินทนนท์ เป็นต้น นอกจากนี้ ภูเขานิคที่เกิดจากหินภูเขาไฟ ซึ่งระเบิดมาแล้วในอดีต บางแหล่งก็จะมีลักษณะของปล่อง ภูเขาไฟ ปรากฏอยู่ด้วย แต่มีไม่มาก ทั้งทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น ปล่องภูเขาไฟพากอก จำปาแಡด พากอกหินฟู อ้ากอแม่แมะ จังหวัดลำปาง ภูพระอังคาร และพนมรุ้ง จังหวัดนรีรัมย์ ภูเขายอด รวม (Mesa) เป็นภูมิลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวทางธรณีวิทยาที่มีลักษณะเฉพาะของภูเขารูปเดียว สร้างมาก เกิดจากหินชั้นในมหาสมุทรเมโซโซิก (Mesozoic 230-65 ล้านปี) เมื่อจากประกอบด้วยหินชั้นหิน ชนิด ที่มีความทนทานต่อ การกัดเซาะพุพัง ไม่เท่ากัน เรียงตัวซ้อนกันเป็นชั้นในแนวราบ การสึก กร่อนของหิน ทำให้แหล่งชั้นนี้ไปตามความสูง แต่ยอดเขาจะมีลักษณะแบบราบคล้ายโถะ ส่วนมากจะเป็นภูเขานิคที่ชั้นหินมีนุ่มนิ่งเทาเล็กน้อยบนดินป่ากลาง ทำให้ภูเขารูปเดียวเป็นด้านเดียว ส่วนอีกด้าน หนึ่งเป็นหน้าผาตั้งชั้นเรียกว่าเควสถา (Cuesta) เช่น แนวภูเขานมคงรักบริเวณเขาพระวิหาร จังหวัด ศรีษะเกษ จะเห็นว่าแนวภูเขานี้เป็นหน้าผาสูงชั้นทางเขตแคนกันพูชา ส่วนบนยอดเขาต่างกันอีกทาง ฝั่งไทย ปราสาทหินพระวิหารซึ่งต้องขึ้นทางประเทศไทย ภูมิลักษณ์ของภูเขามีลักษณะเด่นนี้มักจะเกิดจาก

กระบวนการกัดเซาะของหุบเขาในทางลึก เมื่อมีทางน้ำไหลผ่านความลาดเอียงของภูเขามีเวลากัน

2. ภูมิลักษณ์แบบคาสต์ (Karst Landform) ภูเขานินปูนนักเป็นหน้าผาสูงชัน ยอดเขามีลักษณะปูมตะป่าหรือเว้าขึ้นเว้าลง รูปร่างแบล็คตาโคลดเด่นกว่าภูเขานินชนิดอื่น ภูเขานินปูนพบอยู่ทุกภาคของประเทศไทย แหล่งท่องเที่ยวในภูมิลักษณ์แบบคาสต์ที่ขึ้นชื่อ เช่นเทือกเขาเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผานกค้อ จังหวัดเลย สามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เขางอก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทิวเขาหินปูนในเขตอำเภอเมืองพังงา และอำเภอพังงา และกลุ่มเขาหินปูนที่สวยงาม ในเขตอำเภออ่าวลึก และอำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ เป็นต้น ภูมิลักษณ์แบบคาสต์ ได้แก่

2.1 คาสต์ เป็นคำที่ใช้กับลักษณะของพื้นที่ ที่ประกอบด้วยหินปูนหรือโคลาโนิต ที่มีน้ำทึบจากบนดิน และได้ดิน ทำปฏิกิริยากับเนื้อปูนจนถลាយหินออกเป็นรูปลักษณ์ต่าง ๆ กัน ส่วนมากจะเกิดในพื้นที่ที่มีความชื้นสูง ฝนตกมาก ภูมิลักษณ์แบบนี้จะประกอบด้วยถ้ำ หลุมยุบ พื้นผิวที่ชรุขระเป็นริ้วเป็นร่อง มีหินปูนตามพื้นรอบเขา(Lapies) และนักจะถูกปีกทับด้วยคินสีแดงที่เรียกว่าเทอรารอสชา (Terra Rossa)

2.2 ถ้ำ เป็นลักษณะเด่นของภูมิลักษณ์แบบคาสต์ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอีกรูปแบบหนึ่ง ที่เกิดจากการกัดเซาะพุพังทึบทางกายภาพและทางเคมี โดยทั่วไปถ้ำจะเกิดขึ้นในภูเขานินปูน เนื่องจากหินปูนถลាយน้ำได้ง่าย เมื่อหินปูนทำปฏิกิริยากับน้ำ หันน้ำฟันและน้ำได้ดิน ก็จะมีสภาพเป็นกรดอ่อน ๆ ที่ค่ออยู่ ถลាយหินทำให้สึกกร่อนเกิดเป็นโพรง และถ้ามีรอยแยกรอยแตกในหินด้วย ก็จะทำให้การกัดเซาะสึกกร่อนเกิดได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น เมื่อเวลาผ่านไปนานเข้าการพุพังสึกกร่อนที่เกิดขึ้นเรื่อยๆ ทำให้โพรงเหล่านี้ขยายตัวกว้างขึ้นกลายเป็นถ้ำ นอกจากนี้ ถ้ำสาระถลាយน้ำปูน สึกกร่อนหินปูนที่มีรอยแตกมากจะทำให้หินพังเป็นช่อง หรือเป็นหลุมจากบนไปล่างเรียกว่าหลุมยุบ (Sinkhole) หลุมยุบบางแหล่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเช่น ถ้ำนรกดที่เกาะมูก จังหวัดตรัง ทะเลในของอุทยานแห่งชาติเกาะพงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ถ้ำที่สมบูรณ์สวยงาม จะต้องมีความชื้นและอุณหภูมิพอเหมาะสม เพื่อให้น้ำที่มีสารละลายปูนซึ่งไหลหยดอยู่ด้านพื้นและเพดานถ้ำ เกิดเป็นหินงอกหินย้อย ในบางแหล่ง น้ำถลាយปูนจะตกผลึกเป็นแร่แคลเซียมคาร์บอเนตที่สวยงามมาก เช่น ถ้ำผลึกแคลเซียมคาร์บอเนต ถ้ำเกอเม่นน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งกรมทรัพยากรรภ ได้อนุรักษ์ไว้เป็นแหล่งธรรมชาติที่มีความงาม น้ำถลាយปูนจะทางภาคเหนือและตะวันตก เช่น ที่แม่ฮ่องสอน เพราะมีเทือกเขาหินปูนมาก มีสภาพป่าค่อนข้างสมบูรณ์ เช่นถ้ำลอดถ้ำ ถ้ำปลา จังหวัดกาญจนบุรี เป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีถ้ำสวยงามเช่น ถ้ำตะว้า ถ้ำดาวดึงส์ ถ้ำเกอไทร ถ้ำพระธาตุ ถ้ำแก้วศรีสวัสดิ์ ภาคใต้ที่มีถ้ำหลายแหล่ง มีทั้งถ้ำที่อยู่ในทะเลและบนบก ถ้ำบนบกที่ขึ้นชื่อ

ของภาคใต้ เช่น ถ้ำสุวรรณภูมิ จังหวัดพังงา ส่วนถ้ำในทะเลที่สวยงามจะอยู่ตามเกาะหินปูนในอ่าวพังงา และกระเบน บางแห่งก็ทะลุเข้าหา กันที่เรียกว่าถ้ำลอด

3. ภูมิลักษณ์จากสายน้ำ สายน้ำในที่นี้หมายถึงทางน้ำที่เป็นแม่น้ำ ลำคลอง ห้วย ลำธาร ตามธรรมชาติที่ไหลจากสูงไปต่ำ ทางน้ำในประเทศไทย ส่วนมากมีต้นกำเนิดจากภูเขาที่เป็นสันปั้น น้ำและทางน้ำที่พัฒนาขึ้นมาจากการอยู่เดือนในพิน ที่ประกอบกันเป็นภูเขาและเนินเขา สายน้ำที่ไหลผ่านพื้นที่ตามความลาดชันของภูเขาจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำ จะไหลกัดเซาะพื้นที่ที่ไหลผ่านไปเป็นแนวหักในทางลึก ทางกว้าง และทางขาว การกัดเซาะโดยสายน้ำจะเกิดขึ้นได้มากน้อยแค่ไหน ขึ้นอยู่กับชนิดของหินหรือตะกอน และโครงสร้างทางธรณีของพื้นที่ ประกอบกับความเร็วของกระแสน้ำ และปริมาณน้ำที่เปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาล ได้จึงเกิดเป็น “แก่ง” (Rapids) เช่น แก่งคุดครุในสายน้ำโขงบริเวณ อําเภอป่าซุบ จังหวัดเลย แก่งสะพือ แก่งตะนະ ในบริเวณอําเภอพิบูลมังสาหาร และ อําเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

น้ำตก เป็นภูมิลักษณ์อีกแบบหนึ่งที่สัมพันธ์กับสายน้ำ โดยเกิดจากการไหลกัดเซาะของทางน้ำผ่านความลาดชันของภูเขา เมื่อน้ำมีความเร็วและปริมาณน้ำมากพอ ก็ไหลผ่านหินที่ประกอบกันเป็นภูเขา เช่น น้ำตกแม่กลาก จังหวัดเชียงใหม่ ไหลผ่านหินแกรนิต และมีรอยเลื่อนหน้ากากทำให้เป็นหน้าผาชันมีน้ำไหลแรง น้ำตกสามลิ่ว จังหวัดน่าน หินแกรนิต ที่ทางน้ำไหลผ่านหน้าผาอยู่เลื่อนลงมาเป็นสายน้ำตก เช่นเดียวกับน้ำตกเหวสุวัต น้ำตกทั้งสองแห่งนี้เป็นหินภูเขาไฟ ส่วนน้ำตกที่ไหลผ่านหินปูนจะมีลักษณะของกรานหินปูน (Travertine) ที่เป็นสารละลายปูนจากน้ำ คงตะกอนสะสมตัวตามสายน้ำตก ลดหลั่นกันลงมาเป็นชั้น ๆ เช่น น้ำตกไทรโยค น้ำตกเอราวัณ จังหวัดกาญจนบุรี

4. ภูมิลักษณ์จากการผุพังสึกกร่อน การผุพัง(Weathering) การสึกกร่อนหรือกัดเซาะ(Erosion) เป็นกระบวนการทางธรณีสัณฐานที่ทำให้ภูมิลักษณ์เปลี่ยนรูปไปจากเดิม โดยมีตัวการหรือตัวกระทำที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ส่วนมากจะเป็นธรรมชาติ เช่น น้ำ ลม คลื่น ตัววัสดุและพืช ได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ ภูมิลักษณ์จากการผุพังสึกกร่อนของหิน และภูมิลักษณ์จากการผุพังสึกกร่อนของตะกอน

4.1 ภูมิลักษณ์จากการผุพังสึกกร่อนของหิน เกิดขึ้นในหินทุกชนิดทั้งหินอัศุกี หินแปร และหินชั้น โดยในหินชั้นจะเกิดขึ้นได้ง่ายที่สุด ตัวการที่ทำให้เกิดส่วนมากเป็นน้ำและลม ส่วนรูปแบบที่เกิดขึ้นหลังการผุพังสึกกร่อน ขึ้นอยู่กับชนิดและโครงสร้างทางธรณีวิทยาของหิน เช่น หินแกรนิต เมื่อผุพังจะมีการเปลี่ยนสภาพของแร่ประกอบหิน จะมีการแตกออกเป็นก้อน แล้วหลุดออกเป็นแผ่น ๆ ทำให้ส่วนของหินแข็งที่เหลืออยู่มีรูปร่างกลมมน หรือร่องรอยอยู่บนหน้าหิน หรือเป็นการผุพังตามรอยแตก รอยแยกในหิน ทำให้รอยเหล่านั้นขยายใหญ่ขึ้นจนหินแตกออกเป็นรูปร่างต่าง ๆ กัน เช่น สวนหินเทียน จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งเป็นภูมิลักษณ์ที่สวยงามในรูปแบบต่าง ๆ กัน เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณที่รากไม้ตอกหิน ให้ภูมิลักษณ์ที่สวยงามในรูปแบบต่าง ๆ กัน เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณที่รากไม้ตอกหิน

Beach), ได้ถูกพัฒนาเป็นถนน และที่อยู่อาศัย ล้วนมากเราจึงนึกถึงเฉพาะหาดทรายที่อยู่ติดกับชายทะเล (shore) หาดทรายจะประกอบด้วยทราย เปล็อกหอย และเศษปะการัง ทรายบนหาดมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับชนิดของหินต้นกำเนิด หินแกรนิตและหิน ในส่วนให้ทรายที่ขาวสว่าง เช่น หาดทรายทางฝั่งตะวันตกของเกาะภูเก็ต หาดทรายหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้น

หาดทรายมีความแตกต่างกันตามลักษณะธรณี โครงสร้าง และกระบวนการอุทกศาสตร์ของ น้ำทะเล หาดทรายทางฝั่งอันดามันจะมีลักษณะแคบ สัน และอยู่ระหว่างหัวแหลม (Pocket Beach) ล้วน หาดทรายชายฝั่งอ่าวไทยจะมีลักษณะกว้างขวางนานกันแผ่นดิน (Mainland Beach) นอกจากนี้ยังมีภูมิ ลักษณ์ที่เกิดร่วมกับหาดทรายอีกหลายรูปแบบ ได้แก่ “เนินทรายชายฝั่ง” (Coastal Dune) เป็นเนินที่ทราย มีเม็ดละเอียดมาก มีการคัดขนาด (เม็ดทรายมีขนาดเดียวกัน) เกิดจากลมพัดพาทรายมา กองอยู่บน หาดทราย ๆ บริเวณนี้จึงสูงกว่าหาดทรายปกติ อาจสูงตั้งแต่ 5-15 เมตร จากแนวชายฝั่ง เช่น เนินทรายที่ เข้าเต่า อำเภอหัวหิน เนินทรายตั้งแต่บ้านโภกสูงจนถึงบ้านท่ามะนาว อ่าวนางสะพาน กีดี เช่น สัน ค่อนเชื่อมเกาะบริเวณอ่าวศัน线 ไทร เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ เป็นต้น

5.3 ลากูน (Lagoon) เป็นอีกภูมิลักษณ์หนึ่งของชายฝั่งทะเล มีลักษณะเป็นที่ลุ่ม ขนาดกับแนว หาดทรายส่วนมากจะมีทางน้ำไหลผ่านออกสู่ทะเล ได้ มีขนาด ไม่แน่นอน ขึ้นกับขนาดของหาดทราย และทางน้ำที่ไหลผ่าน ลากูนที่ใหญ่และเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ได้แก่ ทะเลสาบสงขลา จังหวัดสงขลา ลากูนของแม่น้ำปัตตานี และลากูนของแม่น้ำตากใบ แม่น้ำนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส เป็นต้น

5.4 ที่ราบน้ำขึ้นลง (Tidal flat) หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า หาดเลน มีป้าโภกชั้นปัก คลุมจัดเป็นเขตกันชนระหว่างทะเลกับแผ่นดินป้องกันการพังทลายของชายฝั่งและเป็นแหล่งอาหาร ที่สำคัญพบทั้งชายฝั่งอันดามัน และอ่าวไทย โดยเกิดจากการขึ้นลงของน้ำทะเล มักเกิดอยู่ตามติดสอง ฝากฝั่งของลากูน แม่น้ำใหญ่ ที่น้ำทะเลขึ้นลง และอ่าวปีต ที่ราบน้ำขึ้นลงป้าชายเลนที่จัดเป็นแหล่ง ท่องเที่ยว เช่น ตอนหอยหลอด จังหวัดสมุทรสงคราม อ่าวคุ้งกระเบน จังหวัดจันทบุรี อ่าวบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี อ่าวพังงา จังหวัดพังงา เป็นต้น ที่ราบน้ำขึ้นลงป้าชายเลน เป็นพื้นที่ซึ่งได้รับ ผลกระทบจากการพัฒนามากที่สุด มีทั้งการแปรสภาพเป็นที่เพาะปลูกสัตว์น้ำทะเล และที่อยู่อาศัย ชายฝั่งของที่ราบภาคกลางตอนล่าง ตั้งแต่สมุทรสงคราม จนถึงสมุทรปราการ เป็นบริเวณที่ถูกแปร สภาพด้วยเหตุดังกล่าวมากที่สุด ถ้ามีการพื้นฟู แก้ไขบริเวณเหล่านี้จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางด้าน นิเวศวิทยาได้ค่อนข้าง

5.5 พรูหรือมาน (Marsh) เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่งทะเล มีลักษณะเป็นแอ่ง มีน้ำเข้าขึ้น และมี พรรณไม้ป้าพรูชั้นปักคลุม พื้นที่พรูจะมีสภาพแวดล้อมค่อนข้างสงบนิ่ง มีที่กำราบ อาจเกิดอยู่ระหว่าง หาดทรายสองแนว หรือระหว่างแผ่นดินกับหาดทราย หรือเกิดระหว่างแผ่นดินกับภูเขา พรูมีวิถุทางการ

ตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น แหล่งอนุรักษ์ทางธรรมชาติวิทยาและแหล่งท่องเที่ยว เช่น เสาเฉียง จังหวัดอุบลราชธานี ป่าหินงาม อุโมงค์หิน หอนางอุษาในอุทยานกูพระบาท จังหวัดอุดรธานี ลานหินปูน ลานหินแตก อุโมงค์ไทย จังหวัดพิษณุโลก เป็นต้น

4.2 ภูมิลักษณ์จากการผุพังสึกกร่อนของตะกอน ตะกอนหมายถึงเศษหิน กรวด ทราย และดินที่ยังไม่แข็งตัวเป็นหิน ก้อนตะกอนเหล่านี้ ส่วนมากเกิดจาก การกัดเซาะผุพังของหินแล้วถูกพัดพามาสะสมตัวในพื้นที่ใหม่ แหล่งท่องเที่ยวที่มีภูมิลักษณ์แบบนี้ เช่น ผาช่อ อุโมงค์ออมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เสาคินนาล้อ จังหวัดน่าน แพะเมืองพี จังหวัดแพร่ โปงยุน จังหวัดราชบูรี เป็นต้น ภูมิลักษณ์เหล่านี้จะอนุรักษ์ค่อนข้างลำบาก เพราะการกัดเซาะผุพังยังคงเกิดขึ้น ทั้งจากฝนและการแคลงจากแสงแดดที่เผา โดยเกิดขึ้นได้รวดเร็ว เพราะตะกอนยังไม่จับตัวกันแน่น มีความต้านทานน้อย แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้จึงต้องมีกฎเกณฑ์ที่เข้มงวด มิที่ยืนชุมเฉพาะที่ ห้ามคนตัดผ่านพื้นที่และห้ามมีพืชคุณคินเพื่อบรรเทา การซึมของน้ำและป้องกันการชะล้า

5. ภูมิลักษณ์ชายฝั่งทะเล ชายฝั่งทะเล (Coast) เป็นพื้นที่รอยต่อระหว่างทะเลกับแผ่นดิน เป็นพื้นที่พัฒนา ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพื่อคงสภาพความสมดุลย์ตามธรรมชาติ ขอบเขตของชายฝั่งทะเล

พื้นที่ชายฝั่งทะเลของประเทศไทยที่มีอยู่ทุกวันนี้ เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำทะเลในอดีต เมื่อประมาณ 10,000 ปีที่ผ่านมา ซึ่งระดับน้ำทะเลเริ่มสูงขึ้นจน ให้ท่วมเข้ามาในแผ่นดิน โดยขึ้นถึงระดับสูงสุดเมื่อประมาณ 6,000 ปีที่ผ่านมา ด้วยระดับความสูงประมาณ 4 เมตรจากระดับน้ำทะเลปัจจุบัน ต่อจากนั้น น้ำทะเลลดระดับลงมาอยู่ในระดับปัจจุบัน เมื่อประมาณ 900-800 ปีที่ผ่านมา ทำให้ประเทศไทยมีพื้นที่ชายฝั่งทั้งทางด้านทะเลอันดามัน และอ่าวไทยกว่าร่วมกันประมาณ 2,815 กิโลเมตร ประกอบด้วยภูมิลักษณ์ชายฝั่งทะเลหลายรูปแบบ ที่เกิดจากกระบวนการทางธรณีวิทยา คือ ลิ้นน้ำเขื่อนน้ำลัง และกระแสเนื้อซึ่งอาจจำแนกได้ดังนี้

5.1 ชายฝั่งหิน เป็นชายฝั่งที่ประกอบด้วยหินชนิดต่าง ๆ ซึ่งส่วนมากจะเป็นหินบิ๊กเดียวกับหินบนแผ่นดิน เกิดขึ้นทั้งชายฝั่งภาคใต้ และภาคตะวันออก ส่วนมากจะเกิดเป็นหน้าหาด และหัวแหลม หินในบริเวณเหล่านี้มีอยู่กลุ่มลิ้น ลิ้น น้ำเขื่อนน้ำลัง กัดเซาะจะทำให้เปลี่ยนรูปร่างไปจากเดิม เช่น หัวแหลมที่ยื่นออกไปในทะเลจะปะทะกับลม และกลิ่นจากทะเลโดยตรง พลังของกลิ่นกับการขึ้นลงของน้ำทะเลทำให้เกิดแรงกระแทก เกิดความดันเข้าไปในเนื้อหินตามรอยแครอรอยแยก จนรอยเหล่านั้นขยายใหญ่ขึ้น แล้วผุพังสึกกร่อนในที่สุดทิ่มนริเวณนั้นก็จะแตก และพังลงทั้งสองด้าน จนเกิดเป็นช่องว่างตรงกลาง叫做ลูเข้าหากัน ได้เรียกว่าซุ้มหินทะเล (Sea Arch)

5.2 หาดทราย เป็นภูมิลักษณ์ชายฝั่งอีกรูปแบบหนึ่ง หาดทรายที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำทะเล มีอยู่มากหมายหลายแนว แต่แนวหาดทรายเก่าที่เกิดก่อนและอยู่ในแผ่นดิน (Old

มาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำทะเล ที่เคยไหลเข้ามาท่วมแผ่นดินแล้วอยู่ร่องอกไป แต่ที่ลุ่มน้ำห้วยเดเคย์ท่วมถึงจะเปลี่ยนสภาพจากน้ำ咸เป็นน้ำกร่อย และเป็นที่กักจั่งน้ำจืดจนกระทั่งนี วรรณไม่ป่าพูดขึ้น

พื้นที่พืชพรรณมากทางฝั่งอ่าวไทย เช่น ที่จังหวัดจันทบุรี สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี และนราธิวาส แต่ส่วนมากถูกแปรสภาพเป็นที่อยู่อาศัยและที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เหลือพืชที่สวยงามตามธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพียง 2-3 แหล่งเท่านั้น คือ พรูโต๊ะแดง อำเภอสูไหงโกลก จังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นแหล่งเดียวที่คือที่สุดในบรรดาพรูที่เหลืออยู่ พรูสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เคิมมีสภาพสวยงามเป็นแหล่งอาชัยของกุหลาบชนิด แต่ถูกบุกรุกทำลายลงไปมาก อีกแหล่งหนึ่งคือ พรูคันธูรี อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เคิมก็ถูกทำลายไปบางส่วน แต่ขณะนี้ ชาวบ้านได้รวมตัวช่วยกันอนุรักษ์ไว้ได้ เพราะเป็นแหล่งน้ำจืด และชาวบ้านได้รับประโยชน์จากการไม่ป่าพูด

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติวิทยา ส่วนมากจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางภูมิลักษณ์ที่อธิบายได้ด้วยข้อมูลธรรมชาติวิทยา โดยข้อมูลธรรมชาติวิทยาจะเป็นประโยชน์ในการประเมินศักยภาพของพื้นที่ เพื่อใช้กำหนดแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมตามสภาพแวดล้อม

การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติวิทยาออกจากการเป็นการให้ความรู้ด้านประวัติความเป็นมา ของแผ่นดินแล้ว ยังเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติเข้าด้วยกัน จึงต้องวางแผนจัดการให้แหล่งท่องเที่ยวอยู่ในสภาพธรรมชาตินิริการที่สุด และให้นักท่องเที่ยวใช้ชีวิตสอดคล้องกับสภาพธรรมชาติของแหล่ง

ภูมิลักษณ์ชายฝั่งและทุ่นมหาดไทย เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นประเทศไทย เช่น กะร้อ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ จึงควรเน้นแนวทางการบริหารจัดการที่เป็นระบบถูกต้องมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น

ประเด็นสำคัญที่สุ่มของการท่องเที่ยวคือ ต้องมีความเข้าใจว่า แหล่งท่องเที่ยวเป็นพื้นที่สาธารณะ ทุกคนใช้ร่วมกัน จึงต้องมีจิตสำนึกรักษาธรรมชาติ การใช้ของส่วนรวม สำนึกรักษาธรรมชาติ ที่เหล่านี้ จะต้องมีการปลูกฝัง อบรมสั่งสอน ตั้งแต่เด็ก ซึ่งครู อาจารย์และผู้ปกครองจะต้องร่วมมือกันเพื่อให้เด็ก ๆ เหล่านี้เห็นความสำคัญความรับผิดชอบ ที่จะดูแลรักษาภูมิลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าเหล่านี้ต่อไป

สำหรับการส่งเสริมแหล่งธรรมชาติวิทยาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่มีคุณค่าและมีประโยชน์มาก ที่สุ่มควรจะมีการจัดการโดยรวมดังนี้ :-

1. การอนุรักษ์ แหล่งธารณีวิทยาที่ดีจะต้องมีการอนุรักษ์ เพื่อให้คงสภาพธรรมชาติเดิมมากที่สุด การอนุรักษ์แหล่งธารณีวิทยาจะต้องคำนึงไปตามกฎหมาย ซึ่งส่วนมากจะสอดคล้องกับร่างนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และต้องมีการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ถูกต้องตามกฎหมายด้วย เมื่อจากแหล่งธารณีวิทยาหลายแหล่งอยู่ในพื้นที่อุทยาน ป่าสงวน หรือบางแหล่งอยู่ในพื้นที่เอกชน การจัดการแหล่งอนุรักษ์จึงควรได้รับความร่วมมือจากเจ้าของพื้นที่ โดยมีผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีอยู่เดิมน้อยที่สุด

2. ความรู้ เป็นวัตถุประสงค์หลักของแหล่งท่องเที่ยวทางธารณีวิทยา เพื่อให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับธรรมชาติของแหล่ง จึงควรมีป้าย อธิบายความเป็นมาของพื้นที่ ตั้งแต่การกำเนิดจนถึงสภาพปัจจุบันที่นักท่องเที่ยวได้พบเห็น ตลอดจนวิธีป้องกัน รักษาแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ข้อมูลวิชาการเหล่านี้นักธารณีวิทยาทั้งในหน่วยงานของรัฐและเอกชนจะสนับสนุนได้ แต่ต้องนำเสนอในรูปแบบที่เข้าใจง่าย ในระยะเวลาอันสั้น

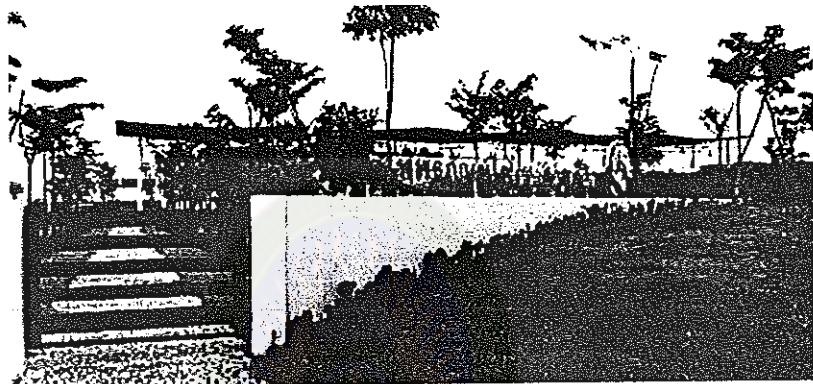
3. การจัดการ ปัจจุบันนี้รัฐได้ปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการให้หน่วยงานท้องถิ่น เช่น อบจ. อบต. รับผิดชอบมากขึ้น หน่วยงานเหล่านี้มีผลประโยชน์โดยตรงกับแหล่งอนุรักษ์ที่อยู่ในพื้นที่ และส่วนมากเป็นคนท้องถิ่น มองเห็นความเป็นมา และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่เหล่านั้นมากกว่าคนอื่น จึงควรเรียนรู้การจัดการพื้นที่ เพื่อนำแหล่งธารณีวิทยามาเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงเรื่องความสะอาด ความสะดวก ความปลอดภัย เป็นหลัก เช่น ร้านอาหารควรอยู่ข้างนอกแหล่ง จัดทำถนน ทางเดินเท้าและชุดพัก เพื่อให้เดินเที่ยวชมได้สะดวกและปลอดภัย มีที่ทึ่งบะซะ และที่นั่งสำหรับพักผ่อนเป็นระยะ มีสิ่งก่อสร้างที่เป็นของปลูกป่าอมน้อยที่สุด

4. การสื่อสาร ติดตามและประเมินผล แหล่งธารณีวิทยาทุกแหล่ง นอกจากจะให้ความรู้และประโยชน์กับคนในท้องถิ่นแล้ว ยังต้องสามารถสื่อสารออกไปสู่สาธารณะได้ นอกจากนี้จะต้องพสมพسانความคิด เพื่อนำมาใช้ในการติดตามผล ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขแหล่งธารณีวิทยานั้นให้ยั่งยืนสืบไป

4.5 แหล่งท่องเที่ยวทางด้านธุรกิจวิทยาและชากคึกคักบริพัฒนศาสตร์วันออกเดียงเหนือ

พิพิธภัณฑ์โภสัชิล ไคน์โนเสาร์ภูเวียง

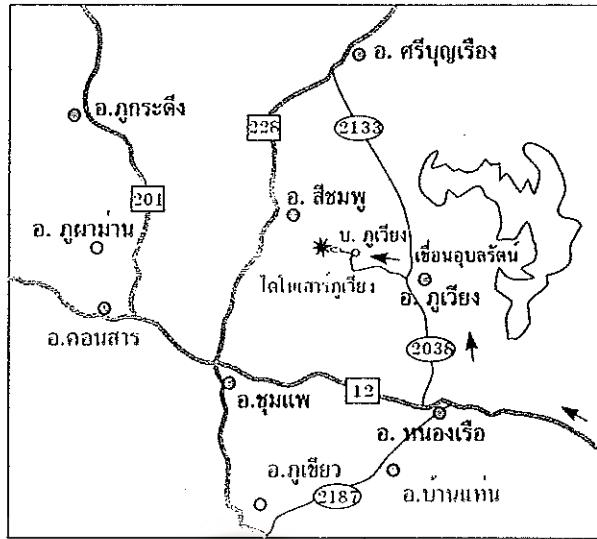
ประวัติความเป็นมา

หลังจากการพนฟอสซิล ไคน์โนเสาร์ชีนแรกของไทยที่อ่าเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น โดยนายสุธรรม แย้มนิยม อดีตนักธรณีวิทยาของกรมทรัพยากรธรรมชาติ การสำรวจไคน์โนเสาร์ที่ภูเวียงได้เริ่มต้นอย่างจริงจังในปี 2524 โดยนายเชิงชาย ไกรคง นักธรณีวิทยาจากกรมทรัพยากรธรรมชาติ ได้พาคณะสำรวจไปร้านซีวิทยาไทยและฝรั่งเศสชื่น ไปสำรวจกระดูกไคน์โนเสาร์ริเวณยอดภูประดู่ที่ หมู่ อ่าเภอภูเวียง คณะสำรวจพบกระดูกไคน์โนเสาร์ชนิดกินพืชขนาดใหญ่ รวมทั้งฟันจะระเข้า กระดองเต่า ฟันและเกล็ดปลาโบราณ และจากการสำรวจในเวลาต่อมาได้พบกระดูกไคน์โนเสาร์อีกหลายชนิด

พิพิธภัณฑ์ไคน์โนเสาร์ภูเวียงจัดตั้งขึ้น โดยความร่วมมือของกรมทรัพยากรธรรมชาติ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และจังหวัดขอนแก่น เพื่อเป็นแหล่งศึกษาด้านครีบวิชาการ สำหรับให้การศึกษาแก่เยาวชน และเป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดขอนแก่น

สถานที่ตั้ง

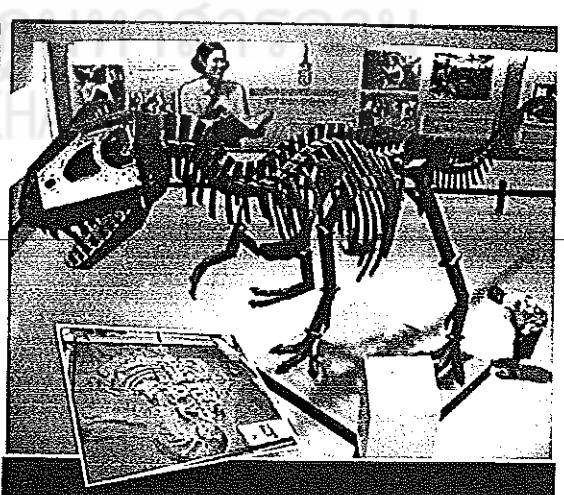
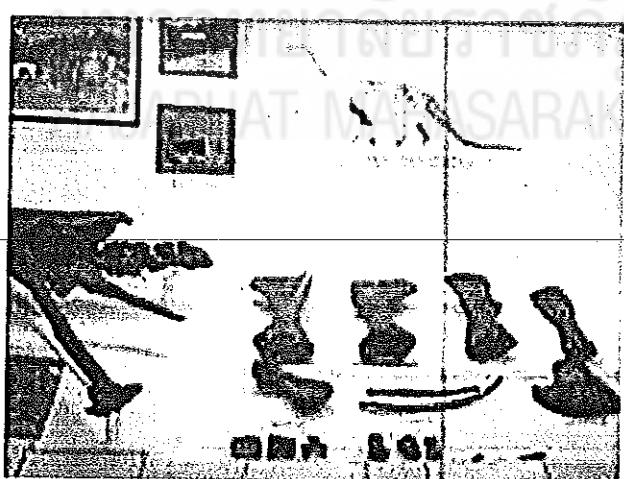
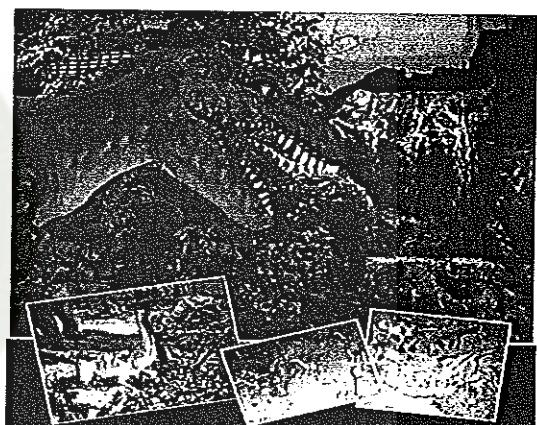
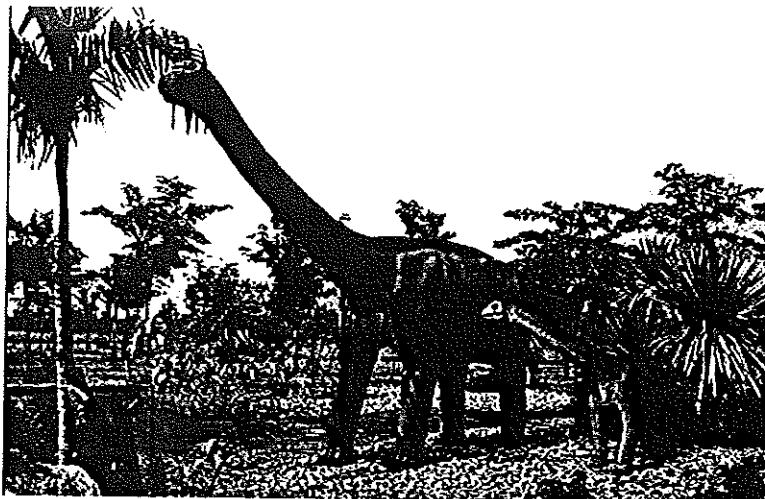

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติໄโคโนเสาร์กูเวียง ตั้งอยู่ใกล้อุทยานแห่งชาติกูเวียง อำเภอ กูเวียง จังหวัดขอนแก่น โดยอยู่ห่างจากตัวจังหวัดขอนแก่นไปทางทิศตะวันตกเป็นระยะทางประมาณ 87 กิโลเมตร การเดินทางที่ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 12 ซึ่งเป็นถนนสายยาน ติดต่อจากจังหวัดตาก ทางด้านทิศตะวันตกผ่านจังหวัดสุโขทัย พิษณุโลก อำเภอหล่มสัก อำเภอชุมแพไปสิ้นสุดที่จังหวัด ขอนแก่น โดยหากเริ่มจากจังหวัดขอนแก่นให้ใช้เส้นทางไปชุมแพ และแยกขวาเข้าอำเภอ กูเวียง ตาม เส้นทางหลวงสาย 2038 ซึ่งปักทางเข้าอยู่เลขอำเภอเรือไปเล็กน้อย หรือหากเริ่มต้นจากอำเภอ ชุมแพให้ไปทางขอนแก่นแล้วเลี้ยวซ้ายเข้าเส้นทางหลวงสาย 2038 เช่นเดียวกัน เมื่อเดินทางเข้าอำเภอ กูเวียง เล็กน้อยให้ใช้เส้นทางตรงไปอุทยานแห่งชาติกูเวียง พิพิธภัณฑ์อยู่ก่อนถึงอุทยานฯ ประมาณ 3 กิโลเมตร

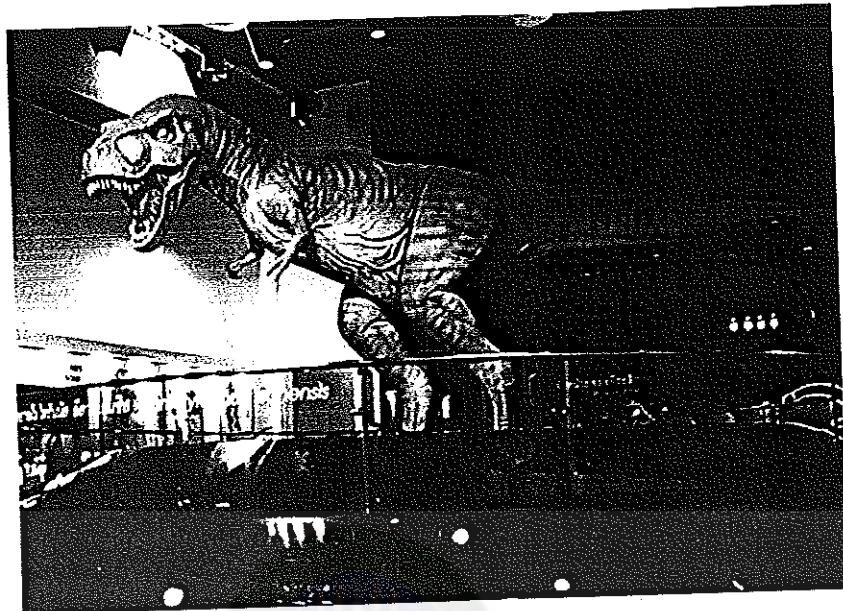
การให้บริการ

เปิดให้บริการทุกวัน(ทั้งวันธรรมด้าและวันหยุด) เวลา 8.30-17.00 น. โทร. (043) 4382046

ประชาชนสามารถเข้าชมได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ภายในอาคารส่วนหนึ่งจัดแสดงเรื่องราวของ การบุคคลพม่าในเสาร์ที่จังหวัดขอนแก่นและใกล้เคียง เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ของสิ่งมีชีวิตและสิ่งสำคัญที่เป็นเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ และทางธรรมชาติของจังหวัด ขอนแก่น เพื่อให้ความรู้กับผู้คน และผู้ที่สนใจ

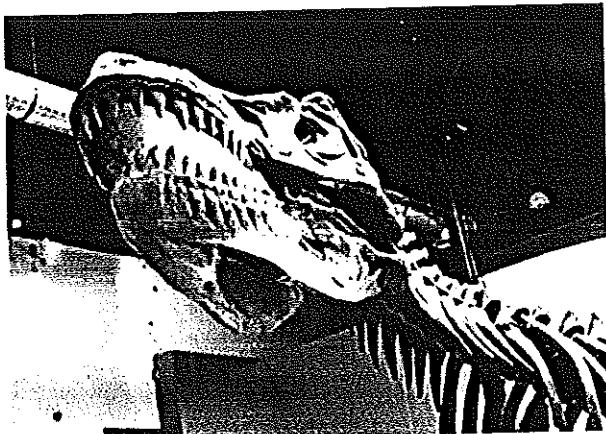
ตามหากระบ่อมยักษ์ดินก้าวสินธุ์

กึ่งก่า หรือกะป้อม ที่ชาวอีสานเรียกขาบกัน นั้นมีขนาดเล็ก วิ่งรวดเร็ว จะเห็นกีต่อเมื่อ มัน ออกมาเย็นนั่งอยู่กลางแจ้งเท่านั้น กะป้อมยักษ์แคนกาเพลินธุ์ ที่ตามหา กันนั้นมีขนาดใหญ่โต แต่กีพน ได้แค่ขา กฟอสซิลที่จมน้ำในหินหรือดินเท่านั้น ที่กาเพลินธุ์นี้บุคคลนักได้จำนวนมากที่บริเวณเชิงภูเขา ข้าว โดยเฉพาะที่วัดสักกะวัน อำเภอสหัสขันธ์

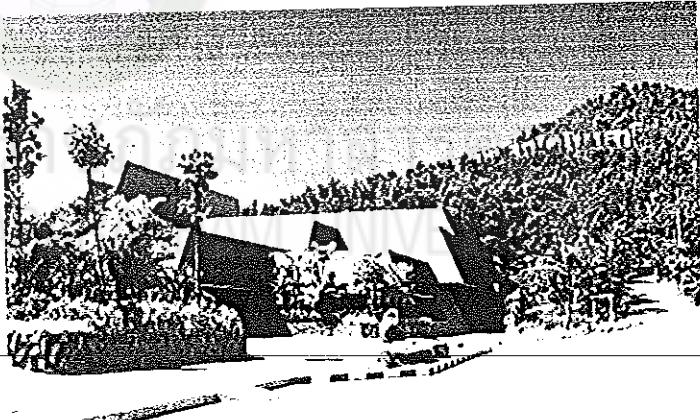
ก่อนจะมีการค้นพบขา กฟอสซิลที่ขึ้นต้องได้ เจ้าอาวาสวัดสักกะวัน ได้เก็บนกเด่าญาติไป ว่า นิมิตเห็นสัตว์แปลกลๆ รูปร่างใหญ่โตวิ่งอยู่ในบริเวณวัด(จากการบอกรเล่าของเจ้าหน้าที่ที่หลุมขุม คืนวัดสักกะวัน)

ท่านซึ่งได้เก็บชากระดูกที่เข้าใจว่า เป็นไม้ที่ถล่มเป็นหินไว้ 3 ชิ้น จังจะหั่นได้ มีการบุดคั้นพบชากระดูกฟอสซิล ก็จับความได้ว่า ที่จำลองรูปร่างหน้าตาของมนุษย์ คล้ายคลึงกัน ที่ท่านเจ้าอาวาสนิมิตเห็น

ด้วยชากระดูกที่มีจำนวนมาก และหากหลายพันธุ์ และเป็นสถานที่บุดพบฟอสซิล ไดโนเสาร์แห่งใหญ่ที่สุดของเมืองไทย ตัวนี้ใหญ่เป็นไดโนเสาร์ในคระภูกินพีช ซึ่งมีลำตัวขนาดใหญ่และคายามากกว่าไดโนเสาร์พันธุ์อื่นๆ เช่นกันว่ามีอายุประมาณ 130 ล้านปี และสถานที่อยู่ ห่างจากวัดไปประมาณ 100 เมตร ยังมีโครงกระดูกไดโนเสาร์ฝังอยู่ในพื้นดินบริเวณเชิงเขา เป็นชากระดูกไดโนเสาร์ชนิดซอโรพอดค่อนมากกว่า 1 ตัว ซึ่งอยู่ในขุคลูกราสสิกตอนปลาย อายุประมาณ 150 ล้านปีมาแล้ว กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงได้จัดทำเป็นพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ แห่งใหม่ ชื่อ พิพิธภัณฑ์สิรินธร จังหวัดกาฬสินธุ์

พิพิธภัณฑ์สิรินธร จังหวัด
กาฬสินธุ์ จัดเป็นสถานที่จัดแสดง
การค้นพบกระดูกไดโนเสาร์ทั้ง
ชนิดกินพีชและกินเนื้อ รวมถึง
หลักฐานร่องรอยของไดโนเสาร์ จัด
แสดงความเป็นมาของ การเกิด
ไดโนเสาร์ในยุคต่างๆ

มีการสันนิษฐานถึงสาเหตุที่พันชากระดูกไดโนเสาร์รวมกันอยู่ถึงขนาดนี้ นั้นมีสาเหตุ คือกัน สาเหตุหนึ่งสันนิษฐานว่าสภาพแวดล้อมไม่ราบรื่นในยุคครีเทเชียสตอนต้น บริเวณนี้เป็นที่รกรุ่มน้ำใหญ่มีแม่น้ำไหลคลอกเดียว ในครุแล้งผู้ไดโนเสาร์หากินอยู่ถี่ถ้นนี้ ข้ามแม่น้ำไปมาได้อย่าง สะดวก แต่ในฤดูฝนบางปีอาจมีน้ำป่าไหลหลากแรงจนน้ำเอ่อล้นท่วมท้องเป็นบริเวณกว้าง ผู้ไดโนเสาร์ที่อาศัยหากินที่บริเวณนี้ ได้พบรากอนข้ามแม่น้ำตามปกติ จึงถูกกระแทก死 ไหลแรงพัด กระหน่ำ ทำให้ไดโนเสาร์ผู้ใหญ่เกิดการเบี้ยวชันและเหยียบกัน พวกที่อ่อนแอก็งมาน้ำตาย ชากระดูก กระแทก死 ไหลแรงพัดพาไปเกยยังบริเวณสันดอนหรือริมคลอง แล้วต่อมากูกกอบด้วยตะกอนดินรายเป็น เวลานานหลายหมื่นล้านปี จนกลายเป็นฟอสซิลหรือชากระดูกที่บรรพชัยในชั้นหิน

จัดตั้งการค้นพนและขุดคัน

ฟอสซิลไคโนเสาร์คีกคำบารฟ์ภูมิเข้าว
จังหวัด กาฬสินธุ์ พบร่องแรกเมื่อปี พ.ศ. 2513
โดยพระญาณวิสาลธรรม (พระครูวิจิตรสหสกุล)
เจ้าอาวาสวัดสักกะวัน ได้นำกระดูกที่พบมาเก็บ
รักษาไว้โดยคิดว่าเป็นไม้กaltyเป็นหิน

ในปี พ.ศ. 2521 นาย วรรูษ สุธีธร นัก
ธรณีวิทยาและคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติได้
เดินทางมาสำรวจธรณีวิทยาบริเวณนี้ และพบ
ตัวอย่างดังกล่าวชิ้น ได้แจ้งว่าเป็นกระดูก
ไคโนเสาร์

ต่อมาในปี พ.ศ. 2523 คณะสำรวจ
โบราณคดีวิทยาไทย-ฝรั่งเศสได้นำกระดูก
เหล่านี้จำนวน 3 ท่อน ไปศึกษา พบร่วมกับส่วน
ของกระดูกขาหน้าของไคโนเสาร์ซอโรพอด

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

เดือนตุลาคม พ.ศ. 2537 ได้พนแหล่งสะสมกระดูกที่บริเวณร่องน้ำเชิงเขา จึงได้ทำการ
สำรวจขุดคันและอนุรักษ์ย่างเป็นระบบ แต่ได้หยุดทำการสำรวจในหน้าฝน

ดำเนินการในการขุดใหม่ในเดือนพฤษจิกายน พ.ศ. 2537 จากการขุดเปิดหน้าดินได้พบ
กระดูกเพิ่มขึ้น

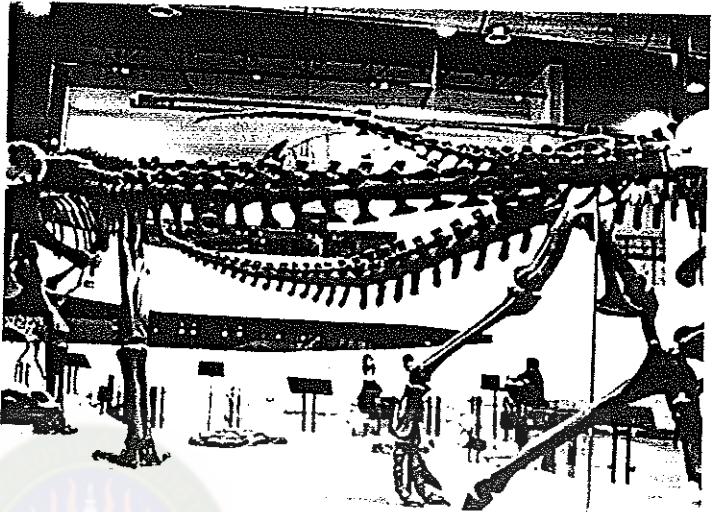
จนกระทั่งเดือนตุลาคม พ.ศ. 2538 พบร่องกระดูกไคโนเสาร์กินพืชมากกว่า 6 ตัว มีจำนวน
กระดูกมากกว่า 630 ชิ้น

คณะสำรวจได้ขุดสร้างศาลาคุณหมุนขุดคัน เพื่อให้รักษากระดูกจากแผล ฝน และ ทำ
ให้สามารถดูคันได้ในหน้าฝน โดยพระครูวิจิตรสหสกุล ได้มอบตาให้คณะสำรวจอาศัยศาลาในวัด
เป็นห้องปฏิบัติการ และพักแรม ทำให้สามารถดูคันเปิดชากกระดูกไคโนเสาร์ได้มาก

ศูนย์ศึกษาวิจัยหากดีกคำบารฟ์ไคโนเสาร์ภูมิเข้าว จังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2537
หลังจากการค้นพนกระดูกไคโนเสาร์กินพืชมากกว่า 7 ตัว และกระดูกมากกว่า 700 ชิ้น และได้จัดทำ
เป็นพิพิธภัณฑ์ในเวลาต่อมา

การจัดแสดงนิทรรศการ

ภายใน ประกอบด้วย 8 โซน ได้แก่ โซน 1 จักรวาลและโลก โซน 2 เมื่อ ชีวิตแรกปราชญ์ โซน 3 พาลีโภโซ อิกมหายุคแห่งวิวัฒนาการของ สั่งมีชีวิตโบราณ โซน 4 มีโซโซอิก มหาယุคแห่งสัตว์เลือยกลาง และ โคนแสร์ โซน 5 วิถีชีวิต โคนแสร์ โซน 6 คืนชีวิตให้โคนแสร์ โซน 7 ชีวิโนโซอิก มหาယุคแห่งสัตว์เลี้ยงสูก ด้วยนน โซน 8 เรื่องของมนุษย์

เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2538 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จทอดพระเนตรแห่งสัมพันธ์ชากกระคูคแห่งนี้ และต่อมาเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2549 ทรง ทรงพระบรมราชโณชี ได้รับพระราชทานนามใหม่แก่สุนีย์วิจัยฯ แห่งนี้ว่า “พิพิธภัณฑ์ศิรินธร” ซึ่งนับว่า เป็นแห่งแรกเรียนรู้ด้านธรรมวิทยาที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

5. มัคคุเทศก์ (Tourist Guides)

มัคคุเทศก์ (Tourist Guides)

5.1 ท้าวักดความของมัคคุเทศก์

พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 มาตรา 3 ได้ให้ความหมายของ มัคคุเทศก์ว่า เป็นผู้ที่นำนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่างๆ และให้เกิดความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับ สถานที่หรือบุคคลโดยได้รับค่าตอบแทน (กตุพร 2550: 25)

กตุพร (2550 : 25 ข้างมากจาก สุภาพร 2534 : 1) กล่าวว่า มัคคุเทศก์ หมายถึง ผู้นำทาง หรือผู้ที่ทำหน้าที่นำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Guide, Tourist Guide Courier หรือ Tour Leader ซึ่งมัคคุเทศก์มีบทบาทสำคัญ 2 บทบาท คือ เป็น ตัวแทนของประเทศไทย หรือ ห้องถินที่สนับสนุนอาชีพอยู่ และ บทบาทผู้นำเที่ยว

"มัคคุเทศก์" มาจากการสนับสนุนคำในภาษาบาลีสองคำคือ มක (มัคคะ) : ทาง อุทเทสก (อุทเทสกะ) ผู้แสดง, ผู้ชี้แจง เมื่อนำเอาคำสองคำรวมกันเป็น "มัคคุเทศก์" จึงมีความหมายเป็นผู้ แสดงให้ทราบถึงเส้นทาง ผู้ชี้แจงเกี่ยวกับเส้นทาง ผู้นำทาง ในคริสต์ศตวรรษที่ 18 การเดินทาง

ท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาและขยายโภคทรัพย์ ให้แก่ตนเองถ้ายังเป็นความนิยมของบุคคลในสังคม ชั้นสูง และนักศึกษาชาวอังกฤษที่สำเร็จขึ้นอุดมศึกษาอกมา ได้ไปท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ก่อนเข้าประจำทำงาน ผู้นำเที่ยวเหล่านี้จึงได้ชื่อว่าเป็น “มัคคุเทศก์” แบบผู้นำเที่ยว (Tourist Guide) ไป นอกเหนือจากการเป็นผู้นำอุปกรณ์

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า มัคคุเทศก์ คือ ผู้ที่ประกอบอาชีพนำเที่ยวและรับผิดชอบดูแลในกิจการด้านการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่างๆ พร้อมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ ควบคู่กับ แก่นักท่องเที่ยว

มัคคุเทศก์ในเมืองไทยน่าจะเริ่มนิยมกันตั้งแต่ครั้งที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชอัครโยธิน ในตำแหน่งผู้บัญชาการรอดไฟ ทรงมีพระดำริเรื่องการท่องเที่ยวทางรถไฟ และทรงสั่งเรื่องเมืองไทยไปเผยแพร่ในอเมริกามีอ. พ.ศ. 2467 กระทรวงพาณิชย์และคมนาคม เสนอการนำรุ่งอุตสาหกรรมท่องเที่ยวขึ้นอย่างเป็นทางการใน พ.ศ. 2479 แต่ในช่วงที่พ่อจะถืออาเป็นอาชีพได้ คือ หลังจาก พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา มีการอบรมวิชาnmัคคุเทศก์เป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2504 ที่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แม้กระนั้นก็ตามงานอาชีพมัคคุเทศก์ยังไม่มีกฎหมายรองรับและระบบควบคุมให้ “ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์” ดำเนินไปตามครรลองของความเป็นธรรมและความถูกต้อง จนกระทั่ง พ.ศ. 2535 จึงมีพระราชบัญญัติ “ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์” ประกาศออกมานั้นกับใช้

5.2 มัคคุเทศก์แบ่งออกเป็น ประเภท 2 คือ

5.2.1 มัคคุเทศก์ทั่วไป มี 2 ชนิด คือ มัคคุเทศก์ทั่วไป (ต่างประเทศ) บัตรสีบรอนซ์เงิน สามารถนำนักท่องเที่ยว ชาวไทย หรือ ชาวต่างประเทศเที่ยวได้ทั่วราชอาณาจักร และมัคคุเทศก์ทั่วไป (ไทย)-บัตรสีบรอนซ์ทอง สามารถนำนักท่องเที่ยวเฉพาะชาวไทยเที่ยวได้ทั่วราชอาณาจักร

5.2.2 มัคคุเทศก์เฉพาะ มี 8 ชนิด คือ

5.2.2.1 มัคคุเทศก์เฉพาะ (ต่างประเทศ – เฉพาะพื้นที่) บัตรสีชมพู สามารถนำนักท่องเที่ยวชาวไทย หรือ ชาวต่างประเทศเที่ยวได้เฉพาะจังหวัดที่ระบุไว้บนบัตร และจังหวัดที่มีพื้นที่ติดต่อ

5.2.2.2 มัคคุเทศก์เฉพาะ (ไทย – เฉพาะพื้นที่) บัตรสีฟ้า สามารถนำนักท่องเที่ยวชาวไทยเที่ยว เฉพาะจังหวัดที่ระบุไว้บนบัตรและจังหวัดที่มีพื้นที่ติดต่อ

5.2.2.3 มัคคุเทศก์เฉพาะ (เดินป่า) บัตรสีเขียว สามารถนำนักท่องเที่ยวชาวไทย หรือ ชาวต่างประเทศเที่ยวได้ในเขตพื้นที่ป่า

5.2.2.4 มัคคุเทศก์เฉพาะ (ศิลปะ-วัฒนธรรม) บัตรสีแดงสามารถนำนักท่องเที่ยวชาวไทย หรือ ชาวต่างประเทศเที่ยวได้ทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปะ-วัฒนธรรม วรรณคดีไทยทั่วราชอาณาจักร

5.2.2.5 มัคคุเทศก์เฉพาะ (ทางทะเล) บัตรสีส้ม สามารถนำนักท่องเที่ยวชาวไทย หรือ ชาวต่างประเทศ เที่ยวได้ในเขตพื้นที่ทางทะเล

5.2.2.6 มัคคุเทศก์เฉพาะ (ทะเลชายฝั่ง) บัตรสีเหลือง สามารถนำนักท่องเที่ยวชาวไทย หรือ ชาวต่างประเทศเที่ยวได้ ในเขตพื้นที่ทางทะเล หรือ เกาะต่าง ๆ โดยมีระยะห่างจากชายฝั่งถึงสถานที่ท่องเที่ยวได้ไม่เกิน 40 เมตร

5.2.2.7 มัคคุเทศก์เฉพาะ (แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ) บัตรสีม่วง สามารถนำนักท่องเที่ยวชาวไทย หรือ ชาวต่างประเทศเที่ยวได้ เนื่องจากภูมิประเทศภายในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่ระบุชื่อไว้บนบัตร

5.2.2.8. มัคคุเทศก์เฉพาะ (วัฒนธรรมท้องถิ่น) บัตรสีน้ำตาล สามารถนำนักท่องเที่ยวชาวไทย หรือ ชาวต่างประเทศเที่ยวได้ทางด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ โบราณคดี เนพะภายในแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมท้องถิ่นที่ระบุชื่อไว้ในบัตรเท่านั้น

5.3 หน้าที่ของมัคคุเทศก์

5.3.1 มัคคุเทศก์ต้องไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเชื่อเชิงเกียรติบุคคล และจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ

5.3.2 มัคคุเทศก์ต้องแต่งกายสุภาพและเหมาะสมกับสถานที่

5.3.3 มัคคุเทศก์ต้องติดเครื่องหมายแสดงการเป็นมัคคุเทศก์ ซึ่งได้รับใบอนุญาตและติดใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ไว้ที่อกเสื้อ เว้นแต่จะอยู่ในสภาพที่ไม่อาจจะปฏิบัติเช่นนั้นได้

5.3.4 มัคคุเทศก์ต้องไม่บรรยาย อธิบาย หรืออนุกลamer เรื่องราวที่ไม่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยวอันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่ประเทศชาติ และอุดหนุนธรรมท่องเที่ยวของไทย

5.3.5 มัคคุเทศก์ต้องไม่กระทำการใด นอกเหนือความตกลงที่มีอยู่กับผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวหรือนักท่องเที่ยวในกรณีที่มัคคุเทศก์ได้กระทำการใดตามความประสงค์ของนักท่องเที่ยว และการนัดอยู่นอกเหนือจากที่ตกลงไว้กับผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว มัคคุเทศก์ต้องแจ้งให้ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวทราบภัยในเวลาอันควร

5.4 จราจรและระบบของมัคคุเทศก์

5.4.1 จักต้องไม่อธิบายหรือขอกกล่าวเรื่องราวแก่นักท่องเที่ยว อันจะนำมาซึ่งความไม่ถูกต้องเสื่อมเสียแก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รวมทั้งภาพพจน์ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย

5.4.2 จักต้องรับผิดชอบงานในหน้าที่ของมัคคุเทศก์ ซึ่งจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ของนักท่องเที่ยวตามข้อตกลงเกี่ยวกับรายการนำเที่ยวเป็นสำคัญ

5.4.3 จักต้องปฏิบัติน้ำที่โดยชื่อสัตย์สุจริต ไม่แสร้งหาผลประโยชน์โดยมิชอบ หรือไม่กระทำการอันใดเพื่อให้นักท่องเที่ยวอยู่ในสภาพที่ต้องปฏิบัติตามโดยไม่สมควร

5.4.4 จักต้องไม่ปฏิบัติคนฝ่าฝืนศีลธรรม

5.4.5 จักต้องไม่ปฏิบัติคนขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและกฎระเบียบของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง

จากที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า มัคคุเทศก์เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย เปรียบเสมือนหัวใจและแรงในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับประเพณีศิลปวัฒนธรรมที่สวยงาม และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของไทย ไปสู่นักท่องเที่ยวจากทั่วโลก ประเทศ และต่างประเทศ และมีส่วนทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในอธยาศัย ไม่ตรี การต้อนรับและการบริการที่ดีแก่นักท่องเที่ยว

การเป็นมัคคุเทศก์จะต้องผ่านการอบรมตามหลักสูตรที่ทางราชการกำหนด ซึ่งหลักสูตรแต่ละประเภทของบัตรมัคคุเทศก์จะกำหนดครุฑิการศึกษาไว้ต่าง ๆ กัน แต่คุณสมบัติสำคัญ คือ ต้องเป็นคนไทยและอายุตั้งแต่ 20 ปี ขึ้นไป พูด อ่าน และเขียนภาษาไทยได้เป็นอย่างดี พระภาระบัญชีติดบั้นนี้ โดยทั่วไปจะให้ความสำคัญแก่ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว และประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ที่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยเฉพาะอาชีพมัคคุเทศก์เป็นอาชีพสงวนสำหรับคนไทยเท่านั้น

5.5 สรุปการจดทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ (19 พ.ย. 2535 - 30 พ.ย. 2550)

รายละเอียด	รวม	สำนักงานทะเบียนฯ					
		กรุงเทพฯ	ภาคเหนือ	ภาคใต้ เขต 1	ภาคใต้ เขต 2	ภาคตะวันออก เนียงหนือ	
จำนวนมัคคุเทศก์ที่ได้รับใบอนุญาตคงเหลือ	31,548	19,299	6,883	1,131	3,113	1,122	

จำนวนผู้รับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ จำแนกตามประเภทใบอนุญาต

ประเภทใบอนุญาต	รวม	สำนักงานทะเบียนฯ				
		กรุงเทพฯ	ภาคเหนือ	ภาคใต้ เขต 1	ภาคใต้ เขต 2	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
1. มัคคุเทศก์ทั่วไป	24,454	17,384	4,411	590	1,214	855
1.1 ต่างประเทศ (บัตรสีบรรณซีเงิน)	23,462	16,470	4,351	587	1,210	844
1.2 ไทย (บัตรสีบรรณซีทอง)	992	914	60	3	4	11
2. มัคคุเทศก์เฉพาะ	7,094	1,915	2,472	541	1,899	267
2.1 ต่างประเทศ-เฉพาะพื้นที่ (บัตรสีเข้มพู)	4,224	1,163	1,712	217	967	165
2.2 ไทย-เฉพาะพื้นที่ (บัตรสีฟ้า)	845	421	259	20	86	59
2.3 เดินป่า (บัตรสีเขียว)	407	12	362	20	10	3
2.4 ศิลปวัฒนธรรม (บัตรสีแดง)	2	2	0	0	0	0
2.5 ทางทะเล (บัตรสีส้ม)	31	1	0	18	12	0
2.6 ทางชัยฝั่งทะเล (บัตรสีเหลือง)	1,192	177	15	265	731	4
2.7 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (บัตรสีม่วง)	297	99	114	1	47	36
2.8 วัฒนธรรมท้องถิ่น (บัตรสีน้ำตาล)	96	40	10	0	46	0
ยอดรวม	31,548	19,299	6,883	1,131	3,113	1,122

ข้อมูล ณ วันที่ 30 พฤศจิกายน 2550

6. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

6.1 ความหมายและความสำคัญ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นหัวใจหลักของการพัฒนา ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดังนี้

ไบรอัน Brian (2005 : 2-3) ได้กล่าวว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บุคลากรในองค์กรมีความรู้ ทักษะและความสามารถทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ

อาชัยญา (2554 : 2) ได้กล่าวว่า การอนรุณเป็นกระบวนการพัฒนาความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และทัศนคติ (Attitude) ของทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถปฏิบัติหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบ ได้ดีขึ้น

จากคำจำกัดความสามารถ สรุปได้ว่า การพัฒนาทรัพยากรคือการทำให้มนุษย์ความก้าวหน้าทางความรู้ ความสามารถ และ ทักษะ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะปรับปรุงผลงานภายใต้การให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

ดังนั้นการเสริมสร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความสามารถสมรรถนะและมีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ สถานการณ์ท่องเที่ยวของทั่วโลกในปัจจุบัน บุคลากรที่ทำงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจะมีความจำเป็นอย่างที่ต้องได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และ ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทำงานท่องเที่ยว เพื่อรับรับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ทั้งในปัจจุบันและอนาคต การพัฒนาการใช้ภาษาต่างประเทศของลูกนักท่องเที่ยวที่เป็นเป้าหมายหลักซึ่งมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ เพราะว่าเป็นภาษาต่างประเทศที่ใช้กันทั่วโลก จากการรายงานจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในประเทศไทย ปี 2549 พบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวมาจากทวีปเอเชีย ญี่ปุ่น อเมริกา ออสเตรเลีย และ ประเทศไทยที่ใช้ภาษาอังกฤษ มาเที่ยวประเทศไทยมีจำนวนมากที่สุด ดังนั้นการพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของบุคลากรในสาขาอาชีพต่าง จึงมีความสำคัญมากสำหรับการพัฒนาประเทศเพื่อการแข่งขันในสังคมโลกปัจจุบัน และภาษาอังกฤษยังเป็นภาษาต่างประเทศหลักที่ใช้สำหรับการสื่อสารกันทั่วโลก (International Communication)

6.2 การพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย เป็นอุตสาหกรรมอุตสาหกรรมที่ทำรายได้สูงประเทศไทยเป็นอันดับหนึ่ง และมัคคุเทศก์นับเป็นบุคลากรสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมนี้ เนื่องจากต้อง

มีปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวต่างชาติโดยตรง ดังนั้นความสามารถในการสื่อสารของนักศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับนักท่องเที่ยว สูญเสียพัฒนาความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษ สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้เห็นความจำเป็นที่จะต้องพัฒนามาตรฐานภาษาอังกฤษสำหรับอาชีพต่าง ๆ เนื่องจาก ในปัจจุบันมีการแข่งขันกันสูงมากในระดับโลก ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้ประเทศไทยสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก คือ ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ดังนั้น สูญเสียพัฒนาความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษ จึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องพัฒนามาตรฐานภาษาอังกฤษสำหรับอาชีพนี้ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้:

6.2.1 องค์กร ผู้ประกอบการสำหรับงานอาชีพต่าง ๆ ใช้ประเมินบุคลากรในองค์กร และ/หรือ ตั้งเป้าหมายที่เหมาะสมในการจัดอบรมภาษาอังกฤษให้แก่บุคลากร

6.2.2 บุคลากร ใช้ประเมินสมรรถภาพทางความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของตนในงานอาชีพที่กำลังทำอยู่ หรืออาชีพที่ต้องการจะทำ และ/หรือ ใช้ตั้งเป้าหมายในการเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติม

6.2.3 สถาบันหรือหน่วยฝึกอบรมภาษาอังกฤษ สำหรับอาชีพใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม วางแผนบทเรียน พัฒนาสื่อการเรียนการสอน เลือกแหล่งที่เรียน จัดระดับผู้เรียน และประเมินผลผู้เรียน

6.2.4 สถาบันการศึกษา ทั้งในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษสำหรับอาชีพ วางแผนบทเรียน พัฒนาสื่อการเรียนการสอน เลือกแหล่งที่เรียน จัดระดับผู้เรียน และประเมินผลผู้เรียน

6.3 มาตรฐานภาษาอังกฤษสำหรับงานอาชีพ ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน (Standards)

6.3.1 มาตรฐานที่ 1 เข้าใจและตีความภาษาพูดและเขียนในเรื่องเกี่ยวกับงานได้

6.3.2 มาตรฐานที่ 2 ใช้ทักษะการพูดและเขียนในการปฏิบัติงานได้

6.3.3 มาตรฐานที่ 3 ใช้ภาษาได้หลากหลายและตรงกับระดับของผู้รับสาร

6.3.4 มาตรฐานที่ 4 เข้าใจและใช้สื่อหน้าท่าทาง และ นำเสียงได้เหมาะสมกับผู้รับสาร ถูกประสงค์ สถานการณ์ และวัฒนธรรม

ทั้ง 4 มาตรฐานมีตัววัดระดับความสามารถ คือ ระดับเบื้องต้น ระดับกลาง และระดับสูง และตัววัดแต่ละระดับความสามารถ มีตัวบ่งชี้ (Benchmark Indicators) ว่าบุคคลในอาชีพสามารถใช้ภาษาอังกฤษทำอะไรได้บ้าง ศูนย์พัฒนาความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษ

6.4 มาตรฐานความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับนักอุดมศึกษา (ต่างประเทศ)

มาตรฐานที่ 1 : เข้าใจและตีความภาษาพูดและเขียนในเรื่องเกี่ยวกับงานได้

1.1 ใช้ทักษะการฟังได้ในระดับกลาง	1.2 ใช้ทักษะการอ่านได้ในระดับกลาง
<p>ตัวบ่งชี้</p> <p>(1) เข้าใจคำพูดที่ใช้ในสังคม เช่น การทักทาย ��拶 แนะนำให้รู้จัก</p> <p>(2) รู้จักจำนวนที่ใช้ลงคุณความสนใจ ขอความช่วยเหลือ ขอให้พูดซ้ำและอธิบายเพิ่มเติม แสดงความซาบซึ้ง กล่าวร้องเรียน แสดงความห่วง ดีดห่วง พึงพอใจ ไม่พึงพอใจ เห็นด้วย และไม่เห็นด้วย</p> <p>(3) เข้าใจคำตาม คำขอร้อง ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ คำแนะนำ คำชี้แจง คำร้องเรียน คำปฏิเสธ และคำสั่งของนักท่องเที่ยว</p> <p>(4) เข้าใจจุดประสงค์ของนักท่องเที่ยวในการเสนอแนะให้คำแนะนำ ขอร้อง เตือนความจำ และออกคำสั่ง</p> <p>(5) เข้าใจข้อความที่บันทึกไว้ในโทรศัพท์หรือฝาเก็บไว้ในกล่องเสียงที่อัคไว้</p> <p>(6) เข้าใจรายละเอียดข้อเท็จจริงและความหมายที่สรุปจากการสนทนากล่าว</p> <p>(7) เข้าใจรายละเอียดข้อเท็จจริงและความหมายที่สรุปจากข่าวหรือสื่ออื่น ๆ เกี่ยวกับเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และการท่องเที่ยว</p> <p>(8) เข้าใจคำพูดประชุม เสียงดนตรี และอารมณ์ขันของนักท่องเที่ยว</p>	<p>ตัวบ่งชี้</p> <p>(1) จับสาระสำคัญเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจากบันทึก ข้อความในอีเมล์แฟกซ์ได้</p> <p>(2) เข้าใจข้อพึงปฏิบัติ่างๆ เช่น ข้อพึงปฏิบัติบนถําภารกิจ กดลํອງอาหาร</p> <p>(3) เข้าใจข้อมูลเกี่ยวกับเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และการท่องเที่ยวในหนังสือพิมพ์ และสื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ</p> <p>(4) เข้าใจตาราง กราฟ แผนที่ แผนภาพฯลฯ</p>

(9) เข้าใจทัศนคติ อารมณ์ และเจตนาของ นักท่องเที่ยว (10) เข้าใจสำเนียงของชาวต่างชาติที่แตกต่างกัน	

มาตรฐานที่ 2 ใช้ทักษะการพูดและเขียนในการปฏิบัติงานได้

1.1 ใช้ทักษะการพูดได้ในระดับสูง	1.2 ใช้ทักษะการเขียนได้ในระดับกลาง
<p>ตัวบ่งชี้</p> <p>(1) ใช้ภาษาแสดงรายการทางสังคม เช่น การทักทาย 寒暄 แนะนำให้รู้จัก</p> <p>(2) ถาม ตอบคำถาม และตอบรับคำขอร้อง ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และคำแนะนำของนักท่องเที่ยว</p> <p>(3) บอกทิศทาง ข้อพึงปฏิบัติ ข้อเสนอแนะ ให้คำแนะนำ กล่าวเยินบัน ขอโทษ เห็นล่วงหน้า และกล่าวชมนักท่องเที่ยว</p> <p>(4) อธิบาย / บรรยายข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น รายการเดินทาง บริการต่างๆของโรงแรม ปัญหา การของล่วงหน้า กิจกรรมประจำวัน สภาพคนพิการ โปรแกรม</p> <p>(5) อธิบายเรื่องยาก โดยให้รายละเอียดที่เป็นรูปธรรม ใช้สติ แหล่งศึกษา</p> <p>(6) นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมไทย (ศิลปะ ดนตรี อาหาร เครื่องดื่ม ผลไม้ เทคโนโลยี พาณิชย์) การเมือง สถาบันต่างๆ และกระบวนการผลิต</p> <p>(7) หาข้อมูลเพื่อสร้างสัมพันธภาพ</p> <p>(8) พูดโต้ตอบทางโทรศัพท์ในระดับพื้นฐานได้</p>	<p>ตัวบ่งชี้</p> <p>(1) เผยแพร่ความ เช่น บันทึก คำเตือน ประกาศ</p> <p>(2) เผยแพร่พึงปฏิบัติฯได้</p> <p>(3) เผยแพร่ความที่ใช้ในวงสังคม เช่น บัตรของคุณ อีเมล</p> <p>(4) กรอกแบบฟอร์มต่างๆ</p>

(9) พูดคุยอนึ่งคุล่องและถูกต้องตามแบบแผนการอออกเสียง	
(10) ปรับรูปแบบภาษา สพท์หรือสำนวน เพื่อให้คุณพนาเข้าใจชัดเจนและถูกต้อง	

มาตรฐานที่ 3 : ใช้ภาษาได้หลากหลายและตรงกับระดับของผู้รับสาร จุดประสงค์ สถานการณ์ และวัฒนธรรม

ตัวบ่งชี้ระดับสูง

- (1) ใช้ภาษาที่เหมาะสม โต้ตอบกับนักท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง
- (2) ตอบรับอย่างเหมาะสมกับคำชม คำปฏิเสธการประเมินคุณค่าในแหล่งเรียนรู้ คำวิจารณ์ และคำร้องเรียนของนักท่องเที่ยว
- (3) ใช้ภาษาสุภาพ โต้ตอบกับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะในการชักชวน ประเมินคุณค่า สื่อสารณ์ และเจรจาต่อรอง
- (4) เลือกเรื่องที่เหมาะสมในการสนทนากับนักท่องเที่ยว
- (5) ใช้ถ้อยคำสำนวน ได้อย่างเหมาะสม
- (6) เข้าใจอารมณ์ขันและตอบสนองได้อย่างเหมาะสม
- (7) กำหนดคร่าวจะเล่าเรื่องข้างหน้าเมื่อไร และอย่างไร

มาตรฐานที่ 4 : เข้าใจและใช้สีหน้า ท่าทาง และน้ำเสียงได้อย่างเหมาะสมกับผู้รับสาร จุดประสงค์ สถานการณ์ และวัฒนธรรม

ตัวบ่งชี้ระดับสูง

- (1) เข้าใจความหมายที่แสดงออกด้วยท่าทางอาการปกริยาในวัฒนธรรมต่างๆ
- (2) เข้าใจสีหน้า ท่าทาง และน้ำเสียงที่ก่อให้เกิดการเข้าใจผิดหรือปัญหาในการสื่อสาร
- (3) เข้าใจทัศนคติ อารมณ์ของนักท่องเที่ยวจากการสื่อสารด้วยสีหน้า ท่าทาง และน้ำเสียง
- (4) เข้าใจและใช้ภาษาที่แสดงออกด้วยสีหน้าและท่วงทีกริยา ได้อย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยว เช่น ระยะห่างที่เหมาะสมในการยืน / นั่ง ใกล้กับนักท่องเที่ยว ระดับการสนทนา กัน
- (5) ใช้เสียงเบื้องหลัง สูงต่ำ ใช้ระดับเสียง และน้ำเสียง ได้อย่างเหมาะสม

สามารถสรุปได้ว่า ศูนย์พัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ เป็นหน่วยงานที่พัฒนามาตรฐานภาษาอังกฤษสำหรับงานอาชีพ สำหรับมาตรฐานภาษาอังกฤษของมัคคุเทศก์ต่างประเทศ นั่น ต้องการพัฒนาความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษของมัคคุเทศก์ให้เพียงพอต่อการให้บริการที่ดีและเหมาะสม โดยเฉพาะทักษะการฟังและการพูด เน้นความถูกต้องในการออกเสียง เพื่อเป็นมัคคุเทศก์ได้อย่างสมบูรณ์

7. แนวคิดและหลักการของการจัดอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ สำหรับมัคคุเทศก์

7.1 การวิเคราะห์ความต้องการ (Need Analysis)

การวิเคราะห์ความต้องการเป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการสร้างหลักสูตรภาษา เพราะว่าการวิเคราะห์ความต้องการจะช่วยให้ผู้สอนหรือผู้สร้างหลักสูตรได้ทราบข้อมูลต่างๆ ของผู้เรียน เช่น ระดับความรู้เกี่ยวกับภาษา ภูมิหลังทางการศึกษา อายุ สถานภาพการแต่งงาน เป้าหมายของการเรียน รวมทั้งรูปแบบและยุทธวิธีการเรียนที่ชอบ ข้อมูลเหล่านี้สามารถช่วยให้ผู้สอนหรือผู้สร้างหลักสูตรนำไปใช้ในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรซึ่งประกอบด้วยหัวข้อ ความรู้ การใช้คำศัพท์ โครงสร้างของหลักสูตร นูนัน (Nunan. 1988: 45)

นูนัน (Nunan. 1988 : 45 ข้างจาก ริ查ร์ด เจ Richards, J. 1984) ได้กล่าวว่า การวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน มีเป้าหมายหลักอยู่ 3 ประการคือ เป็นแนวทางที่ช่วยสร้างและหนุนหลักสูตร ให้สามารถนำไปใช้ได้จริง และชี้ให้เห็นว่า ควรจะเน้นหัวข้อใด ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน ได้แก่ ออกแบบโปรแกรมการเรียนภาษา และการนำโปรแกรมการเรียนภาษาไปใช้ให้เกิดประโยชน์

โรเบิร์ต และ มิเชล (Robert & Mitchell. 1995 :1) ได้อธิบายเกี่ยวกับการประเมินความต้องการว่า เป็นการสำรวจสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ โดยคุณว่าสิ่งเหล่านี้เป็นอย่างไร ควรจะเป็นอย่างไร และข้อมูลที่ได้มีความสำคัญมากสำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development)

สรุปได้ว่า การวิเคราะห์ความจำเป็นหรือความต้องการในการฝึกอบรม คือ กระบวนการหาข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้าอบรม หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนหาสาเหตุ หรือตัวบ่งชี้ที่แสดงให้เห็นว่า การฝึกอบรมเป็นวิธีการแก้ปัญหา ดูประสิทธิภาพขององค์กร หรือสามารถช่วยยกระดับขององค์กรให้มีสมรรถนะสูงขึ้น นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ยังสามารถนำมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม

7.1.1 การวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนภาษาประกอบด้วย 4 ขั้น กือ

7.1.1.1 การตรวจสอบสภาพความจริงในปัจจุบัน ความต้องการ หรือ ความจำเป็น ปัญหาการเปลี่ยนแปลง เพื่ออนาคต โอกาส ความเข้มแข็ง ทิศทางใหม่

7.1.1.2 ระบุนักเรียนถึงความสำคัญและการจัดลำดับความสำคัญ พิจารณาจาก ค่าใช้จ่าย กฎหมาย ประชานคร และ สุกสวัสดิ์

7.1.1.3 ระบุนักเรียนถึงความสำคัญ และ โอกาสต่างๆ ในองค์กร

7.1.1.4 ระบุนักเรียนถึงความต้องการที่เป็นไปได้

7.1.2 เทคนิคการสำรวจความต้องการ ได้แก่ การสังเกตโดยตรง แบบสอบถาม การเข้าไป ปรึกษา หรือ พูดคุยกับหัวหน้างาน ทดสอบ สัมภาษณ์ ศึกษาจากเอกสาร และการบันทึกเดินทาง

7.2 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม (Curriculum Design)

7.2.1 ความหมายของหลักสูตร

อัคคิรัตน์ พุลกระจั่ง (2550 : 30-32) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึงข้อ กำหนด หรือมวลประสบการณ์ทั้งหลาย ที่ผู้เรียนได้รับการศึกษาร่วมกับผู้อื่นหรือสิ่งอื่น ๆ ที่มี ระยะเวลาและเนื้อหาสาระที่จัด ไว้อย่างแน่นอน ซึ่งหลักสูตรจะประกอบด้วย จุดหมาย แนวทาง วิธีการ และเนื้อหาสาระ เพื่อจัดให้ผู้เรียนมี ความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ ทัศนคติ และพฤติกรรมที่ พัฒนาไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

บรรพต สุวรรณประเสริฐ (2547 : 14 อ้างจาก Bobbit, 1981) ได้ให้ความหมายของ หลักสูตรว่า หมายถึงรายการของสิ่งต่างๆ ที่ผู้เรียนและเยาวชนจะต้องทำและประสบโดยการพัฒนา ความสามารถเพื่อจะทำสิ่งต่างๆ ให้ดีขึ้น และหนาแน่น สำหรับการดำรงชีวิต ในวัยผู้ใหญ่

จะเห็นว่า ความหมายของหลักสูตรในลักษณะที่เน้นรายวิชาและเนื้อหาสาระ จะเน้นที่การ ทำกำหนดค่าโครง หรือ หัวข้อ และ รายละเอียดของเนื้อหาที่จะสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

บรรพต สุวรรณประเสริฐ (2547 : 14 อ้างจาก Coswell & Camble, 1985) ได้ให้ ความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง มวลประสบการณ์ที่โรงเรียนหรือสถานศึกษาจัดให้กับผู้เรียน วิชัย (2538 : 46) กล่าวว่า หลักสูตรมีความหมายสองนัย ความหมายในวงแคบ หลักสูตร กือ วิชาที่สอน ส่วนความหมายในวงกว้าง หลักสูตรกือ มวลประสบการณ์ทั้งหมดที่จัดให้กับผู้เรียน ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนซึ่งเป็นทั้งทางตรงและทางอ้อม

วิลส์ และ บอนดี (Wiles and Bondi, 1989 : 7) กล่าวว่าหลักสูตร คือเป้าหมายหรือค่านิยม ซึ่งจัดเป็นระบบการณ์ให้กับผู้เรียน โดยใช้กระบวนการพัฒนาตามขั้นตอนที่กำหนด

จากความหมายของหลักสูตรสรุปได้ว่า หลักสูตรหมายถึง แผนการเรียนรู้หรือกิจกรรมที่กำหนดไว้อย่างเป็นทางการ เพื่อให้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่พึงประสงค์ในทุกด้านตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

7.2.2 สาระสำคัญของหลักสูตร ประกอบด้วย ชื่อหลักสูตร หน่วยงานที่รับผิดชอบ ความจำเป็นที่จะต้องเปิดหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร ตักษะหลักสูตร จำนวนนิติที่รับ และจำนวนอาจารย์ประจำหลักสูตร

7.2.3 โครงสร้างหลักสูตร (Curriculum Structure) คือ รายละเอียดของตัวหลักสูตร ได้แก่

7.2.3.1 เนื้อหา (Content) เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่ง ต้องสร้างและครอบคลุมวัตถุประสงค์เชิงพุทธิกรรมที่ได้จากการวิเคราะห์งาน

7.2.3.2 กิจกรรม (Activity) กระบวนการถ่ายทอดเนื้อหาจากผู้ทำหน้าที่เป็นวิทยากร ไปยังผู้เข้าฝึกอบรม โดยการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ต่างๆ เพื่อให้ผู้เข้าฝึกอบรมเปลี่ยนแปลง พุทธิกรรมตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

7.2.3.3 สื่อการสอน (Media) ใช้สำหรับเป็นเครื่องมือ หรือช่องทางสำหรับทำให้ การถ่ายทอดของวิทยากรกับผู้เข้าฝึกอบรม และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

7.2.3.4 การประเมินผล (Evaluation) ใช้สำหรับวัดผลการฝึกอบรมในภาคทดลอง และภาคปฏิบัติ ใช้สำหรับประเมินประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมด้วย

7.2.4 การประเมินหลักสูตร (Curriculum Evaluation)

วิลส์ และ บอนดี (Wiles and Bondi, 2002: 166-167) ได้กล่าวถึงการประเมินหลักสูตร โดย ยึดวัตถุประสงค์ของการประเมิน วิธีประเมิน และ ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ ได้แบ่งประเภทของการประเมินหลักสูตรออกเป็น 4 ประเภทคือ

7.2.4.1 ประเมินเนื้อหา (Context Evaluation) เพื่อกำหนดรูปการทำงาน ระบุ และประเมินความต้องการในบริบทนี้ และวิเคราะห์ปัญหาที่ยุ่งในรอบของความต้องการ โดยการศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบย่อยที่สำคัญของบริบท และเปรียบเทียบกับสิ่งที่เป็นอยู่และที่คาดหวัง

7.2.4.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เพื่อรับและประเมินความ สามารถของระบบ ยุทธวิธีการนำปัจจัยนำเข้า และการออกแบบการใช้ยุทธวิธีเหล่านี้ โดยการศึกษา

การศึกษาและวิเคราะห์ทรัพยากรมนุษย์และวัตถุ ยุทธวิธีที่นำมาใช้ การออกแบบกระบวนการรวมทั้งความประยัคต์ด้วย

7.2.4.3 การประเมินกระบวนการ (Process) เพื่อระบุ หรือ คาดคะเน ข้อบกพร่องที่จะเกิดขึ้นในการออกแบบกระบวนการและการนำไปใช้ และเพื่อเก็บข้อมูลไว้เป็นหลักฐาน โดย dk ควบคุมปัจจัย หรือ อุปสรรคที่จะเกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ตลอดเวลา

7.2.4.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เพื่อหาความสัมพันธ์ของข้อมูลจากผลผลิตที่ได้กับวัตถุประสงค์และข้อมูลจากบริบท ปัจจัยนำเข้า และกระบวนการ โดยการกำหนดเกณฑ์ในการวัดและนำไปเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่มีอยู่

สรุปได้ว่าการประเมินหลักสูตร หมายถึงการพิจารณา เปรียบเทียบและตัดสินใจเกี่ยวกับองค์ประกอบต่างๆ ในระบบหลักสูตร ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร มีความสอดคล้องระหว่างมาตรฐาน ความต้องการ และการปฏิบัติจริงเพียงใด รวมถึงการพิจารณาว่าหลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด มีผลกระทบอย่างไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อจะได้นำข้อมูลดังกล่าวมาพัฒนาหลักสูตรให้ดีขึ้น

7.3 การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development)

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร ไว้ 2 ลักษณะคือ การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น และ การทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่

7.3.1 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

ทابา (Taba, 1962 อ้างใน Allan C. Ornstein & Francis P. Hunkins, 1986:194-195) ได้กล่าวไว้ว่า “ การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงปรับปรุงหลักสูตรอันเดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านการวางแผนอย่างมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชา การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และอื่นๆ เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายอันใหม่ที่วางไว้ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบหรือเปลี่ยนแปลงทั้งหมด ตั้งแต่จุดมุ่งหมายและวิธีการ และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนี้จะมีผลกระทบกระเทือนทางด้านความคิดและความรู้สึกนึกคิดของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ส่วนการปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพียงบางส่วนโดยไม่เปลี่ยนแปลงแนวคิดพื้นฐาน หรือรูปแบบของหลักสูตร ”

เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander. 1981 ถึงใน Allan C. Ornstein & Francis P. Hunkins. 2003:195-196) ให้ความหมายว่า “ การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำ หลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือเป็นการจัดทำหลักสูตรใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมอยู่ก่อน การพัฒนาหลักสูตร อาจหมายรวมถึงการสร้างเอกสารอื่นๆ สำหรับนักเรียนด้วย ”

จากความหมายของการพัฒนาหลักสูตรที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ข้างต้น ทำให้สามารถ อธิบาย สรุปความหมายของการพัฒนาหลักสูตร ได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) หมายถึง การจัดทำหลักสูตร การปรับปรุง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ดีขึ้น เพื่อให้ เหนาะกับความต้องการของบุคคล และสภาพสังคม

7.3.2 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร

7.3.2.1 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทابา Taba ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร อย่างเป็นระบบ ในหนังสือ Curriculum Development : Theory and Practice เป็นวิธีการพัฒนาหลัก สูตรที่เน้นวิธีทางระดับล่างไปสู่ระดับบน หรือ Grass-Roots Approach มีขั้นตอนการพัฒนาหลัก สูตรที่ໄกแล้วเคียงกับขั้นตอนของเซเลอร์ แต่ต่างกันที่เซเลอร์ค่อนข้างเสนอวิธีการที่เป็นระดับบนสู่ ระดับล่าง หรือ Top-Down ท妄าเขื่อว่าการพัฒนาหลักสูตรที่เริ่มจากระดับบนหรือการสั่งการของ ผู้บริหาร ไม่ใช่วิธีการพัฒนาหลักสูตรที่ดี การพัฒนาหลักสูตรควรเริ่มจากระดับล่าง หรือครูผู้สอน ซึ่งเป็นผู้นำหลักสูตรไปใช้จริง เป็นผู้ที่อยู่ดีกับพื้นฐานจริงมีความเหมาะสมมากกว่าขั้นตอนที่ พัฒนาหลักสูตร ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรของทابา มี 7 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสำรวจความต้องการ นักพัฒนาหลักสูตรหรือครูผู้สอนเป็นผู้สำรวจความต้องการ ทางการเรียนจากกลุ่มผู้เรียน ทำการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้เรียนแต่ละคน ในด้านข้อมูล พื้นฐาน ข้อมูลพร่อง และความแตกต่างระหว่างบุคคล

ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมาย ภายหลังจากการระบุถึงความต้องการของนักเรียนพร้อมกับ วิเคราะห์คุณลักษณะของผู้เรียนแล้ว ครูผู้สอนจะใช้ข้อมูลเหล่านี้มากำหนดเป้าหมายจุดมุ่งหมาย เพื่อ เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาหลักสูตรขั้นต่อไป

ขั้นที่ 3 การเลือกเนื้อหา จุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้จะเป็นแนวทางในการเลือกเนื้อหา ซึ่งเนื้อหาที่ คัดเลือกมาจะต้องเหมาะสมและมีความสำคัญกับผู้เรียน

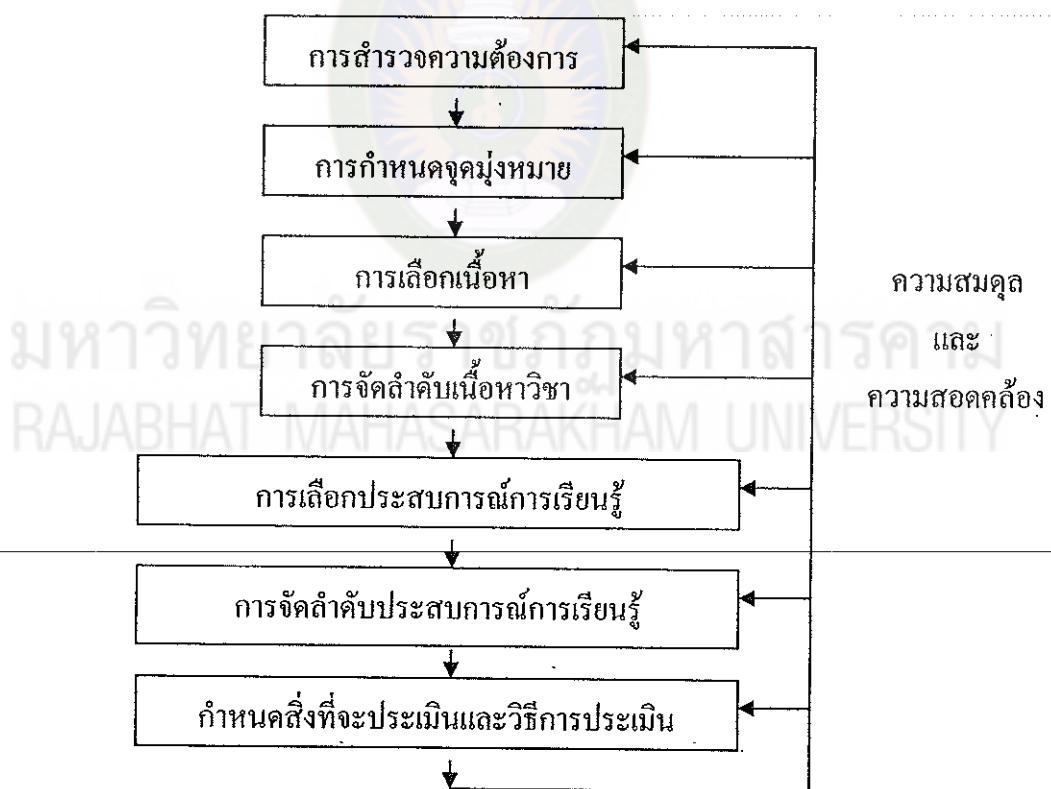
ขั้นที่ 4 การจัดลำดับเนื้อหาวิชา เมื่อครูได้เนื้อหามาแล้วจะต้องจัดลำดับเนื้อหาวิชาเพื่อให้เหมาะสม กับสภาพของผู้เรียน เช่น วุฒิภาวะ ความพร้อม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น

ขั้นที่ 5 การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ เมื่อจัดลำดับเนื้อหาแล้ว ครูจะทำการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนและวิธีการสอนที่สอดคล้องกับธรรมชาติของเนื้อหาวิชาและสภาพผู้เรียน

ขั้นที่ 6 การจัดลำดับประสบการณ์ ครูผู้สอนเป็นคนตัดสินใจจัดลำดับกิจกรรมการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน

ขั้นที่ 7 กำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีประเมินผล นักพัฒนาหลักสูตรจะช่วยในการตัดสินใจว่ามีจุดมุ่งหมายข้อใดบ้างที่ผู้เรียนได้บรรลุ ส่วนครูผู้สอนจะช่วยในการคัดเลือกเทคนิควิธีการประเมินที่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน

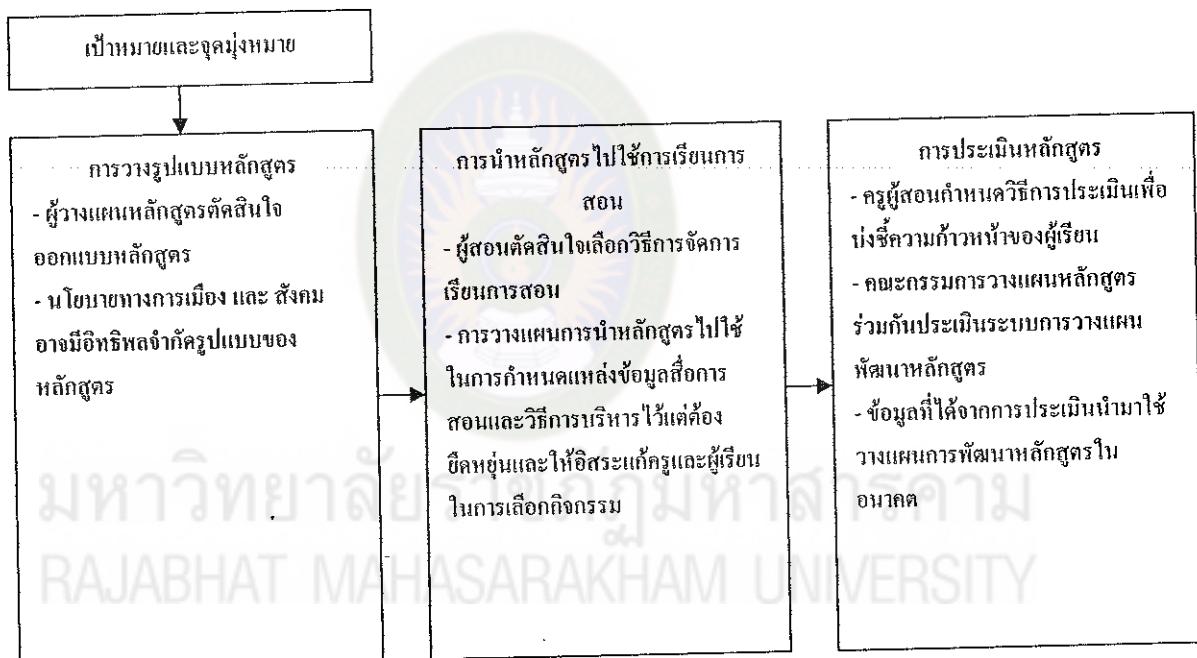
ท่านอาจารย์พิมพ์เติมว่า หลักจากประเมินหลักสูตรแล้วควรตรวจสอบความสมดุลและความสอดคล้องระหว่างขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร และตรวจสอบความคงที่ขององค์ประกอบที่บรรจุอยู่ในหน่วยเรียน สักส่วนของกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดทั้งความสมดุลของรูปแบบและกิจกรรมการเรียนรู้

7.3.2.2 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของเซเลอร์ และ อเล็กซานเดอร์

เซเลอร์ และ อเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander. 1981 : 31) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรคัวบิวิธีการวางแผนอย่างเป็นระบบ โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ของแต่ละองค์ประกอบในระบบการพัฒนาหลักสูตร รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรนี้เริ่มจากการกำหนด

เป้าหมายของการศึกษาและจุดมุ่งหมายเฉพาะที่ต้องการให้ประสบผลสำเร็จ การกำหนดเป้าหมาย ทางการศึกษามีสิ่งที่ต้องการ 4 ประการ คือ ข้อมูลการพัฒนาบุคคล ลักษณะทางสังคม ทักษะการ แสวงหาความรู้ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เป้าหมายทางการศึกษาและจุดมุ่งหมายเฉพาะจะเป็น แนวทางในการออกแบบหลักสูตรการนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผล ข้อดีของรูปแบบการ พัฒนาหลักสูตรนี้อยู่ที่การวางแผนพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ช่วยให้มองภาพของ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรอย่างครบวงจรทั้งระบบการวางแผนหลักสูตร ระบบการนำหลักสูตร ไปใช้ และระบบการประเมินผล ซึ่งรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของเซลโลร์ และทانا จะมุ่งเน้น เผด佳การวางแผนเป็นสำคัญ

7.3.2.3 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของโอลิวา

โอลิวา (Oliva, 1992 : 172 - 174) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นถึง ความสัมพันธ์ของการออกแบบหลักสูตรและการเรียนการสอนอย่างเป็นขั้นตอน นับว่าเป็นรูปแบบ การพัฒนาหลักสูตรที่ก่อร่างถึงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรและการสอนอย่างละเอียดอีกรูปแบบหนึ่ง โอลิวา กำหนดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเป็น 13 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดปรัชญา จุดมุ่งหมาย และความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 – 4 การวิเคราะห์ความต้องการที่แท้จริงของสังคมและผู้เรียนเพื่อนำมา กลั่นกรองให้ได้เป้าหมายและจุดมุ่งหมายเฉพาะของหลักสูตร

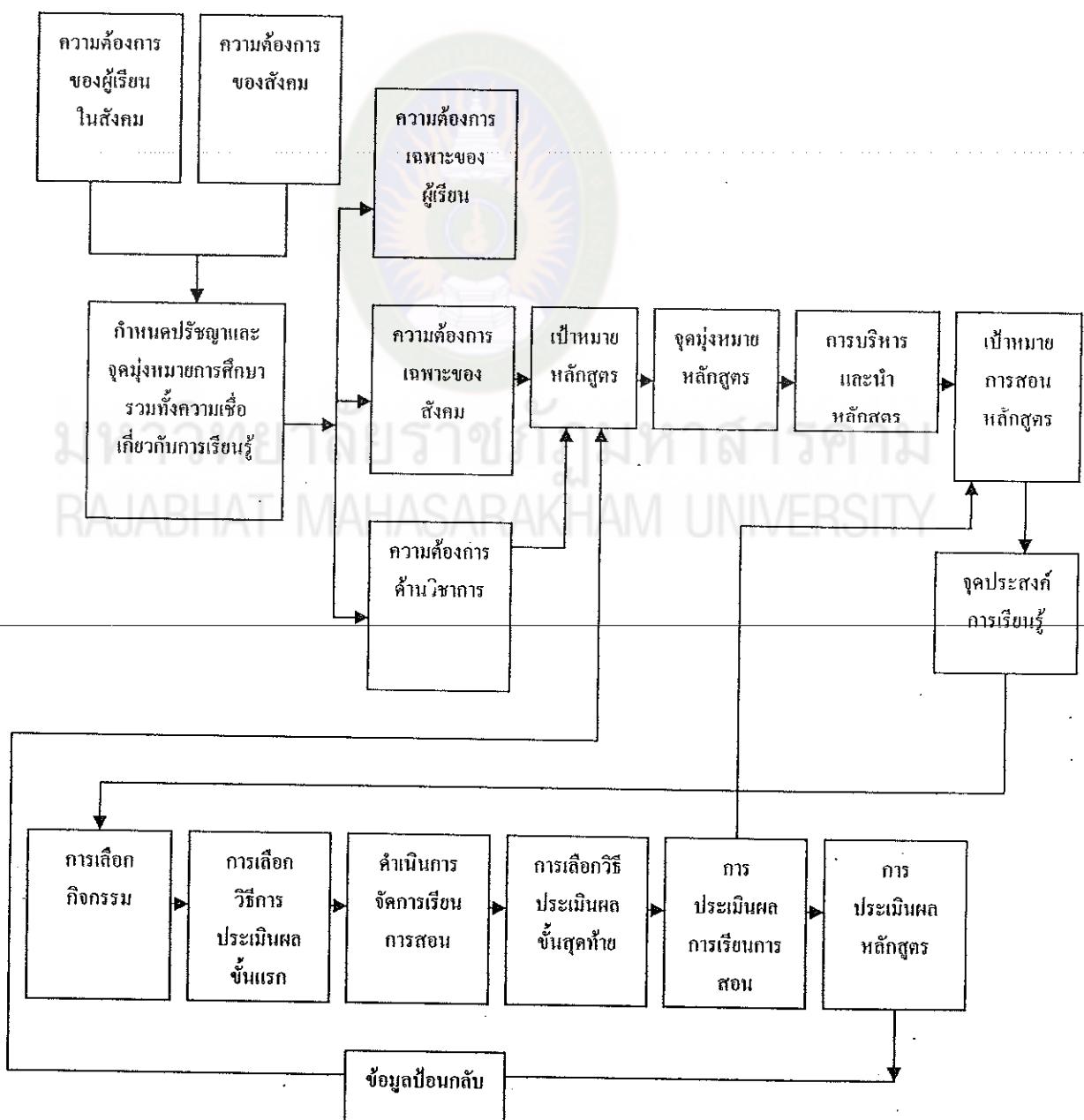
ขั้นตอนที่ 5 การบริหารหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

**ขั้นตอนที่ 6 – 9 การกำหนดเป้าหมายการเรียนและจุดประสงค์การเรียนรู้ดังเลือกกิจกรรม
และประสบการณ์การเรียนรู้ กำหนดค่าวิธีประเมินผลการเรียน**

ขั้นตอนที่ 10 การดำเนินขั้นการเรียนการสอนตามที่วางแผนไว้

ขั้นตอนที่ 11 – 12 การประเมินผลการจัดการเรียนการสอนและการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ

ข้อดีของรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของโอลิวารีกิประการหนึ่ง คือ การระบุข้อมูล ป้อนกลับเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร ช่วยให้มองภาพการพัฒนาหลักสูตรอย่างครบวงจร ซึ่งต้องมีการพัฒนาหลักสูตรอยู่ตลอดเวลา

สามารถสรุปได้ว่ารูปแบบของการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย การสำรวจความต้องการ การกำหนดชุดนิยาม การเลือกเนื้อหา การจัดลำดับเนื้อหาวิชา การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ และกำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมิน

7.4. การฝึกอบรม (Training)

7.4.1 ความหมายการฝึกอบรม

การฝึกอบรม เป็นการพัฒนาบุคคลในองค์กรให้มีความรู้ ความเข้าใจ แนวคิดใหม่ ๆ ทักษะต่าง ๆ และเจตคติที่ดี ในการทำงาน และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากร ให้นำกิจกรรมฝึกอบรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่องค์กรจะต้องจัดให้กับบุคลากรอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

อัครรัตน์ พูลกระจาง (2550 : 62) ได้ให้ความหมายของการฝึกอบรม คือ กระบวนการ สำคัญที่จะช่วยพัฒนาหรือฝึกฝนเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรใหม่ที่จะเข้าทำงานหรือที่ปฏิบัติงานประจำอยู่แล้วในหน่วยงาน ให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะหรือความชำนาญ ตลอดจนประสบการณ์ให้เหมาะสมกับการทำงาน โดยมุ่งให้บุคลากร ได้รู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะในระยะเวลาสั้น ๆ รวมทั้งก่อให้ทัศนคติหรือเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน และเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่องค์กร ต้องการ อันจะส่งผลให้บุคลากรแต่ละคนในหน่วยงานหรือองค์กรมีความสามารถเฉพาะตัวสูงขึ้น มีประสิทธิภาพในการทำงาน ร่วมกับผู้อื่นได้ดี ทำให้หน่วยงานหรือองค์กรมีประสิทธิผลและ ประสิทธิภาพต่อไป

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2537:72) ได้กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการพัฒนาความรู้และ ประสบการณ์ ทัศนคติ ค่านิยม คุณธรรม และ ทักษะความชำนาญเฉพาะด้านของบุคคล โดย กระบวนการเรียนการสอนปกติ เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมศักดิ์ บางไม้ (2538:58) ได้กล่าวว่า การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพ ในการทำงานของบุคคล โดยมุ่งเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และ ทัศนคติ (Attitude) อันจะนำไปสู่การยกมาตรฐานการทำงานให้สูงขึ้น ทำให้บุคคลมีความเชื่อมั่นก้าวหน้าในการทำงาน และ องค์กรบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น จะเห็นว่าการฝึกอบรมเป็นส่วนหนึ่งของการ ฝึกอบรมนั้นเอง

สมชาติ กิจยรรยง และ อรจรีย์ ณ ตะกั่วทุ่ง (2539 : 13) ได้กล่าวว่า การฝึกอบรม คือ กระบวนการในการเรียน การสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เสริมสร้างทักษะ และ แลกเปลี่ยนทัศนคติ ตามความนิยามที่กำหนดไว้ อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งอาจจะเป็นการเรียนการ สอนในชั้นเรียนหรือในสถานที่ทำงานก็ได้

จากความหมายการฝึกอบรมข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การฝึกอบรมหมายถึง การพัฒนาเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ความเข้าใจ ทักษะคติ ค่านิยม และ ทักษะความชำนาญของบุคคลในหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง หรือ องค์กรใดองค์กรหนึ่ง เพื่อให้บุคคลนั้นๆ สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

7.4.2 ความจำเป็นที่ต้องทำการฝึกอบรม

ความจำเป็นในการฝึกอบรมถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดก็ว่าชัดของการฝึกอบรมควรให้ความสนใจและทำความเข้าใจให้ละเอียดอย่างชัดเจน

7.4.2.1 พนักงานใหม่เข้ามาทำงาน จะมีเพียงความรู้ก่อนการทำงาน ซึ่งได้ศึกษาแล้วเรียนมาจากโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย แต่ยังไม่มีอยู่ในสภาพที่จะปฏิบัติงานในองค์การที่มีประสิทธิภาพได้ ต้องมีการสอนงาน อบรมเพื่อปรับความรู้ที่เรียนมาให้นำมาใช้ปฏิบัติงานในองค์การได้ เพราะไม่มีสถาบันการศึกษาใด ๆ ที่สามารถผลิตคนให้มีความสามารถที่จะทำงานในองค์กรต่าง ๆ ได้ทันที

7.4.2.2 เพื่อการเปลี่ยนแปลงความก้าวหน้าและมีชื่อเสียงขององค์การ ทำให้องค์กรมีความสมูรย์และพร้อมเพื่อการแข่งขัน การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดการฝึกอบรมเพื่อสร้างความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

7.4.2.3 เพื่อรับความเริบูญก้าวหน้า ขยายกิจการขององค์การ ทั้งการขายการผลิต การบริการเติบโตกว้างขวาง องค์การต้องสร้างคนที่มีความรู้ ความสามารถออกไปปฏิบัติหน้าที่ ตลอดจนเครื่องคนเอาไว้ เพื่อรับการเลื่อนตำแหน่ง ยกย้าย ลาออกจากองค์การซึ่งต้องพร้อมในการฝึกอบรมและพัฒนา

7.4.2.4 เพื่อพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ ฯลฯ โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นผลให้มีการเปลี่ยนแปลง วิธีการทำงานตลอดเวลา องค์กรมีความสับซ้อนขึ้นบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องได้รับการอบรมให้มีความรู้ความสามารถ

7.4.2.5 เพื่อพัฒนาพนักงาน หรือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในองค์กรมาเป็นเวลานาน แม้แต่เดิมจะมีความรู้ความชำนาญ มีความสามารถในขณะนี้เพียงใด แต่เมื่ออยู่กับที่กันงานนาน จะเกิดความจำเจ เมื่อยล้า เหนื่อยหน่าย ย่อท้อ ห้อดอย ซึ่งเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่ไม่มีการเพิ่มเติม เคลื่อนไหว ด้านความรู้ ขวัญ กำลังใจ จำเป็นท่องค์กรต้องจัดให้เข้ารับการเข้าสัมมนา เข้าประชุม เข้ารับการอบรม ฯลฯ ในระยะที่เหมาะสมปีละครั้งเป็นอย่างน้อย เป็นลักษณะการอบรมเพื่อการพัฒนาที่เรียกว่า การปัดผุ่น (Brush up) หรือเคสนิมเป็นครั้งคราว เพื่อเป็นการกระตุ้น บำรุง

ขั้นตอนในการทำงานที่กำลังใจท้อถอยลง ให้กระตุ้นกระตุ้นเช่น เป็นการสร้างบรรยากาศในองค์กรให้มีชีวิตชีวิตริบูรณ์ บรรยายศาสศิใส่เพื่อประสีทิพิภาพของการอยู่และทำงานร่วมกันในองค์กร

7.4.2.6 เพื่อฝึกอบรมพนักงานที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถพิเศษ เช่นงานเทคนิควิชาการ

7.4.2.7 เพื่อแก้ปัญหา และข้อบกพร่องในการบริหารงาน การจัดการแก้ไข ปรับปรุงอย่างเร่งด่วน ปัญหาต่าง ๆ เช่น ผลการทำงานตกต่ำ ผู้ปฏิบัติงานมีความตั้งใจทำงานน้อย อุบัติเหตุเกิดขึ้นบ่อยครั้งจนผิดปกติ มีการลากิจ ลาป่วย และขาดงานมาก ค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงานสูงกว่าปกติ งานไม่เสร็จตามกำหนด ล่าช้า เสียเวลา many เกินควรเป็นต้น การฝึกอบรมจะช่วยขจัดปัญหาต่าง ๆ ให้ลดน้อยลงหรือหมดไป อุปสรรคและความยุ่งยากในการทำงาน ส่วนหนึ่งจะมีสาเหตุมาจากการที่องค์กรนั้นไม่มีการฝึกอบรมบุคลากรของตน

สรุปได้ว่า งานฝึกอบรมจะมีความจำเป็น และมีความสำคัญต่อองค์กร ไม่ว่าจะเป็นองค์กรเด็กหรือใหญ่ โดยหน่วยงานนั้นจะต้องสามารถจัดโครงการฝึกอบรมให้ตรง เหมาะสมกับความจำเป็นของตนขึ้นเอง เป็นรูปแบบ เป็นแบบ เป็นแผน เหมาะกับบุคลากร และงบประมาณของตน อุปกรณ์ต่าง ๆ ในบรรดาสิ่งแวดล้อมที่จะสามารถทำให้บรรยายของพัฒนาบุคคลขององค์กรบรรลุเป้าหมาย

7.4.3 ประเภทของการฝึกอบรม

ประเภทของการฝึกอบรมนั้น มีวิธีการแบ่งได้หลายอย่าง แตกต่างกันไปซึ่ง อัคกรัตน์ (2550 : 64-66) ยังจาก วิจิตร (2540: 82 - 86) ได้แบ่งการอบรมเป็น 4 ประเภท คือ

7.4.3.1. การฝึกอบรมก่อนทำงาน (Pre-Service Training or Pre-Entry Training) หมายถึง การศึกษาความรู้พื้นฐานในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย ซึ่งจัดการศึกษาด้วยสูตรให้สนองความต้องการของตลาด เช่น การแพทย์ วิศวกร นักเคมี เศรษฐกร ฯลฯ การศึกษาประเภทนี้ไม่ได้สอนให้นักศึกษาของบุคคลเพื่อทำงานหรือมีการประชานุโภต แต่สอนเนื้นหักไปในเชิงวิชาการ ทฤษฎี หลักการ เทคนิค ล้วนการทำงานวิธีปฏิบัติดำเนินงานในโรงเรียน สถาบันในชีวิตจริงนั้น

เป็นหน้าที่ของหน่วยงานและนักศึกษาต้องไปฝึกปฏิบัติทางประสบการณ์เอาเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาที่องค์กรต้องจัดการฝึกอบรมให้

7.4.3.2 การอบรมปฐมนิเทศ (Orientation) เป็นการอบรมให้แก่บุคคลที่เข้ามาทำงานใหม่ ยังไม่รู้อะไรที่เกี่ยวกับหน่วยงาน เป็นการแนะนำให้พนักงานที่บรรจุใหม่ได้ทราบเกี่ยวกับนโยบาย วัตถุประสงค์ ประวัติ กฏ ระเบียบ ความเป็นมาของหน่วยงาน ผู้บริหาร โครงสร้าง การทำงาน สภาพของการจ้าง เป็นการขัดข้อสงสัยต่าง ๆ ของผู้ปฏิบัติงานใหม่

7.4.3.3 การฝึกอบรมก่อนเข้าทำงาน (Induction Training) เป็นการเพิ่มพูนความรู้ความชำนาญงานและประสบการณ์เบื้องต้นของงานนั้น โดยเฉพาะเป็นการอบรมด้านเทคนิค หรือวิธีทำงานเฉพาะเรื่องเฉพาะอย่าง เช่น การใช้เครื่องมือ การควบคุมเครื่องจักร วิธีทำงานที่ถูกต้อง แม่นยำ ตรงตามเป้าหมาย มาตรฐานผลงานสูง ผิดพลาดน้อย ขึ้นนี้เรียกว่า Induction ก่อนให้เริ่มลงมือปฏิบัติงานจริง

7.4.3.4 การฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติการหรือประจำการ (In-Service Training) เป็นการจัดการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ความชำนาญงานในหน้าที่ที่ตนทำให้มากขึ้น ในขณะที่บุคคลนั้นยังดำรงตำแหน่งอยู่ ไม่ต้องลาออกจากไปเรียน เป็นการอบรมที่หน่วยงานนั้นเป็นผู้จัด เช่น การอบรมพัฒนาระยะสั้น การสัมมนา การประชุมปฏิบัติการ หมายรวมถึงการเรียนทางไปรษณีย์การศึกษาจากตำราเอกสาร การสอนทนาคัญผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นต้น

7.4.3.5 การฝึกอบรมเฉพาะเรื่อง เอกพาลีสา (Specific Training) เป็นการอบรมเทคนิค หรือเป็นการอบรมรายละเอียดเฉพาะเรื่อง ที่จัดทำเป็นพิเศษของหน่วยงาน เพื่อเสริมงานหลักให้ได้ผลดียิ่งขึ้น เช่น การอบรมเทคนิค “การตรวจการติดเชื้อในรังไข่” “การตรวจตัวอ่อน”ฯลฯ

7.4.3.6 การอบรมพิเศษ (Special Training) เป็นการอบรมรายการพิเศษ ที่นอกเหนือไปจากการอบรมหลักขององค์การทั้ง 5 ข้อดังกล่าวข้างต้น เช่น การอบรมอาสาสมัคร บรรเทาสาธารณภัย อบรมลูกเสือชาวบ้าน อบรมอาสาภาชาดฯลฯ

7.5 รูปแบบของการจัดฝึกอบรม

การอบรมเป็นกระบวนการสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับการพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ ไวเลอร์ และ แฮร์น (Weiler, B. and Ham, H. S. 2002 : 64-65) ได้นำเสนอรูปแบบสำหรับการจัดอบรมมัคคุเทศก์อย่างยั่งยืนในประเทศไทยที่กำลังพัฒนา ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ

รูปแบบสำหรับการจัดอบรมมัคคุเทศก์อย่างยั่งยืน

ขั้นที่ 1

ศึกษาบริบทและวิเคราะห์ความต้องการ

ขั้นที่ 2

ออกแบบหลักสูตรและวิธีการจัดอบรมโดยวิทยากรและผู้เชี่ยวชาญ

-เริ่มโครงการการอบรมโดยปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ

-ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

-สร้างหลักสูตรและแนวทางการจัดอบรม

ขั้นที่ 3 ก

อบรมนำร่องและประเมินการอบรม โดยผู้เชี่ยวชาญ หรือที่ปรึกษาของโครงการ

- ประเมินผลสะท้อนกลับจากผู้เข้าอบรม
- ประเมินผลเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เข้าอบรม
- ประเมินผลจากการปฏิบัติงานจริงในฐานะเป็นมัคคุเทศก์

ขั้นที่ 3 ข

จัดอบรมวิทยากรท้องถิ่น

- อบรมเนื้อหาเกี่ยวกับทางเทคนิค หรือเนื้อหาเฉพาะ
- อบรมเกี่ยวกับวิธีการสอน
- ศึกษาภาคสนาม หรือภาคปฏิบัติ

ขั้นที่ 4

การติดตามและประเมินผล

ขั้นที่ 5 ก

การประเมินผลในระดับหน่วยงาน โดยพิจารณาจาก

- การอบรมบรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงานหรือไม่
- ส่วนใดของ การอบรมที่ประสบผลสำเร็จและล้มเหลว
- ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและล้มเหลวของการอบรม

ขั้นที่ 5 ข

การจัดอบรมแก่วิทยากรในท้องถิ่น และ ประเมินผลโดยผู้ที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น

- ประเมินผลสะท้อนกลับของผู้เข้าอบรม
- ประเมินผลเกี่ยวกับการเรียนของผู้เข้าอบรม
- ประเมินผลจากการปฏิบัติงานจริงในฐานะเป็นมัคคุเทศก์

ขั้นที่ 6

จัดการอบรมแก่มัคคุเทศก์โดยวิทยากรในท้องถิ่น

- ผู้เชี่ยวชาญสังเกตและให้คำแนะนำ
- สรุปบทเรียนและปิดการอบรม

วอลลีค (Wallace, M. 1999: 1-4) ได้นำเสนอ กระบวนการของการอบรมและการพัฒนา ความสามารถในการปฏิบัติงาน คือการสร้างทักษะเฉพาะสำหรับการปฏิบัติงานให้เกิดขึ้น โดยเน้นที่ การแก้ปัญหาของการปฏิบัติงาน รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ย่างเป็นระบบ ที่มี ความสัมพันธ์และต่อเนื่องกันนั้นควร ประกอบ 5 ขั้น ดังนี้

1. การวิเคราะห์ (Analysis) คือการวิเคราะห์ความต้องการ (Needs Assessment) เป็น การศึกษาและเจาะลึกของช่องว่างระหว่าง สถานการณ์ปัจจุบันและสถานการณ์ที่ต้องการให้เป็น การวิเคราะห์ความต้องการที่สมบูรณ์ ต้องพิจารณาปัจจัยหลายอย่าง เช่น สถานการณ์สิ่งแวดล้อม ทรัพยากร และอุปสรรค ที่เกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ทางด้านพุทธิกรรม สิ่งแวดล้อม หรือ องค์กร เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล อาจจะเดียว หรือ กลุ่ม ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสังเกต การ สัมภาษณ์ หรือการใช้เครื่องมือหลายอย่าง การวิเคราะห์ความต้องการมีความสำคัญมากต่อขั้นการ ประเมินผลและการตั้งจุดประสงค์ ของการอบรม

2. จุดประสงค์ (Objectives) การวิเคราะห์ความต้องการ จะทราบผู้ที่จะต้องเข้ารับการ อบรม และทักษะ หรือ ความรู้ที่ต้องการพัฒนา จุดประสงค์ เป็น การกำหนดกรอบและสิ่งที่ต้องการ ให้เกิดขึ้น สำหรับการออกแบบแนวทางด้านการสอน และช่วยให้ได้ผลลัพธ์มีเหมาะสมตามที่ต้องการ จุดประสงค์ที่ต้อง ระบุชัด สามารถวัดได้ สามารถทำให้เกิดผลสำเร็จได้ เป็นจริงและมีกรอบเวลา

3. การออกแบบ (Design) เป็นการเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเรียนการสอน และ การจัดประสบการณ์การเรียนอย่างมีขั้นตอนเพื่อ ให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ เขา ได้เสนอแนะว่า ผู้เรียนจะเรียนรู้ทักษะ ได้ดีที่สุดเมื่อเขาได้ฝึกหัดจริงและเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เรียนมาแล้ว หรือ ได้นำ ความรู้ที่เรียนมาแล้วมาใช้ ตัวอย่างเช่น การตั้งค่าตัวแปรในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ หรือ ได้รับคำแนะนำ ในการใช้เทคโนโลยีในการสอน เช่น an electronic performance support system (online tutorial, immediate online feedback), distance learning via TV satellite, teleconference or web page. นอกจากนี้ แผนการสอน มีความสำคัญเช่นเดียวกัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับ เทคนิคต่างๆ ที่ จะสร้างแรงจูงใจ สร้างชุมชนแห่งการ เรียนรู้ สร้างความสัมพันธ์กับผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็วและมีความรู้มากขึ้น

4. การส่ง หรือการถ่ายทอด (Delivery) เป็นการนำเอารูปแบบเกี่ยวกับการเรียนการสอนมา ใช้ปฏิบัติ จะเกี่ยวข้องกับ การนำเสนอ และ ทักษะต่างๆ มากน้อย เช่น การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการ สื่อสาร การสร้างความน่าเชื่อถือ การสร้างอารมณ์ขึ้น การรักษาระยะความเร็ว การปฏิบัติตาม แผน คู่มือเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่จะช่วยให้ผู้ให้การอบรมสามารถปฏิบัติตามแผน จัดลำดับกิจกรรม และหัวข้อเรื่อง ได้อย่างถูกต้อง

5. การประเมินผล (Evaluation) เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดการอบรม เพื่อ ประเมินว่าผู้เรียนมี ความรู้สึกอย่างไรกับประสบการณ์เรียนรู้ที่ได้จากการอบรม การประเมินผลจะพิจารณาจากผลของ

การประเมินความต้องการของผู้เรียน จากขั้นตอนการประเมินความต้องการ จะช่วยให้ทราบว่า ประเมินโครง ประเมินอะไร จะประเมินอย่างไร และ ใช้เครื่องอะไรประเมิน

เขม และเอง (Chhem, K. R. and Eng, H. K. 2001: 1-4) ได้กล่าวถึงการสร้างและใช้หลักสูตรทางด้านการศึกษา เขาได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า เป็นการจัดประสบการณ์เกี่ยวกับ การศึกษาที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ ซึ่งการวางแผนเกี่ยวกับหลักสูตร ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ คือ

1. การระบุพันธกิจและความต้องการของคณะวิชา สถาบัน และ ผู้มีผลประโยชน์ร่วมกัน (Identification of the Faculty/Institution's Mission and the Needs of its Stakeholder) เป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญมากที่จะต้องเข้าใจ พันธกิจของคณะวิชา หรือ สถาบันการศึกษา และผู้พัฒนา หลักสูตรจะต้องรู้และเข้าใจความต้องการของผู้มีผลประโยชน์ร่วมกัน เช่น นักศึกษา อาจารย์ ผู้บริหาร รัฐบาล เพื่อตัดสินว่า ต้องการสร้างบัณฑิตที่มีคุณสมบัติอย่างไร

2. การวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน (Needs Assessment of Learners) เป็นขั้นตอนที่จะ ได้ทราบจุดแข็งและจุดอ่อนของผู้เรียน เกี่ยวกับความรู้ และ ความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ได้ทราบข้อมูลส่วนตัว และสาเหตุของการลงทะเบียนเรียน เพื่อจะได้ใช้ข้อมูลเหล่านี้ในการตั้ง ชุดประสงค์ของหลักสูตร รวมทั้งการจัดลำดับความสำคัญด้วย

3. การตั้งจุดประสงค์ปลายทางและจุดมุ่งหมายการเรียน (Establishment of the Curriculum's Goal and Objectives) เป็นขั้นตอนที่จะกำหนด ปรัชญาการสอน และวิธีการเรียนที่มี ประสิทธิภาพที่สุด การออกแบบบทเรียน เครื่องมือสำหรับการวัดประเมินผล รวมทั้งวิธีดำเนินการ

4. การเลือกยุทธวิธีเกี่ยวกับการศึกษา (Selection of educational strategies) อยู่บนพื้นฐาน หลักการ 3 อย่าง คือ วิธีการสอน ต้องสอดคล้องชุดประสงค์การเรียนรู้ ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย สนองตอบความหลากหลายของผู้เรียน และ ความพร้อมของลักษณะการเรียนรวมทั้งทรัพยากรุ่ม努ย

5. การนำหลักสูตรใหม่ไปใช้ (Implementation of the New Curriculum) เป้าหมายของการ ออกแบบหลักสูตร ไม่ใช่เป็นการสร้างหลักสูตรที่คิดที่สุดแต่เป็นการออกแบบหลักสูตรที่นำไปใช้แล้ว ประสบผลสำเร็จ มีปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการบริหารหลักสูตร ได้แก่ การ ประชาสัมพันธ์ แก่บุคลากรในคณะ กระบวนการในการ ใช้หลักสูตร การจัดสรรทรัพยากรอย่าง เพียงพอ การ ได้การสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา หรือ หน่วยงานทางวิชาการที่สูงสุด ขั้นตอนแรก การนำหลักสูตรไปใช้ และมีการวัดผล เพื่อปรับ กระบวนการให้มีความสอดคล้องกับ ชุดประสงค์ ปลายทาง วิชา และ หลักสูตร

6. การประเมินเพื่อปรับปรุงหลักสูตร (Evaluation and Feedback to Improve Curriculum) เป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อเป็นเกณฑ์สำหรับการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับชุดประสงค์

ปลายทาง หรือ พัฒกิจของคณะวิชา ความคิดเห็นจากผู้สอน นักศึกษา เป็นข้อมูลที่สำคัญต่อการทำให้ผลลัพธ์เกี่ยวกับการเรียนของนักศึกษาดีขึ้น

สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดฝึกอบรม โดยทั่วไปประกอบด้วย 6 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ความต้องการ
2. การตั้งจุดมุ่งหมายของการจัดอบรม
3. การออกแบบหลักสูตร
4. การพัฒนาหลักสูตร
5. การนำหลักสูตรไปใช้
6. การประเมินหลักสูตร

8. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับผู้ไทย

8.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism)

การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับมัคคุเทศก์ครั้งนี้ ผู้เข้าอบรมส่วนมากเป็นผู้ไทย ดังนั้นการอบรมผู้ไทยจะประสบผลสำเร็จได้ ผู้สอนจะต้องมีความรู้และความเข้าใจทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ลักษณะของผู้ไทย กระบวนการเรียนรู้ของผู้ไทย และทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศสำหรับผู้ไทย ซึ่งผู้สอนจะได้นำข้อมูลที่ได้มาไปใช้ในการวางแผนคัดเลือกเนื้อหา วิธีการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม สื่อการสอน และการวัดผลประเมินผลที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสม ทิศนา แบบพี (2547: 50 - 59) ได้สรุปแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ลุ่มพฤติกรรมนิยม ว่า นักคิดทฤษฎีนี้มองว่า การกระทำของมนุษย์เกิดจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมภายนอกและพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง กลุ่มพฤติกรรมนิยมให้ความสนใจกับ พฤติกรรมมาก เพราะพฤติกรรมเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัด สามารถวัดได้ และทดสอบได้ ทฤษฎีการเรียนรู้ในกลุ่มนี้ ประกอบด้วยแนวคิดสำคัญๆ 3 แนวคือ กันคือ

8.1.1 ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์น์ไดค์ (Thorndike's Classical Connectionism)

ธอร์น์ไดค์ เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ซึ่งมีหลากรูปแบบ บุคคลจะมีการลองผิดลองถูก (Trial and Error) ปรับเปลี่ยนไปเรื่อยๆ จนกว่าจะพบรูปแบบการตอบสนองที่สามารถให้ผลที่พึงพอใจมากที่สุด เมื่อเกิดการเรียนรู้แล้ว บุคคลจะใช้รูปแบบนั้นเชื่อมโยงสิ่งเร้าในการเรียนรู้ต่อไปเรื่อยๆ สามารถสรุป กฎการเรียนรู้จากแนวคิดของ

ทฤษฎีการเรียนโดยได้ดังนี้ (พิพาน แรมณณี, 2547:51-52 ซึ่งมาจากการ Hergenhahn and Olson , 1993:56-57)

1. กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ถ้าผู้เรียนมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ

2. กฎแห่งการฝึกหัด(Law of Exercise) การฝึกหัดหรือกระทำบ่อยๆ คือความเข้าใจจะทำให้การเรียนรู้นั้นคงทนถาวร ถ้าไม่ได้กระทำซ้ำบ่อยๆ การเรียนรู้นั้นจะไม่คงทนถาวร และในที่สุดอาจลืมได้

3. กฎแห่งการใช้(Law of Use and Disuse) การเรียนรู้เกิดจากการเรียนโดยระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ความมั่นคงของการเรียนรู้จะเกิดขึ้น หากมีการนำไปใช้บ่อยๆ หากไม่มีการนำไปใช้อาจมีการลืมเกิดขึ้นได้

4. กฎแห่งผลที่พึงพอใจ(Law of Effect) เมื่อบุคคลได้รับผลที่พึงพอใจย่อมอยากรีบเรียนรู้ต่อไป แต่ถ้าได้รับผลที่ไม่พึงพอใจ จะไม่อยากเรียนรู้ ดังนั้นการได้รับผลพึงพอใจ จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้

ทฤษฎีการเรียนโดยของชอร์นไดค์ กับหลักการจัดการศึกษา/การสอน

1. การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนแบบลองผิดลองถูกบ้าง (เมื่อพิจารณาแล้วว่าไม่ถึงกับเสียเวลาเกินไป และไม่เป็นอันตราย) จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในวิธีการแก้ปัญหา จดจำการเรียนรู้ได้ดี และเกิดความภาคภูมิใจในการทำสิ่งต่างๆ คือการทดลอง

2. การสำรวจความพร้อมหรือการสร้างความพร้อมของผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องการทำก่อนการสอนบทเรียน เช่น การสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเรียน การเรียนโดยความรู้เดิมมาสู่ความรู้ใหม่ การสำรวจความรู้ใหม่ การสำรวจความรู้พื้นฐาน เพื่อคุ้มครองผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียนบทเรียนต่อไปหรือไม่

3. หากต้องการให้ผู้เรียนมีทักษะในเรื่องใดจะต้องช่วยให้เขากิจกรรมความเข้าใจในเรื่องนั้นอย่างแท้จริง แล้วให้ฝึกฝนโดยกระทำสิ่งนั้นบ่อยๆ แต่ควรระวังอย่าให้ถึงข้าราชการ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย

4. เมื่อผู้เรียนเกิดความรู้แล้วควรให้ผู้เรียนฝึกนำการเรียนรู้นั้นไปใช้บ่อยๆ

5. ควรให้ผู้เรียนได้รับผลที่ตนพึงพอใจ จะช่วยให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ การศึกษาว่าสิ่งใดเป็นสิ่งเร้าหรือแรงจูงใจที่ผู้เรียนพึงพอใจจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

8.1.2 ทฤษฎีการวางแผนไว้ (Conditioning Theory)

8.1.2.1 ทฤษฎีการวางแผนไว้แบบอัตโนมัติ (Classical Conditioning) ของพافลอฟ (Pavlov) ได้สรุปแนวคิดของทฤษฎีการวางแผนไว้แบบอัตโนมัติ ว่า การเรียนรู้ของสิ่งมีชีวิตเกิดจาก การตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่วางแผนไว้ (Conditioned Stimulus) และ ได้สรุปเป็นกฎการเรียนรู้จาก ทฤษฎีการวางแผนไว้แบบอัตโนมัติ ได้ดังนี้ (พิศนา แ xenophy, 2547: 52-54 ถอดมาจาก Hergen Hahn, 1993 : 160-196)

1. พฤติกรรมการตอบสนองของนุյย์เกิดจาก การวางแผนไว้ที่ตอบสนองต่อความต้องการทางธรรมชาติ (สุนัขน้ำลายไหลเมื่อได้รับผงเนื้อ)
2. พฤติกรรมการตอบสนองของนุญย์สามารถเกิดขึ้น ได้จากสิ่งเร้าที่เชื่อมโยงกับสิ่งเร้าตามธรรมชาติ ตามธรรมชาติ (สุนัขน้ำลายไหลเมื่อได้ยินเสียงกระดิ่ง)
3. พฤติกรรมการตอบสนองของนุญย์ที่เกิดจากสิ่งเร้าที่เชื่อมโยงกับสิ่งเร้าตามธรรมชาติ จะคลายเรื่อยๆ และหยุดลงในที่สุดหากไม่ได้รับการตอบสนองตามธรรมชาติ (เมื่อสั่นกระดิ่งโดยไม่ให้ผงเนื้อติดๆ กันหนาอย่างสุนัขจะหยุดน้ำลายไหล)
4. พฤติกรรมการตอบสนองของนุญย์ต่อสิ่งเร้าที่เชื่อมโยงกับสิ่งเร้าตามธรรมชาติจะลดลงและหยุดไปเมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามธรรมชาติ และจะกลับไปรากฐานขึ้น ได้อีกโดยไม่ต้องใช้สิ่งเร้าตามธรรมชาติ (เมื่อผ่านไปช่วงระยะเวลาหนึ่ง สั่นกระดิ่งใหม่ โดยไม่ให้ผงเนื้อเช่นเดิม สุนัขจะน้ำลายไหลอีก)
5. นุญย์มีแนวโน้มที่จะรับรู้สิ่งเร้าที่มีลักษณะคล้ายๆ กัน และจะตอบสนองเหมือนๆ กัน (เมื่อสุนัขเรียนรู้โดยมีเสียงกระดิ่งเป็นเงื่อนไขแล้ว ถ้าให้เสียงนกหวีดหรือระฆังที่คล้ายเสียงกระดิ่ง แทนเสียงกระดิ่ง สุนัขจะมีน้ำลายไหลได้)
6. บุคคลมีแนวโน้มที่จะจำแนกลักษณะของสิ่งเร้าให้แตกต่างกันและเลือกตอบสนองได้ถูกต้อง (เมื่อใช้เสียงกระดิ่ง เสียงฉิ่ง เสียงประทัด หรือเสียงอื่นเป็นสิ่งเร้า แล้วให้อาหารสุนัขพร้อมกับเสียงกระดิ่งเท่านั้น สุนัขจะน้ำลายไหลเมื่อได้ยินเสียงกระดิ่ง ส่วนเสียงอื่นๆ จะไม่ทำให้สุนัขน้ำลายไหล)
7. กฎแห่งการลดภาวะ (Law of Extinction) พافลอฟ กล่าวว่า ความเข้มของการตอบสนองจะลดลงเรื่อยๆ หากบุคคลได้รับแต่สิ่งเร้าที่วางแผนไว้อย่างเดียว
8. กฎแห่งการฟื้นคืนสภาพเดิมตามธรรมชาติ (Law of Spontaneous Recovery) กล่าวคือ การตอบสนองที่เกิดจาก การวางแผนไว้แบบอัตโนมัติ ได้อีกโดยไม่ต้องใช้สิ่งเร้าที่ไม่วางเงื่อนไขมาเข้าคู่

9. กฎแห่งการถ่ายโอนการเรียนรู้สู่สถานการณ์อื่นๆ (Law of Generalization) กล่าวคือ เมื่อเกิดการเรียนรู้จากการวางแผนเชื่อม ไปแล้ว หากมีสิ่งเร้าคล้ายๆ กันสิ่งเร้าที่วางแผนเชื่อมในมากระดับต้น อาจทำให้เกิดการตอบสนองที่เหมือนกันได้

10. กฎแห่งการจำแนกความแตกต่าง (Law of Discrimination) กล่าวคือ หากมีการใช้สิ่งเร้าที่วางแผนเชื่อม ไปหลายแบบ แต่มีการใช้สิ่งเร้าที่ไม่วางแผนเชื่อมเข้าด้วยกัน สิ่งเร้าที่วางแผนเชื่อมไปอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น ที่สามารถช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้โดยสามารถแยกความแตกต่างและเดือกดูบนสนองเฉพาะสิ่งเร้าที่วางแผนเชื่อมไปเท่านั้นได้

ทฤษฎีการวางแผนเชื่อมอัตโนมัติกับ หลักการจัดการศึกษา/ การสอน

1. การนำความต้องการทางธรรมชาติของผู้เรียนมาใช้เป็นสิ่งเร้าสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ตัวอย่างเช่น ถ้าเด็กชอบเล่นตุ๊กตาสัตว์ ครูควรสอนให้เด็กซ่านและเขียนชื่อสัตว์ต่างๆ โดยให้ตุ๊กตาสัตว์เป็นรางวัล

2. การสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องใด อาจใช้วิธีเสนอสิ่งที่จะสอนไปพร้อม ๆ กับสิ่งเร้าที่ผู้เรียนชอบตามธรรมชาติ ตัวอย่าง เช่น ครูรู้ว่าเด็กชอบฟังนิทาน ครูจึงให้เด็กเขียนคำศัพท์ที่ใช้ในนิทานนั้นไปพร้อม ๆ กับการเล่านิทาน

3. การนำเรื่องที่เคยสอนไปแล้วมาสอนใหม่สามารถช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามที่ต้องการให้

4. การจัดกิจกรรมการเรียนให้ต่อเนื่องและมีลักษณะคล้ายคลึงกันสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่ง เพราะมีการถ่ายโยงประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่

5. การเสนอสิ่งเร้าให้เด็กสนใจในการสอน จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และตอบสนองได้ดีขึ้น

6. หากต้องการให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมใด ควรมีการใช้สิ่งเร้าหลายแบบ แต่ต้องมีสิ่งเร้าที่มีการตอบสนองโดยไม่มีเชื่อมไปควบคู่กับสิ่งที่ตนต้องการเข้าเรียนตรงเวลาอาจลดลง อย่างไรก็ตาม ตามกฎแห่งการพื้นที่นี้ก็ต้องการถ่ายโยงประสบการณ์พุทธิกรรมตอบสนองกีของการเข้าเรียนตรงเวลา นอกจากนั้นตามกฎแห่งการถ่ายโยงการเรียนรู้พุทธิกรรมตอบสนองกีของการเข้าเรียนตรงเวลา สามารถถูกหักห้ามได้ สามารถถ่ายโยงไปสู่สถานการณ์อื่นได้ ผู้เรียนอาจเข้าเรียนในวิชาอื่นที่ครูผู้สอนด้วยก็ได้

8.1.2.2 ทฤษฎีการวางแผนเชื่อมของวัตสัน (Watson) ได้สรุปแนวคิดของทฤษฎีการวางแผนเชื่อมไปเป็นกฎการเรียนรู้ได้ดังนี้

1. พฤติกรรมเป็นสิ่งที่สามารถควบคุมให้เกิดขึ้นได้ โดยการควบคุมสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไว้ให้สัมพันธ์กับสิ่งเร้าตามธรรมชาติ และการเรียนรู้จะคงทนกว่า หากมีการให้สิ่งเร้าที่สัมพันธ์กันนี้ควบคู่กันไปอย่างสม่ำเสมอ

2. เมื่อสามารถทำให้เกิดพฤติกรรมใด ๆ ได้ก็สามารถลดพฤติกรรมนั้นให้หายไปได้

ทฤษฎีการวางเงื่อนไวของวัตถุสัมภับหลักการจัดการศึกษา/ การสอน

1. ใน การสร้างพฤติกรรมอย่างโดยย่างหนึ่งให้เกิดขึ้นในผู้เรียน ควรพิจารณาสิ่งของใดหรือสิ่งเร้าที่เหมาะสมกับภูมิหลังและความต้องการของผู้เรียนมาใช้เป็นสิ่งเร้าควบคู่ไปกับสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไว เช่น ถ้าต้องการให้เด็กตอบคำถามของครู ครูควรต้องตั้งคำถามให้เด็กตอบโดยแสดงท่าทางที่ให้ความอบอุ่นใจและให้กำลังใจแก่เด็ก จะทำให้เด็กเกิดความมั่นใจในการตอบคำถาม และถ้าครูใช้วิธีการนี้ซ้ำๆ อย่างสม่ำเสมอ เด็กจะเกิดการเรียนรู้และมีความคงทนในการแสดงพฤติกรรม

2. การลบพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ สามารถทำได้โดยหาสิ่งเร้าตามธรรมชาติที่ไม่ได้วางเงื่อนไวมาช่วย เช่น หากผู้เรียนไม่ชอบทำการบ้านคณิตศาสตร์ ครูอาจใช้ความเป็นมิตร เป็นกันเอง ให้ความดูดี เอาใจใส่และให้ความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด สิ่งเร้าเหล่านี้ตามธรรมชาติเหล่านี้สามารถช่วยเปลี่ยนพฤติกรรมได้

8.1.2.3 ทฤษฎีการวางเงื่อนไวแบบต่อเนื่อง (Contiguous Conditioning) ของกัฟธรี (Guthrie, ค.ศ. 1886 -1959) สรุปแนวคิดของทฤษฎีการวางเงื่อนไวเป็นกฎการเรียนรู้ได้ดังนี้ (ทิศนา แขนนณณี, 2547: 55-56 อ้างมาจาก Hergenhahn and Olson, 199: 202- 222)

1. กฎแห่งความต่อเนื่อง (Law Contiguity) เมื่อมีกตุณสิ่งเร้ากตุณใดก็ตุณหนึ่งมากระตุ้นจะก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวของร่างกายอย่างโดยย่างหนึ่งขึ้น และเมื่อกตุณสิ่งเร้าเดิมกลับมาปรากฏอีก อาการเคลื่อนไหวอย่างเดิมจะเกิดขึ้นอีก พฤติกรรมที่กระทำชำนาญไม่ใช่เกิดจากการเชื่อมระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง แต่เกิดจากการที่กตุณสิ่งเร้าที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมแบบเก่านั้นกลับมาอีก

2. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้แม้เพียงครั้งเดียว (One Trial Learning) เมื่อมีสภาพสิ่งเร้ามากระตุ้น ยินทรีย์จะแสดงปฏิกิริยาตอบสนองของกามา ถ้าเกิดการเรียนรู้ขึ้นแล้วแม้เพียงครั้งเดียว ก็นับว่าได้เรียนรู้แล้ว ไม่จำต้องทำซ้ำอีก หรือไม่จำเป็นต้องฝึกซ้ำอีก

3. กฎของการกระทำครั้งสุดท้าย (Law of Recency) หากการเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างสนบูรณ์แล้ว ในสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่ง เมื่อมีสภาพการณ์ใหม่เกิดขึ้นอีก บุคคลจะกระทำใหม่อีกที่เคยได้กระทำในครั้งสุดท้ายที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ไม่ว่าจะผิดหรือถูกก็ตาม

4. หลักการจูงใจ (Motivation) การเรียนรู้เกิดจาก การจูงใจมากกว่า การเสริมแรง

ทฤษฎีการวางแผนเชื่อในแบบต่อเนื่องกับ หลักการจัดการศึกษา/ การสอน

1. ขณะสอนครุภาระสังเกตการกระทำให้รือการเคลื่อนไหวของนักเรียนว่ากำลังเกี่ยวกันกับสิ่งเร้าใด ถ้าครูให้สิ่งเร้าที่เกี่ยวพันกับการเคลื่อนไหวนั้นน้อยกว่า ก็จะไม่สามารถเปลี่ยนการกระทำของเด็กได้ เช่น ถ้าเด็กกำลังอะละอุ่นวางใจรับเปลี่ยน ครูจะพูดหรือสอนขณะนั้นก็ไม่มีผล ต้องพยายามให้เขางงและยึดก่อน

2. ใน การสอน ควรวิเคราะห์งานออกแบบส่วนย่อย ๆ และสอนหน่วยย่อยเหล่านั้นให้เด็กสามารถตอบสนองอย่างถูกต้องจริงๆ หรือได้รับการเรียนรู้ที่ถูกต้องในทุกๆ หน่วย เช่น การสอนให้นักเรียนกรองสาร ต้องวิเคราะห์ว่าการกรองสารจะต้องมีทักษะย่อยๆ อะไรบ้าง แต่ละทักษะต่อเนื่องกันอย่างไร และสอนวิเคราะห์ว่าการกรองสารจะต้องมีทักษะ

3. ใน การจับบทเรียน ไม่ควรปล่อยให้นักเรียนจบการเรียนโดยได้รับคำตอบผิด ๆ หรือแสดงอาการตอบสนองผิดๆ เพราะเขาจะเก็บการกระทำครั้งสุดท้ายในความทรงจำ ใช้เป็นแบบแผนในการทำงานเป็นนิสัย

4. การสร้างแรงจูงใจให้เกิดกับผู้เรียน เป็นสิ่งสำคัญช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ในการสอนจึงควรมีการจูงใจผู้เรียน

8.1.2.4 ทฤษฎีการวางแผนเชื่อในแบบโอเปอร์แนต์ (Operant Conditioning) ของสกินเนอร์ (Skinner)

ได้สรุปเป็นกฎการเรียนรู้จากทฤษฎีการวางแผนเชื่อในแบบโอเปอร์แนต์ได้ดังนี้ (ทิศนา แหม่มณี. 2547: 57-58 อ้างมาจากการ Hergenhahn and Olson. 1993:80- 119)

1. การกระทำใดๆ ถ้าได้รับการเสริมแรง จะมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีก ส่วนการกระทำที่ไม่มีการเสริมแรง แนวโน้มที่ความถี่ของการกระทำนั้นจะลดลงและหายไปในที่สุด (จากการทดลองโดยนำหนูที่หัวจัดได้กล่อง ภายในมีคานบังคับให้อาหารตกลงไปในกล่องได้ ตอนแรกหนูจะวิ่งชนโน่นชนนี่ เมื่อชานคนจะมีอาหารตกมาให้กิน ทำหลาย ๆ ครั้ง พบว่าหนูจะกอดคานทำให้อาหารตกลงไปได้เร็วขึ้น)

2. การเสริมแรงที่แปรเปลี่ยนทำให้การตอบสนองคงทันกับการเสริมแรงที่ตามตัว (จากการทดลองโดยเบรี่ยนหนูที่หัวจัด 2 ตัว ตัวหนึ่งกอดคานจะได้อาหารทุกครั้ง อีกตัวหนึ่งเมื่อกดคานบางทีก็ได้อาหารบางทีก็ไม่ได้อาหาร แล้วหยุดให้อาหารตัวแรกจะเลิกกอดคานทันที ตัวที่ 2 จะยังคงต่อไปอีกนานกว่าตัวแรก)

3. การลงโทษทำให้เรียนรู้ได้เร็วและลืมเร็ว (จากการทดลองโดยนำหนูที่หิวจัดใส่กรงแล้วซื้อกัดคำว่าไฟฟ้า หนูจะวิงพล่านจนออกนาได้ เมื่อจับหนูใส่เข้าไปในมันจะวิงพล่านอีก จ้าไม่ได้ ว่าทางไหนคือทางออก)

4. การให้แรงเสริมหรือให้รางวัลเมื่อ欣賞ที่กระทำพฤติกรรมที่ต้องการ สามารถช่วยปรับหรือปลูกฝังนิสัยที่ต้องการได้ (จากการทดลองโดยสอนให้หนูเล่นบาสเกตบอล เรียนจากการให้อาหารเมื่อหนูขับลูกบาสเกตบอล จากนั้นมีมันโยนให้อาหารต่อมาเมื่อโยนสูงขึ้นจึงให้อาหาร ในที่สุดต้องโยนเข้าห่วงจึงให้อาหาร การทดลองนี้เป็นการกำหนดให้หนูแสดงพฤติกรรมตามที่ต้องการก่อนจึงให้แรงเสริม วิธีนี้สามารถดัดนิสัยหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้)

ทฤษฎีการวางแผนแบบโนอาเจอร์แรนต์กับ หลักการจัดการศึกษา/การสอน

1. ในการสอน การให้การเสริมแรงหลักการตอบสนองที่เหมาะสมของเด็กจะช่วยเพิ่มอัตราการตอบสนองที่เหมาะสมนั้น

2. การเว้นระยะการเสริมแรงอย่างไม่เป็นระบบ หรือเปลี่ยนรูปแบบการเสริมแรงจะช่วยให้การตอบสนองของผู้เรียนคงทันควร เช่น ถ้าครูเชมว่า คิด ทุกวิรั้งนักเรียนตอบถูกอย่างสม่ำเสมอ นักเรียนจะเห็นความสำคัญของแรงเสริมน้อยลง ครูควรเปลี่ยนเป็นแรงเสริมแบบอื่นบ้าง เช่น ขึ้นพยักหน้า หรือบางครั้งอาจไม่ให้แรงเสริม

3. การลงโทษที่รุนแรงเกินไป มีผลเสียมาก ผู้เรียนอาจไม่ได้เรียนรู้หรือจำสิ่งที่เรียนได้โดย ควรใช้วิธีการลดการเสริมแรงเมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ เช่น เมื่อนักเรียนใช้ถ้อยคำไม่สุภาพ แม้ได้บอกแต่ตักเตือนแล้วก็ยังใช้อีก ครูควรลดการตอบสนองต่อพฤติกรรมนั้น เมื่อไม่มีการตอบสนอง ผู้เรียนจะหยุดพฤติกรรมนั้นไปในที่สุด

4. หากต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรือปลูกฝังนิสัยให้แก่ผู้เรียน การแยกระยะขั้นตอนของ การปฏิวิธิยาตอบสนองออกเป็นลำดับขั้น โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน เช่น หากต้องการปลูกฝังนิสัยในการรักษาความสะอาดห้องปฏิบัติการ และเครื่องมือ สิ่งสำคัญ ประกอบด้วย การเช็คถุง การกว้าง การล้าง การจัดเรียง เป็นต้น ต่อไปจึงพิจารณาแรงเสริมที่จะให้แก่ผู้เรียน เช่น คะแนน คำชมเชย การให้เกียรติ การให้โอกาสแสดงตัว เป็นต้น เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ก็ให้การเสริมแรงที่เหมาะสมในทันที

8.1.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ของฮัลล์ (Hull's Systematic Behavior Theory) ได้สรุปเป็นกฎการเรียนรู้จากทฤษฎีการเรียนรู้ของฮัลล์ ได้ดังนี้

1. กฎแห่งสมรรถภาพในการตอบสนอง (Law of Reactive Inhibition) กล่าวคือ ถ้าร่างกายเมื่อยล้า การเรียนรู้จะลดลง

2. กฏแห่งการดำเนินกิจกรรมนิสัย (Law of Habit Hierarchy) เมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้น แต่ละคน จะมีการตอบสนองต่างๆกัน ในระบบการแสดงออกมีลักษณะง่ายๆ ต่อเมื่อเรียนรู้มากขึ้น ก็สามารถเลือกแสดงการตอบสนองในระดับที่สูงขึ้น หรือถูกต้องตามมาตรฐานของสังคม

3. กฏแห่งการใกล้ชิดบรรลุเป้าหมาย (Goal Gradient Hypothesis) เมื่อผู้เรียนใกล้บรรลุเป้าหมายเท่าไหร่ จะมีสมรรถภาพในการตอบสนองมากขึ้นเท่านั้น การเสริมแรงที่ให้ในเวลาใกล้บรรลุเป้าหมายจะช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด

พฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กกับหลักการจัดการศึกษา/การสอน

1. การจัดการศึกษาควรคำนึงถึงความพร้อม ความสามารถและเวลาที่ผู้เรียนจะเรียนได้ดีที่สุด
2. ผู้เรียนมีระดับการแสดงออกไม่เท่ากัน ในการจัดการเรียนการสอน ควรให้ทางเลือกที่หลากหลาย เพื่อผู้เรียนจะได้ตอบสนองตามระดับความสามารถของตน
3. การให้การเสริมแรงในช่วงที่ใกล้เคียงกับเป้าหมายมากที่สุด จะช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

สามารถสรุปได้ว่า แนวความคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มพฤติกรรมนิยม เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องโดยการเชื่อมโยงสิ่งเร้าในการเรียนรู้ต่อไปเรื่อยๆ และสามารถสรุป กฎการเรียนรู้จากแนวคิดของทฤษฎีนี้ คือ กฏแห่งความพร้อม กฏแห่งการฝึกหัด กฏแห่งการใช้ และ กฏแห่งผลที่พึงพอใจ

8.2 การเรียนรู้ของผู้ใหญ่

8.2.1 ลักษณะของผู้ใหญ่

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่เป็นผู้ใหญ่ ย่อมมีลักษณะแตกต่างจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่เป็นเด็กอย่างมาก และยังมีความแตกต่างในกลุ่มที่เป็นผู้ใหญ่ด้วยกันเองอีกด้วย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องเข้าใจลักษณะธรรมชาติของผู้ใหญ่ พึงสรุปได้ดังต่อไปนี้ โรเจอร์ (Rogers. 1986) (อ้างถึงในอาชัยญา รัตนอุบล. 2544 : 26)

8.2.1.1 ผู้ใหญ่เป็นวัยหรือช่วงเวลาที่มีความต้องการพัฒนาเพื่อความก้าวหน้าและศักยภาพของตนให้มีความท้าทายกับคนอื่นในสังคม และเป็นบุคคลที่กำลังพัฒนาเข้าสู่วัยภาวะมีความเป็นตัวของตัวเอง

8.2.1.2 เป็นวัยที่อยู่ในกระบวนการเรียนรู้โดยย่างต่อเนื่อง ผู้ใหญ่ส่วนมากที่เข้ารับการศึกษาระบบทั่วไปเป็นผู้ที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ต่อนั้น ซึ่งเป็นช่วงการเรียนรู้โดยพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง โดยพัฒนาด้านร่างกาย สมองปัญญา อารมณ์ และจิตใจ

8.2.1.3 ผู้ใหญ่ได้นำประสบการณ์ ความเชื่อถือศรัทธา และค่านิยมทางสังคมอื่นๆ ติดตัวมาด้วย เช่น ทัศนคติ ความรู้สึก อดทนและความลำเอียง เป็นต้น ผู้ใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมพร้อมกับความตั้งใจหลายประการ เช่น ต้องการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ต้องการความรู้ที่ได้รับไปแล้วใช้ปัญหาการทำงานที่กำลังดำเนินอยู่ ต้องการรู้ดีขึ้น ประสบการณ์บัตรเพื่อนนำไปปรับขึ้นเงินเดือน เสื่อขึ้นการทำงาน หรือต้องการได้พบเพื่อนใหม่ หรือต้องการที่จะได้รับความรู้ในสิ่งที่ตนไม่ทราบหรือต้องการพัฒนาความชำนาญและทักษะต่าง ๆ เป็นต้น

8.2.1.4 ผู้ใหญ่มีความคาดหวังที่แน่นอน และต่างกัน ในการเข้าร่วมกิจกรรม และมีลักษณะที่แน่นอน เกาะบุคคล ทำให้มีผลต่อทัศนคติการทำงานเป็นกลุ่มของแต่บุคคล เช่น บางคนชอบการทำงานเป็นกลุ่ม บางคนชอบการทำงานด้วยตนเอง บางคนชอบการได้รับความรู้จากผู้สอนโดยตรง เป็นต้น

8.2.1.5 ผู้ใหญ่มีความสนใจหลายประการและสามารถทำไปพร้อมกัน ผู้ใหญ่ส่วนมากเรียน และมีหน้าที่การงานประจำหรือมีภารกิจครอบครัวและกิจกรรมทางด้านสังคม เป็นต้น

8.2.1.6 ผู้ใหญ่มีรูปแบบการเรียนรู้เป็นของตนเอง และตลอดชีวิตโดยพัฒนาวิธีการเรียนรู้ของคนที่จะช่วยให้สามารถเรียนรู้มีประสิทธิภาพ เช่น ผู้เรียนบางคนก็จะมีความชอบในด้านตัวเลขเป็นพิเศษ และมีอัตราเร็วในการเรียนรู้แตกต่างกันออกไป

นอกจากนี้แล้ว โรเจอร์ (Rogers. 1979) (อ้างถึงในอาชัยญา รัตนอุบล. 2544 : 27) ได้สรุปสามเหตุที่ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่กลับเข้ามาเรียนใหม่ คือ แรงจูงใจด้านอาชีพ (Vocational Motives) แรงจูงใจมุ่งพัฒนาตนเอง (Self-Development) แรงจูงใจด้านสังคม (Social Motives) และแรงจูงใจในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมองและสติปัญญา (Intellectual Motives) อาชัยญา (2544 : 27-28) ได้สรุปลักษณะที่สำคัญของผู้ใหญ่ได้ดังต่อไปนี้

1. ผู้ใหญ่จะเป็นผู้ที่มีการรับรู้ต่อตนเองในลักษณะที่เปลี่ยนแปลงจากการที่ต้องพึ่งพาผู้อื่นไปสู่ผู้ที่สามารถชี้นำตนเองได้ และพึ่งพาตนเองได้
2. ผู้ใหญ่จะสะสมประสบการณ์ต่าง ๆ ไว้มาก many จนกระทั่งสามารถนำประสบการณ์มาใช้เป็นทรัพยากรแห่งความรู้ที่มีคุณค่า
3. ผู้ใหญ่มีความพร้อมที่จะเรียนโดยมุ่งหวังเพื่อพัฒนาตนเองเป็นสำคัญ

4. ผู้ไทยต้องการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้ทันท่วงทีต่อการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง ผู้ไทยจะเปลี่ยนแปลงแนวทางการเรียนรู้จากที่เน้นเนื้อหาวิชาเป็นศูนย์กลางไปสู่การลงมือปฏิบัติเป็นศูนย์กลาง

5. ผู้ไทยมีศักยภาพและความสามารถที่จะเรียนรู้ ซึ่งถึงแม้ว่าผู้ไทยส่วนใหญ่แล้วจะห่างเหินจากการศึกษามาเป็นเวลานานจึงทำให้ประเมินความต้องการความสามารถในการเรียนรู้ของตนเองต่ำกว่าที่เป็นจริง รวมทั้งส่วนใหญ่แล้วจะขาดความเชื่อมั่นในตนเองด้วย

6. ผู้ไทยมักมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ เช่น การเสื่อมถอยของสายตาการตอบสนองช้าลง ซึ่งอาจจะมีผลต่อการเรียนรู้บ้าง

7. ผู้ไทยจะตอบสนองต่อแรงจูงใจภายนอก น้อยกว่า แรงจูงใจภายในตนเอง เช่น ผู้ไทยจะไม่สนใจการได้รับค่าตอบแทนหรือเกรด หากผู้ไทยจะนองการเรียนรู้ในลักษณะของกระบวนการภายใต้ ซึ่งควบคุมโดยตัวผู้ไทยเอง ด้วยเหตุนี้การเรียนรู้จึงจะเป็นกระบวนการที่ความต้องการและเป้าหมายของผู้ไทยได้รับการตอบสนองตามประสงค์

สามารถสรุปได้ว่าการเรียนรู้ของผู้ไทย เป็นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และจิตใจ ตลอดจนเพื่อความก้าวหน้าในงานอาชีพ และเป็นที่ยอมรับของสังคม กลุ่มผู้ไทยมักจะประสบผลสำเร็จเกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง เพราะว่า ผู้ไทยเรียนและพัฒนาตนเองอย่างมีเป้าหมายที่ชัดเจนตลอดจนมีการนำประสบการณ์มาใช้ในการเรียนด้วย ตลอดจน มีรูปแบบการเรียนของตนเอง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประภาเพ็ญ ศุวรรณ และสวิง ศุวรรณ (2531) (อ้างใน อชาตัญญา รัตนอุบล. 2544 : 29-30) ได้เสนอสภาวะการณ์ที่สนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ ได้แก่ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม กันพนสิ่งที่มีความหมายต่อตัวนนความความแตกต่าง เมื่อธรรมชาติของการเรียนเป็นหลัก เคราะห์พิธิของบุคคล อดทนต่อความขัดแย้ง ใช้การประเมินผลโดยเน้นการประเมินผลตนเอง ส่งเสริมให้มีการแสดงออกของบุคคล ให้มีความไว้วางใจบุคคลอื่น ให้เกิดเครื่องและยอมรับซึ่งกันและกัน

8.2.3 อุปสรรคต่อการเรียนรู้ของผู้ไทย

อชาตัญญา (2544 : 27-28) ได้กล่าวถึงอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของผู้ไทยไว้ คือ ความล้มเหลวจากประสบการณ์เดิมของผู้ไทย ขาดความเชื่อมั่นในตนเองกับการเรียนรู้สิ่งใหม่ การขาด

แรงจูงใจในการเรียน โดยเฉพาะคนที่ถูกบังคับให้เรียน การกลัวต่อการเปลี่ยนแปลงลิ่งใหม่ การกลัวต่อการลืมเหลว ขาดความเชื่อมั่นในการเรียน และขาดความสนใจ

8.2.4 รูปแบบการจัดการศึกษาของผู้ใหญ่

โนลส์ (Knowles. 1980) (อ้างใน อาชัยญา รัตนอุบล. 2544 :32) ได้สรุปรูปแบบการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ตามที่ โนลส์ได้เสนอไว้ เป็นรูปแบบที่มีลักษณะเป็นกระบวนการไม่ใช่รูปแบบที่เป็นเนื้อหา ด้วยเหตุนี้ ผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่จะจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้ให้คำปรึกษาหรือผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยเตรียมการในกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียนดังต่อไปนี้

1. สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้
2. จัดโครงการหรือกลุ่มสำหรับการวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน
3. วิเคราะห์ความต้องการการเรียนของผู้เรียน
4. กำหนดคุณภาพผลงานที่สนองต่อความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียน
5. ออกแบบประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน
6. ดำเนินการให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้วยวิธีการและสื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสม
7. ประเมินผลการเรียนรู้และวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้อีกครั้ง เพื่อคุ้ว่าความต้องการการเรียนนั้น ๆ ได้รับการตอบสนองหรือไม่

นอกจากนี้แล้ว ประภาเพ็ญ สุวรรณ และสวิง สุวรรณ (2531) (อ้างใน อาชัยญา รัตนอุบล 2544 :32) ได้เสนอหลักการเรียนรู้ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการฝึกอบรม ได้เป็นอย่างดีดังนี้

1. การเรียนรู้เป็นประสบการณ์ ซึ่งเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนและถูกกระตุ้นหรือโดยตัวผู้เรียนเอง
2. การเรียนรู้ คือ การทันพบสิ่งที่มีความหมายสำหรับบุคคลนั้นๆ หรือผู้เรียน และความคิดที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น
3. การเรียนรู้(หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม) เป็นผลสืบเนื่องมาจากการประสบการณ์
4. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่จะต้องร่วมมือจากประสบการณ์
5. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างอิสระไม่บังคับ
6. การเรียนรู้บางครั้งจะเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวด
7. แหล่งขุมพลังที่มีค่านำกที่สุดสำหรับการเรียนรู้คือตัวผู้เรียนเอง
8. กระบวนการของการเรียนรู้เป็นทั้งกระบวนการทางด้านอารมณ์และสติปัญญา
9. กระบวนการของการแก้ปัญหาและการเรียนรู้ เป็นกระบวนการซึ่งมีลักษณะเฉพาะและขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล

อาชัยญา (2544 : 33-34) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่คั่งกล่าวข้างต้น สำหรับ นักฝึกอบรม สูจัดการฝึกอบรมหรือนักการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. **การสร้างแรงจูงใจ** เนื่องจากแรงจูงใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละคนจะมีลักษณะเป็นแรงจูงใจภายในที่เกิดขึ้น เพราะความต้องการที่จะเรียนรู้ และความประสงค์ที่จะเป็นผู้ที่สามารถชี้นำตนเองได้ ด้วยเหตุนี้ บทบาทของผู้ให้การฝึกอบรมจึงควรทำหน้าที่เป็นผู้ที่สร้างสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และสนองต่อความต้องการภายในที่อยากจะเรียนรู้ของผู้เข้าฝึกอบรม บรรยากาศสิ่งความมีลักษณะเป็นกันเองและไม่เป็นทางการที่เคร่งครัดจนเกินไป

2. **การสนับสนุน** การที่แต่ละบุคคลจะสามารถที่เป็นผู้ชี้นำตนเองได้นั้น บางครั้ง จำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนจากผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมอื่นๆ หรือผู้ให้การฝึกอบรมเอง ด้วยเหตุนี้ บทบาทของผู้ให้การฝึกอบรมจึงควรเป็นผู้ที่กระหนักและเข้าใจถึงเรื่องคั่งกล่าวเป็นอย่างดี ตลอดจนเตรียมการสนับสนุนผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะให้สนับสนุนด้วยตนเองหรือให้กู้มผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นผู้สนับสนุน

3. **การประชาสัมพันธ์** เนื่องจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นผู้มีอิทธิภาพสูง มีประสบการณ์มากและมีความประสงค์ที่จะเดือดการเรียนรู้ของตนเอง ด้วยเหตุนี้ ผู้เข้ารับการฝึกอบรม จึงไม่ค่อยชอบที่จะให้ผู้ให้การฝึกอบรมหรือวิทยากรเข้ามาควบคุมและมีอำนาจหนือสถานการณ์การเรียนรู้ของตนเองอย่างเคร่งครัดจนเกินไป ผู้ให้การฝึกอบรมจึงควรที่จะจัดการฝึกอบรมให้อยู่ในสภาพการณ์ที่สมดุลระหว่างผู้ให้และผู้รับการฝึกอบรม โดยควรจะจัดการฝึกอบรมที่มีลักษณะาะสานสัมพันธ์ให้ความร่วมมือระหว่างสองฝ่าย ไม่ให้อำนาจต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมากจนเกินไป

4. **การนำประสบการณ์มาใช้** ประสบการณ์ที่มีคุณค่าของผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรม ควรถูกนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพกล่าวคือเมื่อเข้ารับการฝึกอบรม ได้รับการแนะนำในเรื่องความรู้ ทักษะ และทัศนคติใหม่ๆ ผู้ให้การฝึกอบรมควรรู้จักที่จะซักจูงเชื่อมโยงความรู้ใหม่นั้น ให้สัมพันธ์กับความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมหรืออาจจะนำประสบการณ์เดิมมาอี่นขันในความรู้ ทักษะ ทัศนคติที่รับใหม่ ทำให้การฝึกอบรมมีประโยชน์และประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. **การนำเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นจริงมาใช้** เนื้อหาความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่จะนำไปในการฝึกการงานอาจเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ไม่ว่าจะเป็นชีวิตการทำงานหรือชีวิตประจำวัน นอกจากนี้แล้ว การจัดกิจกรรมเสริมต่างๆ ควรจัดกิจกรรมในลักษณะที่สัมพันธ์กับความเป็นจริงที่นำมาเป็นเนื้อหาในการฝึกอบรมแต่หากกิจกรรมใดที่ดีดแล้ว

ไม่สามารถจะสัมพันธ์กับความเป็นจริงแล้ว ผู้ให้การฝึกอบรม ควรจะมีการทบทวนและให้ข้อสรุป เป็นผลลัพธ์ของการฝึกอบรม

6. การจัดบรรยากาศ ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะที่ผู้เรียนรู้สึกปราศจากการ หวาดกลัวหรือหาระ雯ง โดยเฉพาะต่อหน้าเพื่อนผู้เข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมอื่นๆ ควรจัดบรรยากาศการฝึกอบรม ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมรู้สึกต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินค่าาามเมื่อตนเอง ลงสัญ หรือแสดงออกซึ่งความคิดเห็นในกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองปราศจากการบังคับจากผู้ให้การ ฝึกอบรม

7. การแก้ปัญหา เมื่อหานและวิธีการของ การฝึกอบรมที่เหมาะสม ควรนำไปสู่การแก้ปัญหา ที่เกิดขึ้นหรือคาดว่าจะเกิดขึ้นในชีวิตการทำงานหรือปัญหาในหน่วยงานตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้น ในชีวิตประจำวันของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วย ผู้ให้การฝึกอบรมควรจะพิจารณาดำเนินประสนการณ์ ของผู้รับการฝึกอบรมควรจะพิจารณาดำเนินประสนการณ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมมาใช้ประโยชน์ใน การเรียนรู้ร่วมกัน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การแก้ปัญหา ต่างๆ ที่นำมาใช้ในการฝึกอบรมนั้นๆ

8. การเปิดโอกาส ควรเปิดโอกาสให้ผู้รับการฝึกอบรม ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่จัด อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะการที่แต่ละคนได้มีโอกาสได้ใช้ประสบการณ์ของผู้อื่นและผู้ให้การฝึกอบรม ใน การฝึกอบรม ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นของการเข้าใจกันและกันเป็นอย่างดี ทำให้ขยายความสนใจได้ กว้างขวางขึ้น รู้จักเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้มากขึ้นตลอดจนมีผลต่อการพัฒนาเปลี่ยนแปลงทัศนคติและ สามารถเข้าใจตนเองและผู้อื่น ได้มากขึ้นด้วย

สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้ใหญ่ ผู้สอนจะต้องศึกษาและเข้าใจ ลักษณะของผู้ใหญ่ วิธีการเรียนรู้ ขั้นตอนการเรียนรู้ และอุปสรรคขั้นตอนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ซึ่ง ข้อมูลที่ได้ใช้ในการวางแผนคัดเลือกเนื้อหา จัดเตรียมวิธีการสอน อุปกรณ์ และการประเมินผล

8.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศสำหรับผู้ใหญ่

ชูตท์ (Schutz. 2007: 1-4) ได้กล่าวถึงการรับรู้ภาษาที่สอง ของทฤษฎีการรับรู้ภาษาที่สอง ของ Stephen Krashen ว่า การรับรู้ภาษาที่สองไม่ได้เน้นที่การนำกฎไวยากรณ์มาใช้และฝึก แต่เขา ได้อธิบายการรับรู้ภาษาเป็นกระบวนการรับรู้ภาษาเชิงหมาย หรือภาษาที่สอง หรือ ภาษาต่างประเทศ ที่ต้องการให้มีการปฏิสัมพันธ์ทางภาษาในบริบทที่มีการสื่อสารอย่างมีความหมาย ซึ่งผู้พูดพยายามที่จะดีน้ำด้วย ทำความเข้าใจข้อความที่สื่อสารกันมากกว่าความถูกต้องของรูปแบบ ของภาษาที่ใช้

การสอนภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศที่ดีที่สุด จะต้องป้อนหรือ ให้ข้อมูลที่ง่ายและสามารถเข้าใจได้ (comprehensible input) และเป็นข้อมูลที่ผู้เรียนอยากรู้อยากเรียนในสถานการณ์ที่ไม่เครียดหรือมีความกังวล การสอนอย่างมีขั้นตอน โดยให้ผู้เรียนสร้างภาษาอ่อนโยนเมื่อเขามีความพร้อมการพัฒนาความสามารถทางภาษาเกิดจากข้อมูลที่รับมาเป็นข้อมูลที่ทำความเข้าใจได้และใช้สื่อสาร ในโลกของความจริง การได้สนทนากันเจ้าของภาษา จะช่วยให้เข้าใจภาษาในนี้ได้เป็นอย่างดี

ผู้ที่เรียนภาษาอังกฤษ ทั้งในฐานะที่เป็นภาษาที่สอง และ ภาษาต่างประเทศ ต่างก็มีเหตุผล สำหรับการเรียน บางคนเรียนเพื่อความก้าวหน้าทางอาชีพ เพื่อทำงานเฉพาะกิจ เพื่อเรียนรู้วัฒนาธรรมของเจ้าของภาษา เพื่อเป็นที่ยอมรับของชุมชน เพื่อการท่องเที่ยว ตลอดจนเรียนเพื่อนมีในหลักสูตรของโรงเรียน

8.3.1 รูปแบบการเรียนภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศสำหรับนักเรียนวัยผู้ใหญ่

Kavaliauskienė, G. And Uzpalienė, D. 2000 : 1 อ้างมาจาก Rivers, W. M. 1992 : ได้กล่าวถึง การพัฒนาภาษาอังกฤษสำหรับงานอาชีพของผู้ใหญ่ซึ่งเป็นกลุ่มที่จบปริญญาตรีแล้ว มีเป้าหมายต้องการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษโดยการฝึกทักษะฟัง พูด อ่าน และ เขียน ดังนั้นการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษสำหรับผู้ใหญ่ต้องพิจารณาปัจจัยหลายอย่าง รูปแบบการเรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งของ ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ เมื่อจากผู้เรียนในวัยนี้จะมีรูปแบบการเรียนเป็นของตนเอง จะมีการรับรู้ภาษาที่สอง ซึ่งต้องการใช้ภาษาอังกฤษคุ้ยความมั่นใจ เป็นธรรมชาติและเหมือนภาษาแม่ ลักษณะเด่นของนักเรียนวัยผู้ใหญ่ คือ เข้าใจและใช้ความคิดที่เป็นนามธรรม มีประสบการชีวิตมาก มีการคาดหวังกระบวนการเรียน วิจารณ์เกี่ยวกับการสอนของครู กังวล ขาดความเชื่อมั่นในตนเองถ้าทำอะไรผิดพลาด เป็นผู้เรียนที่แก้ไขข้อผิดพลาดอย่าง และมักจะเกิดข้อผิดพลาดการใช้ภาษาเป็นผลมากจากภาษาแม่ ผู้เรียนในวัยนี้มักจะเน้น หรือให้ความสำคัญเกี่ยวกับ รูปแบบและความถูกต้องของภาษาอังกฤษ ผู้เรียนจะมีรูปแบบการเรียนภาษาอังกฤษของตนเอง โดยจะเลือกรูปแบบการเรียนที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้เร็วขึ้น สนุกมากขึ้น มีวินัยมากขึ้น และ สามารถถ่ายโอนไปสู่สถานการณ์ใหม่ๆ ได้มากขึ้น Kavaliauskienė, G. And Uzpalienė, D. 2000 : 2 อ้างมาจาก Richard, J. C. & Lockhart, C. 1996 ได้เสนอรูปแบบการเรียนโดยทั่วไปของผู้เรียนมี 4 รูปแบบ คือ

- เรียนภาษาโดยการกระทำ แสดง ที่มีชีวิตชีวา (Concrete)
- เรียนภาษาจากของจริงและนำเสนออย่างเป็นระบบ (Analytical)
- เรียนภาษาโดยการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Communicative)
- เรียนภาษาโดยชอบให้ครูเป็นผู้สอน หรือองการ (Authority-Oriented)

8.4 หลักการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered Instruction)

8.4.1 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

หล่ายปีที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ แนวโน้มของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ได้ให้ความสำคัญเรื่องของกระบวนการเรียนการสอน (Teaching Methodologies) มากขึ้น โดยเน้นเรื่องของการฝึกฝนให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้มีปฏิสัมพันธ์กับภาษามากขึ้น (Practices) กระบวนการเรียน (Procedures) ธรรมชาติของทักษะการเรียนภาษา (Study Skills) แผนการเรียนการสอน (Lesson Plans) สื่อการเรียนการสอน (Teaching Materials) แบบเรียน (Textbooks) และวิธีการสอน (Teaching Methods) ต้องอยู่บนหลักการ และความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษา (Nunan. 1991 :3-4) นอกจากนี้ หลักสูตรการเรียนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered Curriculum) กำลังเป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของประเทศไทยอันเป็นแม่บททางการศึกษาของประเทศไทย สาระที่สำคัญมากสำหรับการเรียนการสอน คือ กระบวนการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered) ผู้สอนสามารถสร้างหลักสูตร ได้โดยมีกระบวนการครั้งนี้ คือ การวางแผน ประกอบด้วยการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน การตั้งเป้าหมายและจุดประสงค์การเรียน และการนำไปใช้ ประกอบด้วย วิธีการเรียนการสอน และ สื่อ

8.4.2 การพัฒนาหลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner-Centered Curriculum Development)

8.4.2.1 หลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เน้นการสอนทักษะทางภาษา และ การพัฒนาทักษะการเรียน โดย ให้ผู้เรียนได้รับบทบาทสำคัญในการเรียน ที่มีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนได้ทราบถูกวิธีการเรียนที่ดี ด้วยการเรียนที่สนับสนุน สร้างเสริมให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมาย การเรียนด้วยตนเอง และพัฒนาทักษะของผู้เรียนเกี่ยวกับการประเมินตนเอง

8.4.2.2 การประเมินผล (Assessment) การวัดผลเป็นการวัดผลเพื่อคุณภาพก้าวหน้าของผู้เรียน โดยมีการวัดผลอยู่เรื่อยๆ (Ongoing Assessment) จะวัด Language Proficiency ของผู้เรียน ในที่นี้ Language Proficiency หมายถึง ความสามารถที่นำความรู้ที่มีอยู่ (Competence) ที่มี Linguistics and Communicative Competence และนำออกมายังตัวของผู้เรียน ให้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ดังนั้น การวัดผล Language Proficiency นอกจากจะวัดความรู้เกี่ยวกับภาษาแล้ว จะต้องวัดความสามารถในการใช้ภาษาด้วย เช่น สังเกตการใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆ ที่กำหนดให้หรือการใช้ภาษาในสถานการณ์ที่เป็นจริง ซึ่งต้องมีเกณฑ์ที่ชัดเจนและผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการตั้งคุณมาตรฐาน ตลอดจนมีการวัดผล

บอยและค่อเนื่อง นั้นคือการวัดผลประเมินผลความรู้ความสามารถภาษาอังกฤษของผู้เรียนต้องวัดผล
ทั้ง 4 ทักษะ คือ ทักษะฟัง พูด อ่านและเขียน ตัวบ่งชี้ความก้าวหน้าของผู้เรียนจะวัดได้จาก

- ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมของเชื้อชาติภาษาและเป้าหมายทางสังคมของเนื้อหา
- ความเข้าใจและความรู้รูปแบบและโครงสร้างทางไวยากรณ์ที่เกี่ยวข้องเนื้อหานั้น
- การใช้ให้เห็นความแตกต่างของข้อความที่จะนำไปใช้ในแต่ละเรื่อง
- ความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างภาษาเขียนและภาษาพูด

ทศนา ๘๙๘๗ (๒๕๔๗: ๑๑๙-๑๒๕) ได้สรุปไว้ว่า แนวคิดเรื่องการจัดการเรียนการสอนโดย
ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้น เริ่มน่าตั้งแต่มีการใช้คำว่า “Instruction” หรือ “การเรียนการสอน” แทน
คำว่า “Teaching” หรือ “การสอน” โดยมีแนวคิดว่า ใน การสอนครูต้องคำนึงถึงการเรียนรู้ของ
ผู้เรียนเป็นสำคัญและช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ มิใช่เพียงการถ่ายทอด ความรู้
เท่านั้น เช่น การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการกระทำ(Learning by Doing) แต่เนื่องจากการเรียนการ
สอนโดยยึดครูเป็นศูนย์กลาง เป็นวิธีที่สะดวกและง่ายกว่า รวมทั้งครูมีความเคยชินกับการปฏิบัติ
ตามแบบเดิม ประกอบกับไม่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมให้ปฏิบัติตามแนวคิดใหม่อย่างเพียงพอ
การสอนโดยครูเป็นศูนย์กลางจึงยังใช้งานลึกลงไปอีก โดยเฉพาะในประเทศไทย แม้แนวคิดการ
สอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้น ได้ขยายขอบเขตออกไปกว้างขวางกว่าเดิม ในทางปฏิบัติ มิได้มี
การปฏิบัติกันตามความหมายและหลักการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้อง
สร้างความเข้าใจในเรื่องการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอีกครั้งหนึ่ง

การจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียน
เป็นศูนย์ โดยคำนึงถึง ความหมายสมกับผู้เรียนและประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนควรจะได้รับ และมีการ
จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัวและ ได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ต่างๆ อันจะนำผู้เรียนไปสู่การเกิดการ
เรียนรู้ที่แท้จริง

จากข้อความข้างต้น ศัพท์ที่จำเป็นต้องทำความเข้าใจเพิ่มเติมก็คือว่า “การมีส่วนร่วมอย่าง
ตื่นตัว” และคำว่า “การเรียนรู้ที่แท้จริง” คำว่า “การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัว” มาจากศัพท์ภาษา
อังกฤษคือ “Active Participation” ซึ่งหมายถึงการมีส่วนร่วมที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงได้ดี
ควรเป็นการตื่นตัวที่เป็นไปอย่างรอบด้านทั้งทางด้านกาย ศติปัญญา สังคม และอารมณ์ เพราะ
พัฒนาการทั้ง 4 ด้านที่มีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน และส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ดัง
รายละเอียดต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางกาย (Active Participation : Physical) คือการให้ผู้เรียนมี
ส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายทำกิจกรรมต่างๆ ที่

หลากหลาย เนมานะสมกับวัย วุฒิภาวะของผู้เรียน เพื่อจะช่วยให้ร่างกายและประสาทรับรู้ตื่นตัว พร้อมที่จะรับรู้และเรียนรู้ได้ดี

2. การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางสติปัญญา (Active Participation-Intellectual) คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวทางสติปัญหาหรือสมอง ได้คิด ได้กระทำโดยใช้ความคิด เป็นการให้สติปัญญาของคนสร้างความหมาย ความเข้าใจ สิ่งที่เรียนรู้

3. การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางอารมณ์ (Active Participation : Emotional) คือการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวทางอารมณ์หรือความรู้สึก เกิดความรู้สึกต่างๆ อันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีในเรื่องที่เรียนรู้ อารมณ์ ความรู้สึกของบุคคลจะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายต่อตนเอง และต่อการปฏิบัติมากขึ้น

4. การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางสังคม (Active Participation : Social) คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีการเคลื่อนไหวทางสังคมหรือมีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมรอบตัว เช่นจากการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคม การได้แลกเปลี่ยนเรียนจากกันและกัน จะช่วยขยายขอบเขตของการเรียนรู้ของบุคคลให้กว้างขวางขึ้น และการเรียนรู้จะเป็นกระบวนการที่สนุก มีชีวิตชีวามากขึ้น หากผู้เรียนได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

หากผู้สอน ครู สามารถออกแบบกิจกรรมเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทั้ง 4 ด้านคือ ได้เรียนรู้กับผู้อื่น(กาย) ได้ใช้ความคิด(สติปัญญา) ได้มีปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น(สังคม) และเกิดอารมณ์ความรู้สึก อันจะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายต่อตน (อารมณ์) การมีส่วนร่วมในลักษณะดังกล่าวจะเป็นปัจจัยส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง ได้ดี

“การเรียนรู้ที่แท้จริง” ในที่นี้หมายถึง ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น (ซึ่งอาจเป็นความรู้ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะ ฯลฯ) จากกระบวนการที่บุคคลรับรู้และจัดกระทำต่อสิ่งเร้าต่างๆ เพื่อสร้างความหมายของสิ่งเร้า (สิ่งที่เรียนรู้) นั้นเชื่อมโยงกับความรู้และประสบการณ์เดิมของคน จนเกิดเป็นความหมายที่คนเข้าใจอย่างแท้จริง และสามารถอธิบายความเข้าใจของตนได้

จากคำอธิบายข้างต้น จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวเป็นกระบวนการที่ช่วยนำผู้เรียนไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง ซึ่งปกติโดยทั่วไปแล้วครู/ผู้สอนจะจัดการเรียนการสอน เช่นนี้ได้ ก็ต้องมีการดำเนินการที่สำคัญ 2 ประการคือ

1. ครูต้องคิดจัดเตรียมประสบการณ์ที่จะเอื้อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวและ ได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อนำไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อนำไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

2. ในขณะดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ครูมักกลับบทบาทของคนเองลงและเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้อำนวยความสะดวก/ช่วยให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

หลักการและกระบวนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้คือหลักภาษาไทยราชบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดที่สำคัญๆ ไว้ส่วนหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาและปฏิรูปการจัดการศึกษาของไทยได้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นในมาตรฐานต่างๆ โดยเฉพาะตั้งแต่มาตรฐาน 22-30 เช่น หลักการบูรณาการ หลักการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง หลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง หลักการเรียนรู้ทักษะกระบวนการต่างๆ หลักการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม หลักการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เป็นต้น ผู้สอน/ครู จึงควรศึกษาเพื่อนำหลักการแนวคิด และแนวทางเหล่านี้มาใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและสนองเจตนาของ ของพระราชบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 อันเป็นกฎหมายการศึกษาฉบับแรกของประเทศไทย

สามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ สามารถทำได้หลายแบบหลายลักษณะแตกต่างกัน จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นแนวคิดหรือหลักการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในหลายลักษณะ เป็นรูปแบบและกระบวนการต่างๆ ที่หลากหลายได้ ซึ่งแม้ว่าจะใช้กระบวนการหรือวิธีการที่ถูกแตกต่างกันไป แต่หากวิธีการและกระบวนการนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัวและผู้เรียนได้สร้างความหมายของสิ่งที่เรียนรู้จนเกิดความเข้าใจที่แท้จริงก็ถือได้ว่าการสอนนั้นๆ เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

8.5 The Teaching-Learning Cycle

นูนัน (Nunan. 1991:167-170) ได้แนะนำว่าในการสอนภาษาอังกฤษ ครุครูพิจารณาในสิ่งต่อไปนี้ ภูมิหลังทางด้านการศึกษาของผู้เรียน (Educational background) ความเชื่อ (Beliefs) รูปแบบการเรียนรู้ (Cognitive styles) กลยุทธ์การเรียน (Learning Strategies) แรงจูงใจ (Motivation) และ เจตคติ (Attitude) ซึ่งจะช่วยให้ครูสอนภาษาอังกฤษสามารถเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ (Well-Prepared Tasks) ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับผู้เรียน ปัจจัยเหล่านี้ มีผลอย่างมากต่อความสำเร็จในการเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะทางภาษาเพื่อนำภาษาไปใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน เพื่อการศึกษา เพื่อความก้าวหน้าของอาชีพ ตลอดจนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอื่นๆ ที่วางแผนไว้ ครูสอนภาษาจึงเป็นอย่างยิ่งจะต้องพิจารณาภูมิหลังและ ความต้องการของผู้เรียนซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนสามารถจัดเนื้อหา กิจกรรมและการวัดผลประเมินผลให้

สอนคิดต้องและเหมาะสมกับผู้เรียน โดยอยู่บนหลักทฤษฎีการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนภาษา

The Teaching –Learning Cycle เป็นรูปแบบออกแบบบทเรียนและกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีระบบและมีขั้นตอนประกอบด้วย 4 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 จะเริ่มจาก การสร้างเนื้อหาและสร้างความคุ้นเคยกับเนื้อหาที่จะเรียน ขั้นที่ 2 การฝึกฝนศัพท์และโครงสร้างภาษาที่เกี่ยวข้อง ขั้นที่ 3 นำไปใช้ และขั้นที่ 4 สร้างเนื้อหาด้วยตนเอง แต่ละขั้นจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการสอนอย่างต่อเนื่องแบบอยู่บนหลักการของวิถีสอนแบบ The Teaching –Learning Cycle ซึ่งวิถีการสอนนี้สามารถพัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนที่มีขั้นตอน ถ้าการเรียนไม่บรรลุเป้าหมาย อาจเกิดจากปัญหานั้นในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งใน 4 ขั้นตอน ดังนั้นผู้สอนและผู้เรียนสามารถกลับมาบททวน ขั้นตอนใดก็ได้ที่ผู้เรียนเกิดปัญหา รูปแบบการสอนนี้ เหมาะที่จะนำมาใช้กับผู้เรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางภาษา ความสามารถในการเรียนภาษาต่ำลงจนแรงจูงใจของแต่ละคนแตกต่างกัน นอกจากนั้นการสอนนี้ยังแนะนำสำหรับผู้เรียนที่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับเวลา เพราะว่าผู้เรียนสามารถเรียนเพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง ชุดเด่นของกระบวนการเรียนนี้จะช่วยพัฒนาทักษะของผู้เรียนทั้ง 4 ทักษะโดย พัฒนาจากภาษาพูดไปสู่ภาษาเขียน (เบิร์น Burns, A. 1991; อ้างมาจาก คณาจารย์ Callaghan and Rothery. 1998: 17-24)

การออกแบบบทเรียนตามหลักการของรูปแบบการสอนแบบ The Teaching-Learning Cycle

ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้คือ

1. สร้างเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน(Building the Context or Field of the Topic)
  - 1.1 แนะนำคำศัพท์ โครงสร้างใหม่ที่เกี่ยวข้อง
  - 1.2 ฝึกตามตอบ โดยใช้ศัพท์และโครงสร้างที่เรียนมา
2. การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อใช้เป็นตัวอย่าง (Modeling the Genre under Focus) เช่น
  - 2.1 อ่านเนื้อหาที่เกี่ยวข้องและทำกิจกรรมเพื่อวัดความเข้าใจ
  - 2.2 ถามตอบเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน
  - 2.3 วิเคราะห์ลักษณะภาษาที่ใช้และโครงสร้างหรือรูปแบบของการเขียน
3. ฝึกฝนและนำไปใช้ (Joint Construction of the Genre)
  - 3.1 แบ่งกลุ่มทำงานเกี่ยวกับหัวข้อที่กำลังเรียน
  - 3.2 ถ้า ตอบเกี่ยวกับหัวข้อที่กำลังเรียนภาษาในกลุ่ม
  - 3.3 ช่วยกันเขียนและเรียนเรียงข้อความที่ได้โดยคุยกันตัวอย่าง
4. สร้างเนื้อหาด้วยตนเอง (Independent Construction of the Genre)

4.1 ให้เขียนคำศัพด์สองเที่ยว กับหัวข้อที่กำลังเรียน

(เบิร์น.Burn, A. 1991 adapted from คัลลัคฮาน และ โรเตอร์รี. Callaghan and Rothery. 1988: 17-24)

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

9.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมมุขย์

หลิว เออบนี ยิชุน (Liu, Abby Yi-chun. บทคัดย่อ : 2002) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมมุขย์และการวางแผนสำหรับการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่กำลังพัฒนาการศึกษา ประเทศไทย จีนและประเทศไทยมาแล้วซึ่ง พบร่วมกันว่า การพัฒนาทรัพยากรมมุขย์เกี่ยวกับสำหรับงานการท่องเที่ยว ยังมีจำนวนไม่เพียงพอ รายได้ของท่องถิ่นในประเทศไทยส่วนมากจากการท่องเที่ยวบ้างน้อย เนื่องจากมีข้อจำกัดและขาดแคลนเกี่ยวกับทรัพยากรมมุขย์ที่มีความสามารถและทักษะในการจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว จึงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสร้างรายได้และผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว ดังนั้น การสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมมุขย์เกี่ยวกับการท่องเที่ยว มีความจำเป็นมากสำหรับประเทศไทยที่กำลังพัฒนา

บาร์ทเด็ต จอห์นสัน และ ชไนเดอร์ (Bartlett, Johnson, and Schneider. บทคัดย่อ : 2006) ได้ศึกษาในเชิงเปรียบเทียบ วิธีทางค้านยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมมุขย์ สำหรับการวางแผนการทำงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยได้ศึกษาสองวิธี คือ วิธีที่อยู่ภายใต้กรอบงาน การวางแผนค้านยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมมุขย์ โดยใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพ กับ โครงการทางค้านตลาดแรงงาน โดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณ ผลของการศึกษาพบว่า วิธีการวางแผนยุทธศาสตร์ค้านการพัฒนาทรัพยากรมมุขย์ ควรใช้การบูรณาการหลายวิธีเข้าด้วยกัน และควรคำนึงถึงขนาดของปัจจัยและ ความต้องการของหน่วยงานด้วย

อัคครัตน์ พุลกระจั่ง (บทคัดย่อ : 2550) ได้ศึกษาและพัฒนาหลักสูตรศึกษาอบรมหัวหน้างานเพื่อพัฒนาหลักสูตรการสอนงานปฏิบัติในสถานประกอบการ พบร่วมกับ ประดิษฐ์กิราพของชุมชน ศึกษาอบรมในภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติมีผลสัมฤทธิ์เฉพาะตัว สูงกว่าเกณฑ์สมมติฐานที่ตั้งไว้ และผู้เข้าอบรมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดศึกษาอบรมมีความเห็นชอบในระดับมาก

9.2 การพัฒนาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว

มาแรชล (Marshall. 2002 :2) ได้กล่าวไว้ในเอกสารเรื่อง กระบวนการเตรียมเพื่อความสำเร็จ ได้นำเสนอแนวทางการสอนภาษาอังกฤษสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่เข้าได้ล่าวไว้ว่า

การสร้างหลักสูตรและโครงการพัฒนาการสอนภาษาอังกฤษสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ จะต้องคำนึงถึง นโยบายและสภาพเศรษฐกิจของประเทศไทย เป้าหมายขององค์กรและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในขณะนี้ ตลอดจนการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษต้องคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และเข้าได้ แนะนำว่า การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษสำหรับผู้ใหญ่ ยังมีความจำเป็นที่ต้องใช้ยุทธวิธีการสอนที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner-Centered Instructional Strategies) โดยมีจุดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนา ภาษาที่ใช้ในสถานที่ทำงาน โดยการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

โนลัน และ ฮอลค์ (Nolan and Halka, บทคัดย่อ : 2006) ได้ศึกษา รูปแบบของโครงการ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ ในปัจจุบันพบว่า ความ ต้องการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศของลูกจ้างที่จะเข้าไปทำงานในในทวีปยุโรปและอเมริกา เหนือ มีจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ การศึกษานี้ ได้ศึกษาและประเมิน โครงการอบรมภาษาต่างประเทศ ของหน่วยการศึกษา ธุรกิจและหน่วยงานของรัฐ ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการรับรู้ภาษา (Language Acquisition) การเรียนภาษา (Language Learning) ตลอดจนหลักการการจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ คือ ประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมโดยศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัด วิเคราะห์ความต้องการ ของหน่วยงาน ลักษณะงาน และ ผู้เข้าอบรม การออกแบบโปรแกรม ประกอบด้วย เป้าหมายการ เรียน (Learning Goals) จุดประสงค์ย่อย (Objectives) จุดประสงค์ของบริษัทกับการออกแบบการ อบรม การเลือกวิธีการสอน เวลา และการประเมินผล

พาณิช บุญยะวรรณะ (2542 : 7-12) ได้ศึกษาความต้องการภาษาอังกฤษสำหรับธุรกิจการ ท่องเที่ยว ใน จังหวัดเชียงใหม่ ภูเก็ต และ พัทยา พบว่า บุคลากรทางด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ มัคคุเทศก์ ตำราจทท. ท่องเที่ยว บุคลากร ในโรงพยาบาล พนักงานโรงแรม และเก๊สต์เฮาส์ พนักงาน บริษัททัวร์ พนักงานร้านอาหาร และ พนักงานธนาคาร ร้อยละ 91.25 เห็นว่าภาษาอังกฤษมีความจำ เป็นสำหรับธุรกิจท่องเที่ยว ทักษะฟังและทักษะพูดนอกจากจะเป็นทักษะที่มีความสำคัญ แล้วยังเป็น ทักษะที่เป็นปัจจัยมากที่สุดสำหรับบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการออก เสียงมีปัญหามากที่สุด ร้อยละ 53.33

ยลร่วิ อินตัช (บทคัดย่อ : 2548) ได้ศึกษาปฏิสัมพันธ์ทางภาษาระหว่างนักท่องเที่ยวกับผู้นำ ท่องเที่ยว พบว่า ผู้นำท่องเที่ยวใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ไม่เหมาะสมและไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ใช้คำ แสดงและภาพเที่ยบเคียงระหว่างภาษาแม่กับภาษาเป้าหมาย และออกแบบภาษาอังกฤษ ไม่ถูกต้อง จาก ผลการศึกษาซึ่งให้เห็นว่า มัคคุเทศก์ที่มีประสิทธิภาพต้องมีความรู้ความสามารถในการใช้ ภาษาต่างประเทศ และรู้วัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายด้วย

พระอุบลและคณะ (บทคัดย่อ : 2547) ได้ศึกษา และพัฒนาทักษะ ความรู้ และความสามารถ ที่ฐานภาษาอังกฤษเทคนิคเพื่อการสื่อสารในงานอาชีพ โดยใช้ชุดการอบรมภาษาอังกฤษ พนักงาน

การอบรมภาษาอังกฤษโดยใช้ชุดฝึกอบรมที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ และการนำไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพ สามารถพัฒนา ทักษะ ความรู้ และความสามารถพื้นฐานภาษาอังกฤษเทคนิคเพื่อการสื่อสารในงานอาชีพ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุหัศน์ นาคจัน (บพดดยอ : 2548) ได้สร้างและพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวในท้องถิ่นเพื่อการนำไปใช้ในสถานศึกษาอีกเป็นการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนประการหนึ่งของประเทศไทยซึ่งมีกระบวนการและหลักการที่สำคัญคือการท่องเที่ยว ข้อมูลความรู้เฉพาะท้องถิ่น หลักและการใช้ภาษาอังกฤษ และองค์ความรู้ด้านประสบการณ์จากการพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบูรณ์ซึ่ง ทำให้เกิดการเรียนรู้ในการสร้างหลักสูตรหลากหลายประการ เช่นการออกแบบหลักสูตร การกำหนดเนื้อหาหลักสูตรและการตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษาที่มีมาตรฐาน และการนำหลักสูตรไปใช้

บริษยา แย้มนิมนานวลด (บพดดยอ : 2548) ได้พัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 การวิจัยต้องการพัฒนาทักษะการฟัง และพูดภาษาอังกฤษและต้องการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อหลักสูตรอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวที่พัฒนาขึ้นมา พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมและผู้เข้าอบรมสามารถนำไปใช้ได้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว และผู้เข้าอบรมได้รับการพัฒนาทักษะฟังและพูดภาษาอังกฤษดีขึ้น ตลอดจนมีความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวมากอย่างมีนัยสำคัญ

จากเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย และ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จะต้องมีศักยภาพทางด้านความรู้และทักษะที่จำเป็น จึงเป็นรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทั้งทางด้านความรู้และทักษะ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการจัดอบรมสำหรับผู้เข้ารับการอบรมที่เป็นผู้ใหญ่ นักวิชาการ หรือผู้เชี่ยวชาญ นอกจากจะดำเนินถึงศักยภาพทางด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นแล้ว ต้องคำนึงถึงความต้องการและปัญหาของผู้ที่เข้ารับการอบรมด้วย ดังนั้นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner-Centered Instructional Strategies) จึงมีความจำเป็นสำหรับการพัฒนาผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าอบรมได้พัฒนาภาษาที่ใช้ในงานอาชีพที่ทำอยู่ ได้นำความรู้ไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางด้านทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ไปพร้อมกับการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งในระดับประเทศและภูมิภาค เป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากที่จะส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจการท่องเที่ยว ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นภูมิภาคที่ได้รับความสนใจอย่างมากจากทางรัฐบาลและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในเรื่อง

ของการพัฒนาการท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภายใต้กรอบบูรณาสตร์ทั่วภาค 17 บูรณาสตร์ ดังนั้นการพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของมัคคุเทศก์ทางด้านโบราณคดี ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อรับรองนักท่องเที่ยวในภูมิภาค และนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากประเทศในยุโรป อเมริกา ตลอดจน เพื่อรับรองการพัฒนาและการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยให้มีความพร้อมและมีศักยภาพเพื่อการแข่งขันในเวทีโลกเนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่ใช้สำหรับการสื่อสารกันทั่วโลกมากที่สุด (International Communication)

10. กรอบแนวคิดการวิจัย

10.1 การสร้างกรอบแนวคิดสำหรับการพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของมัคคุเทศก์ทางด้านธรณีวิทยาและชา กศึกษา สำหรับผู้ที่ต้องการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ให้กับผู้เข้าอบรม โดย พฤติกรรมนิยม โดยนำภูมิการเรียนรู้จากแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้กู้กลุ่ม พฤติกรรมนิยม โดยนำภูมิการเรียนรู้จากแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ของชอร์น ไดค์ มาประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

10.1.1 กฎแห่งความพร้อม สำรวจความพร้อมและสร้างความพร้อมให้กับผู้เข้าอบรม โดย การวิเคราะห์ความต้องการ ศึกษาข้อมูลภูมิหลังของผู้เข้าอบรม ทดสอบก่อนเรียน เพื่อนำข้อมูลไปใช้เพื่อการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้เข้าอบรม

10.1.2 กฎแห่งการฝึกหัด ทักษะฟังและพูดภาษาอังกฤษเป็นทักษะที่ต้องมีการฝึกฝนอยู่เสมอ เพื่อความถูกต้องและคล่องแคล่วในการสื่อสาร โดยเริ่มการฝึกฝนจากองค์ประกอบย่อของภาษาไปสู่ส่วนรวมของภาษา

10.1.3 กฎแห่งการใช้ ผู้เข้าอบรมได้ฝึกฝนทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษ และนำความรู้มาใช้ในสถานการณ์เพื่อการสื่อสารที่สร้างขึ้น

10.1.4 กฎแห่งผลที่พึงพอใจ คะแนนจากการทำแบบฝึกหัด การทดสอบ และ วุฒิบัตร เป็นรางวัลสำหรับผู้เข้าอบรมที่ผ่านการประเมินผล

10.2 การเรียนการสอนยึดหลักการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของ เดวิด นูนัน (David Nunan) โดย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับภาษาามากที่สุด ตลอดจนมีรูปแบบการเรียนที่หลากหลาย เช่นเรียนในห้องเรียน เรียนในสถานการณ์จริง และ เรียนด้วยตนเอง และผู้เรียนสามารถประเมินตนเองได้ด้วย

10.3 การสร้างบทเรียนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นกระบวนการเรียนรู้และ ความตื่นเต้นของกิจกรรมการเรียน โดยยึดหลักการของ Teaching-Learning Cycle ของ แอน เบิร์น (Ann Burns) ซึ่งเน้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอน

10.4 การสร้างและพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษสำหรับมัคคุเทศก์ทางด้านธุรกิจวิทยาและชากคีกคำบรรพ์ ใช้แนวคิดของ ทابา (Taba) ที่เน้น ความสมดุลและความสอดคล้องระหว่างขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรและความคงที่ขององค์ประกอบที่มีในหน่วยการเรียน สัดส่วนของกิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบและกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนการประเมินผล

จากการอนแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศของมัคคุเทศก์ทางด้านธุรกิจวิทยาและชากคีกคำบรรพ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดย วิเคราะห์ และสังเคราะห์ แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาหลักสูตรของ Taba โดยปรับเป็น 5 ขั้นตอน กระบวนการและการสร้างเครื่องของงานวิจัยแบบมีส่วนร่วม ของ สิทธิน้ำ (2546 : 142) และ รูปแบบการจัดอบรมมัคคุเทศก์อย่างยั่งยืน ของ ไวเลอร์ และ แฮร์น (Weiler and Ham. 2002 : 52) สามารถสรุปองค์ประกอบของรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศของมัคคุเทศก์ทางด้านธุรกิจวิทยาและชากคีกคำบรรพ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยประกอบด้วย ขั้นตอน ฉุดมุ่งหมาย กระบวนการ และ ผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังแผนภูมิต่อไปนี้

รูปแบบการสอนภาษาต่างประเทศและมุ่งหมายทางด้านธุรกิจและการค้านำร่อง

ชั้นเชิงล้ม

อุดมสมัย

